

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MÜSİKİSİ BİLİM DALI

**ZEKÂİ KAPLAN'IN HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF
ANLAYIŞI VE MÜSİKÎŞİNASLIĞI**

Yüksek Lisans Tezi

Merve Nur KAPTAN

ANKARA-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MÜSİKİSİ BİLİM DALI

ZEKÂÎ KAPLAN'IN HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF ANLAYIŞI VE MÜSİKÎŞINASLIĞI

Yüksek Lisans Tezi

Merve Nur KAPTAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Bayram AKDOĞAN

ANKARA-2016

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE;

Bu belge ile tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../.....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Merve Nur KAPTAN

İmzası

.....

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

ZEKÂİ KAPLAN'IN HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF ANLAYIŞI VE
MÛSİKÎŞİNASLIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Bayram AKDOĞAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....

.....

.....

.....

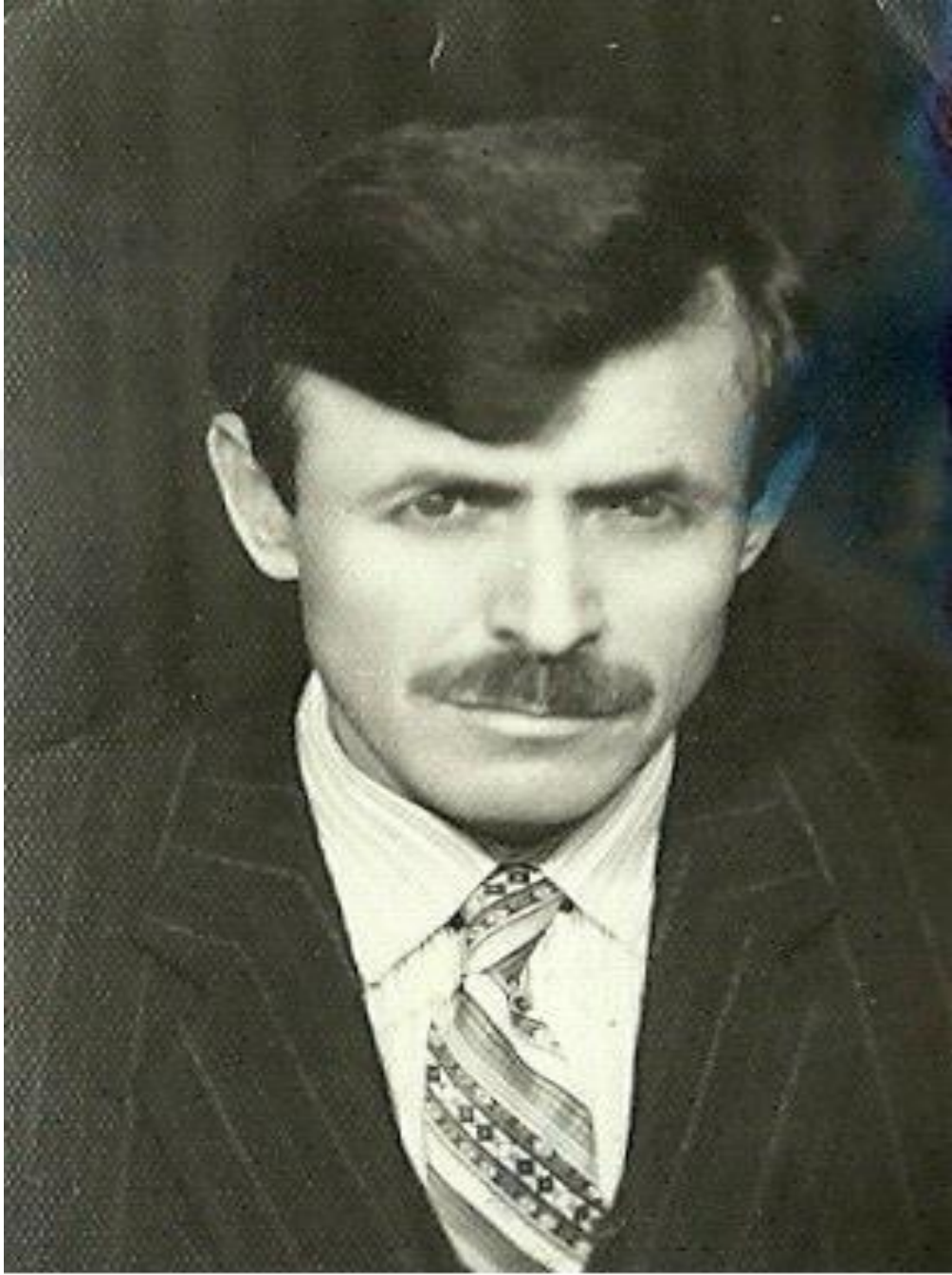
.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi

ZEKÂÎ KAPLAN

D. 01.01.1942 Ö. 17.04.1992

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	XI
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ	1
I- AMAÇ VE YÖNTEMLER	2
A- TEZİN KONUSU VE AMACI.....	2
B- TEZİN ÖNEMİ	2
C- TEZİN ÇALIŞILMA YÖNTEMİ	2
II- GÜNÜMÜZDE ÖNEMLİ ŞAHSİYET, BİLİM ADAMI, SANATKÂR VE FİKİR ADAMLARININ BİYOGRAFİLERİNİ ÇALIŞMANIN ÖNEMİ	3
BİRİNCİ BÖLÜM	
ZEKÂÎ KAPLAN'IN YAŞADIĞI ÇEVRE VE HAYATI	
A-HAYATI	5
1- Şeceresi (Soyu)	5
2-Çocukluğu ve Ailesi.....	5
3- Babası Hakkında Bilgi	6
4- Annesi Hakkında Bilgi.....	7
5- Dedesi	8
6- Babaannesi	8
7- Kardeşleri.....	9
8- Küçük Yaşlardaki Davranışları.....	10
9- Müziğe İlgisi	11
10- Neye Başlaması ve Müzikle İlgili Çalışmaları	12
11- Kudûmle İlgisi	14
12- Talebelik Hayatı.....	16
13- Evlenmesi.....	18
14- Mesleği ve Yaptığı Diğer İşler	20
15- Dînî Mûsikî Derslerinin Ortaya Çıkışı ve Başlaması	21
16- Eşi Zehra Hanım	22
a- Zehra Hanım'ın Doğumu ve Eğitim Hayatı.....	22
b- Zehra Hanım'ın Kişiliği.....	22
c- Zehra Hanım'ın Şeceresi.....	23
d- Zehra Hanım'ın Ailesi	24
da- Zehra Hanım'ın Annesi.....	24
db- Zehra Hanım'ın Babası	25
e- Zehra Hanım'ın Yetişmesinde Maddî ve Mânevî Etkenler	25
f- Zehra Hanım'ın Evlenmesi.....	26

g- Zehra Hanım'ın İlmi Kapasitesi ve Tahsili.....	27
h- Zehra Hanım'ın Çocuklarına Karşı Davranışı	28
ı- Zehra Hanım'ın Komşularıyla İlişkileri	29
17- Çocukları.....	29
18- Yıkanması, Tekfîn, Cenâze Namazı, Defni ve Kabri	35
B- TAHSİL HAYATI	37
1- Hocaları ve İlim Sahiplerine Karşı Davranışları.....	37
2- Okul Arkadaşları.....	38
3- Sevdiği Dostları ve Ahbabları.....	39
4- Okuduğu Kitaplar	40
5- İlmi Kapasitesi, Fıkıh, Hadis, Tefsir ve Peygamberler Tarihi Konularında İlmi Ehliyeti ve Güvenirliği	41
6- Kitap Koleksiyonu ve Kütüphanesi	42
7- Tarîkata İntisâbı	44
8- Tarîkat ve Din Hizmetleri.....	44
C- ASKERLİK HAYATI.....	44

İKİNCİ BÖLÜM

ZEKÂİ KAPLAN'IN SOSYAL HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF ANLAYIŞI VE MÛSİKÎŞİNASLIĞI

A- ZEKÂİ KAPLAN'IN SOSYAL HAYATI.....	48
1- İnsanlara İkrâmı ve Misafirperverliği	48
2- Arkadaşları ve Ahbablarıyla İlişkileri.....	49
3- Kadınlara Karşı Davranışları	50
4- Yemek Adabı	51
5- Ekonomik Hayatı	53
6- Çocuklara Karşı Davranışı, Çocukları Sevmesi ve Onlara İkrâmı	53
7- Fakirlik Konusundaki Anlayışı ve Fakirlere Karşı Tutumu	54
8- Zenginlere Karşı Tutumu.....	55
9- Temizliğe, Üst-Baş Düzenine Karşı Tutumu.....	55
10- Hastalık ve Hastalara Karşı Merhameti	56
11- Yetimlere Karşı Davranışı	57
12- Yolda Yürüyüşü	57
13- En Belirgin Özellikleri.....	57
B- DİNİ HAYATI	59
a- Sünnete Bağlılığı.....	59
b- Namaza Verdiği Önem	60
c- Kur'ân-ı Kerim Okuması ve Dinlemesi	61
d- Kabir Ziyareti.....	61
e- Sadaka ve Zekât Dağıtması.....	62
f- Mübârek Gecelere Verdiği Önem	62

g- Rızık Konusundaki Görüşleri	62
h- Oruç Adabı, Özel Günlerde Oruç Tutması ve Üç Aylara Karşı Tutumu	63
1- Hac Ziyareti	64
i- Nurcular, Süleymancılar ve Diğer İslâm-i Cemaatlerle İlgili Görüşleri.	64
j- Atatürk ile İlgili Görüşleri	64
k- Mehdî ve Kıyâmet Hakkındaki Görüşleri.....	65
l- İslâm'ın Geleceği Hakkındaki Görüşleri	65
m- Dinle İlgili Önemli Kişilerle Münasebeti	65
n- İmam Hatipler Hakkındaki Görüşleri	66
C- SİYASİ GÖRÜŞLERİ	67
a- Sağcılar Hakkındaki Görüşleri.....	68
b- Solcular Hakkındaki Görüşleri	68
c- Ülkücüler Hakkındaki Görüşleri.....	68
d- P.K.K. ve Terör Hakkındaki Görüşleri.....	69
e- Müslüman Devletler Hakkındaki Görüşleri	69
f- Devlet Adamları Hakkındaki Görüşleri.....	70
D- EĞİTİME VERDİĞİ ÖNEM.....	70
E- MÛSİKÎŞİNASLIĞI	71
a- Güzel Sese ve Mûsikî Kulağına Sahip Oluşu	71
b- Kur'ân-ı Kerim Okuması	71
c- Ezân Okuması, Ezân Öğretimi ve Ezân Okutması	71
d- Mevlîd Okuması	72
e- İlâhî ve Kaside Okuması	72
f- Bestekârlığı.....	73
g- Şarkı ve Türkü Söylemesi.....	73
h- Enstrüman İcracılığı.....	73
1- Mevlevî Âyin İcracılığı.....	74
F- SPORLA İLGİSİ	74
G- ZEKÂÎ KAPLAN HAKKINDA ÇEŞİTLİ MESLEKTEN SAYGIN KİŞİLERİN KANAATLERİ	75
1- Hâfız Ahmet ÇALIŞIR (Hâfız, Konya Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu Sanat Yönetmeni, Ses Sanatçısı ve Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi) .	75
2- Mustafa HOLAT (Emekli Postnişin, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı ve Meşk Arkadaşı)	78
3- Mehmet Emin KARATAŞ (Konya Meram Anadolu Lisesi Müdürü, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Okul Arkadaşı ve Meşk Arkadaşı)	81
4- Mustafa NURAS (Emekli Öğretmen, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)	84

5- Bekir YİĞİT (Konya İmam Hatip Lisesi Emekli Müdürü, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğretmen Arkadaşı)	88
6- Hasan İhsan ÇOPUR (Emekli Esnaf, Zekâi Kaplan'ın Meşk Arkadaşı).....	91
7- Süleyman ÖZKAFA (Zekâi Kaplan'ın Mahalle, İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite Arkadaşı)	92
8- Hasan NİLÜFER (Edebiyat Öğretmeni, Zekâi Kaplan'ın Yeğeni ve İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)	95
9- Mustafa YAVUZ (Konya Başak Koleji Müdürü, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi ve Arkadaşı)	101
10- Bahattin BALCI (Konya Başak Koleji Müdürü, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)	102
11- Mehmet Celalettin ÖZDEMİR (Esnaf, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi ve Mûsikî Toplantılarından Arkadaşı)	103
12- Ahmet DURMUŞ (Öğretmen, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi).....	106
13- Hüseyin ÖKSÜZ (Hattat, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı).....	107
14- Ali EROL (Neyzen ve Luthier, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi).....	108
15- Mustafa VAROL (Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi) 110	
16- Hasan Hüseyin VAROL (Hâfız, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğretmeni)	111
17- Ahmed ŞAHİN (TRT İstanbul Radyosunda Ney Sanatkârı, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)	112
18- Mustafa KARTAL (Emekli, Zekâi Kaplan'ın Meşk Arkadaşı)	114
19- Seyit EMİROĞLU (Öğretim Üyesi, Zekâi Kaplan'ın Öğrencisi)	117
20- Mehmet BİLDİK (Neyzen, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı)	121
21- Hüseyin TORUN (İmam, Zekâi Kaplan'ın Meşk Arkadaşı).....	123
22- Enver ETİK (Öğretim Üyesi, Zekâi Kaplan'ın Arkadaşı).....	124
23- Mehmet DEMİRAYAK (Bağımsız Denetçi ve Mali Müşavir, Zekâi Kaplan'ın İmam Lisesi'nden Öğrencisi)	125
24- Fatma KAPLAN APAN (Arapça Öğretmeni, Zekâi Kaplan'ın Büyük Kızı)	127
25- Bayram AKDOĞAN (Öğretim Üyesi, Zekâi Kaplan'ın Hizmet İçi Kurslardan Arkadaşı)	132
26- Talip ARIŞAHİN (Zekâi Kaplan'ın Dayısı ve Arkadaşı)	136
27- Ahmet Saim ARITAN (Öğretim Üyesi, Zekâi Kaplan'ın Öğrencisi ve Meşk Arkadaşı)	139
28- Mehmet KEÇECİLER (Emekli Kaymakam, Belediye Başkanı ve Milletvekili, Zekâi Kaplan'ın Arkadaşı)	141

29- Ahmet KEÇECİLER (Emekli Muhasebeci, Zekâî Kaplan'ın Bacanağı) 142	
30- Fevzi SAKALLI (Emekli Öğretmen, Zekâî Kaplan'ın Bacanağı)	143
SONUÇ	145
EKLER	147
A- FOTOĞRAFLAR	147
B- ZEKÂÎ KAPLAN'IN BAŞKASINDAN ALDIĞI EL YAZISI ESERLERİ..	147
C- ZEKÂÎ KAPLAN'IN GÜFTE DEFTERİNDEN BAZI ESERLER.....	147
D- ZEKÂÎ KAPLAN'IN KİTABI	147
E- HİZMETİÇİ KURS BELGESİ	147
KAYNAKLAR	161
TEZ ÖZETİ	162
THESIS SUMMARY	164

KISALTMALAR

(s. a. v) : Sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın rahmeti ve selâmı ona olsun.

ÖNSÖZ

Her insan dünyaya gelişiyle bir anne ve bir babayı ve içinde bulunduğu aileyi sevince boğar. Dünyadaki müddetini tamamladıktan sonra Rabbinin “Dön” emrine uyarak ebediyete göçer. Asıl olan bu âlemde güzel izler bırakmak ve şu fâni kubbede hoş bir sadâyı bâki kılmaktır. Biz bu çalışmamızda bu dünyada yaşamış, fazla uzun olmayan bir ömürle güzel işler yaparak, insanlar üzerinde hoş intibalar bırakarak Rabbine dönmüş bir Muhterem Hoca Efendi’nin Hayatı, Kişiliğı, Tasavvuf Anlayışı ve Mûsikîşinaslığı’nı ele almış bulunuyoruz.

Rahmetli Zekâi Kaplan Hoca erken yaşta vefat etmiştir fakat geride çok güzel işler ve eserler bırakmıştır. Sevgili eşi Zehra Hanım, kızları, arkadaşları, öğrencileri ve daha kimlerle konuşmuşsam, onun aleyhine hoş olmayan hiçbir kötü söz duymadım. Zekâi Hoca dinine bağı, ibadetlerini yerine getiren ve ilâhiyat mezunu bir kişidir. Mesleki alanda tecrübelidir. Sadece ilim konusunda değil, aynı zamanda mûsikî konusunda da yetkili bir kişiliğe sahip olup Türkiye’de adını duyurmuştur. Konya’da ilk Mehter Takımı’nı kuran odur. Mûsikî adına birçok çalışma yapmış ve bu alanda birçok öğrenci yetiştirmiştir. Yetiştirmiş olduğu öğrenciler şuanda kendi alanlarında üst düzey birer sanatkâr olmuşlardır. Örnek verecek olursak Hâfız Ahmet Çalışır, Neyzen Ahmed Şahin, Neyzen Ali Erol ve daha niceleri ondan ilim ve sanat konusunda feyz almıştır. Yetiştirdiğı öğrencilerinden de anlaşıldığı üzere kendisi öğrenci yetiştirmede çok yeteneklidir.

Zekâi Hoca öğrencilerine sadece bir öğretmen gibi değil, daima bir baba gibi, bir ağabey gibi yaklaşmıştır. Kendisi de yetim büyüdüğü için çocuklara hep şefkatli davranmıştır. Hâfız Ahmet Çalışır Bey ile yaptığımız söyleşide bana şu soruyu sormuştu, zannediyorum hayatım boyunca bu soruyu unutamayacağım: “Müzik

yapan birisi mi olmak gerek, yoksa müzik yapan iyi bir insan mı olmak gerek?” Elbette ikincisi dedim. Çünkü ağımızda adam olmak o kadar zor ki. Bu araştırmalar süresince Zekâi Hoca’nın hayatından çok etkilendiğimi söyleyebilirim. O gerçekten örnek alınacak bir kişiliğe sahiptir.

Böyle önemli bir şahsiyeti Yüksek Lisans Tezi araştırma konusu olarak bana öneren danışmanım Muhterem Hocam Doçent Dr. Bayram Akdoğan’a burada çok teşekkür ederim. Ayrıca tezin içerik bilgilerini toplamamda bana yardımcı olan Zekâi Hoca’nın hâlen hayatta olan eşi Zehra Kaplan’a, kızı Fatma Kaplan’a ve diğer kızlarına ve bu tezin hazırlanmasında emei geçen ve bana yardımcı olan büyüklerime burada teşekkür etmeyi, ifa edilmesi gereken bir borç kabul ediyorum. Böyle önemli bir şahsiyetin hayatı ve çalışmalarını ortaya koymaya çalıştığımız için de kendimizi bahtiyar addediyoruz.

Merve Nur KAPTAN

Cami Kebir Mahallesi, Kulu/KONYA

18 şUBAT 2016

GİRİŞ

Allah'ın yarattığı her varlığın bu hayata geliş sebebi vardır. Bu hayata geliş sebebimiz tabi ki de Allah'a olan görevlerimizi yerine getirmek ve asıl yerimiz olan öbür dünyaya göç etmektir. Bazı insanlar bu dünya ve öbür dünya için çok şey yaparlar. Bu özel insanlar göç ettiklerinde, yaptıklarıyla dillerde ve gönüllerde yaşamaya devam ederler. Yaptıklarıyla, eserleriyle, hizmetleriyle kendilerini halka mal eden insanların kıyamete kadar isimleri zikredilmeye devam eder.

Bu dünyaya geliş amacımızı bilenler, insanlara hizmet ederler. Onlara iyi bir şeyler bırakmak için elinden geleni yaparlar. Zaten böyle insanların bu dünya için çok beklentisi olmaz. Amaçları, edindiği görevleri yerine getirip, Allah'ın rızasını kazanmaktır.

Zekâî Hoca erken yaşta vefat etmiştir fakat insanların dillerinde ve kalplerinde yer edinmiştir. Öğrencilerine ve yakın çevresine dini açıdan her zaman yardım etmiştir. İnsanlara hizmet etmeyi kendine görev edinmiştir. İlim konusunda kendini her zaman yenilemiş ve kendisinden bilgili kişilerden istifade etmiştir.

Bu tezimizde hocamızın hayatından, ilmi kapasitesinden, mûsikî anlayışından bahsetmeye çalıştık. Bir yıllık bir süre zarfında, teferruata girerek, Zekâî Hoca'nın kızlarından, eşinden ve dostlarından yardım alarak yapmaya çalıştık. Umarız bizden sonrakilere faydalı bir kaynak olur.

I- AMAÇ VE YÖNTEMLER

A- TEZİN KONUSU VE AMACI

“Zekâî Kaplan’ın Hayatı, Kişiliği, Tasavvuf Anlayışı ve Mûsikîşinaslığı” tezimin konusudur. En ince ayrıntısına kadar bütün bölümleri araştırmaya ve yazıya dökmeye çalıştık.

Tezdeki amacımız Zekâî Bey’in hayatını özellikle de dini ve mûsikî yönünü inceleyip, bizden sonrakiler için bir kaynak oluşturmaktır.

B- TEZİN ÖNEMİ

Tezi seçiş nedenlerimiz arasında Zekâî Kaplan’ın Dini Mûsikî alanında önemli bir yerinin olması ve bu alanda birçok öğrenci yetiştirmesi yer almaktadır. Zekâî Bey bu konuda birçok kişiden yardım almış, kendisini geliştirmiş ve bu bilgilerini öğrencilerine aktarmıştır. Şu an hayatta olan, Zekâî Hoca’nın yetiştirmiş olduğu öğrencileri hocalarından öğrendikleri bilgileri bir sonraki nesillere aktardıkları için bu tezimizin önemi büyüktür. Tezi kuramsal olarak yazıya dökmeye çalıştık. Uygulamaya dönük olarak yazılanların okunup, başka insanlara örnek ve faydalı olmasını sağlamak istiyoruz.

C- TEZİN ÇALIŞILMA YÖNTEMİ

Tezi hazırlarken örnek taslaklar oluşturduk. Zekâî Kaplan’ın çeşitli fotoğrafları, ses kayıtlarından yararlanmaya çalıştık. Yöntem olarak ise araştırma yönetimini kullandık ve çeşitli söyleşiler yapıp bu ses kayıtlarını yazıya döktük. Söyleşi kayıtları dışında çeşitli yazılardan yararlandık. Yüz yüze görüşemediklerimizle ise sosyal ağlar ve telefon yoluyla iletişime geçip, öğrendiklerimizi yazıya dökmeye çalıştık.

II- GÜNÜMÜZDE ÖNEMLİ ŞAHSİYET, BİLİM ADAMI, SANATKÂR VE FİKİR ADAMLARININ BİYOGRAFİLERİNİ ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Önemli şahsiyetlerin biyografilerini ele almak çok önemlidir. Bu şahsiyetlerin yaptıkları, verdikleri hizmetler, eserleri, kendi alanlarındaki kapasitelerini anlamak açısından ve yaptıklarının yazıya dökülüp, şuan ki ve gelecek nesillere kaynak ve örnek olması açısından önemlidir.

Geçmişte nice şairler, yazarlar, çeşitli alanlarda hizmet etmiş sanatkârlar, bilim adamları yaşamıştır. Onlar hakkında hiçbir kaynak olmasaydı. Bizler nelerden yararlanacaktık ve kimlerden feyz alıp, kimleri örnek alacaktık. Ebediyete göçmüş ve halen yaşamakta olan nice önemli kişilerin biyografileri birçok kişiye örnek olmuştur.

Umarım tezime konu olmuş Zekâî Kaplan'ın hayatı, verdiği hizmetler, ilmi kapasitesi ve mûsikî bilgisi birçok kişiye kaynak olur.

BİRİNCİ BÖLÜM
ZEKÂİ KAPLAN'IN YAŞADIĞI ÇEVRE VE HAYATI

BİRİNCİ BÖLÜM

ZEKÂİ KAPLAN'IN YAŞADIĞI ÇEVRE VE HAYATI

A-HAYATI

Zekâî Bey'i iyi tanıyabilmek için onun nerede doğup, nerede büyüdüğünü ailesini ve soyunun nereden geldiğini bilmek gerekir.

1- Şeceresi (Soyu)

Zekâî Hoca'nın dedelerinin Konya'nın Hadim İlçesi'nin Kaplan Köyü'nden geldiği söylenmektedir. Kökenleri Kaplan Köyü'ne dayanmaktadır. Dedeleri Konya'ya medrese eğitimi almak için gelmişlerdir.¹ Dedeleri, babası genelde esnaftır, esnaflığın yanında imamlik yapmışlardır.

Babaannesinin soyu Konya'nın ilçesi Kadınhanı'na dayanmaktadır. Kendisi Kadınhanı Yörüklerindendir. Annesinin soyu da Konya'nın Bozkır ilçesine dayanmaktadır. Büyük dedelerinden itibaren yüzyıllar boyunca Konya'nın çeşitli ilçe ve köylerinde yaşam sürmüşlerdir.²

Yukarıda Zekâî Hoca'nın soyundan bahsetmeye çalıştık. Zekâî Hoca'nın dedeleri Konya'ya yerleşmişlerdir. Hayatları Konya'da devam etmiştir. Zekâî Hoca da doğumundan ölümüne kadar Konya'da hayatını sürdürmüştür. Şimdi de çocukluğu, ailesi ve yetiştiği ortamdan bahsetmeye çalışacağız.

2-Çocukluğu ve Ailesi

Zekâî Bey 01.01.1942 yılında, Konya'nın Nehlikâfûr Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Ailedeki ikinci çocuktur. Kendisinden büyük bir ablası ile beraber dört

¹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.00'da Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

² 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

kardeşirler. (iki kız ve iki erkek) Babası hem tüccar hem de imamlık yapmıştır. İmam olmasından dolayı ilime ve ilim insanlarına çok önem vermiş, ilgi duymuştur.

Babası Mustafa Bey, bir gün Konya Hacı Bayram Câmîî'ne, o zamanlar bilinen imamlardan Zekâî Hoca geldiği zaman onun toplantılarına katılmış ve sesine, ilmine hayran olmuştur. Bir oğlu olursa adını Zekâî koyacağını söylemiştir. “İsmi aldığım kişiye çeker inşallah” diye de umutlanmıştır.

Zekâî Bey doğduğunda, çocukluğunda hem zayıf hem de güçsüz olduğundan yemesine ve içmesine çok dikkat etmişlerdir. O kadar yedirmelerine, dikkat etmelerine rağmen bir türlü kilo alamamıştır. Altı yaşında romatizma geçirmiştir. Fakat romatizma olduğu sonradan anlaşılmıştır. Bir gün ayakları basmaz olmuş, ailesi çok endişelenmiş ve tekkeye götürüp okutmuşlardır. Tabi çocuklarının romatizma olduğunun bilincinde değillerdir. Zekâî Bey'in iyiliğini düşündüklerinden bunun iyi geldiğini, elinden geleni yaptıklarını düşünmüşlerdir.³

Görüyoruz ki Zekâî Bey'in ailesi oğullarına çok düşkündür. Tabi kendileri o zamanlar Zekâî Bey'in hastalığının farkında değillerdir. Eğer farkında olsalar eminim ki elinden geleni yaparlardı.

3- Babası Hakkında Bilgi

Zekâî Bey'in babası Mustafa Bey, 1914 yılında Konya'da doğmuştur. Mustafa Bey uzun boylu, zayıf, esmer bir dış görünüşe sahiptir. Kendisi medrese eğitimi almış, yeni yazı çıkınca yeni yazıyı öğrenmiştir. Mustafa Bey'in babası donarak öldüğü için, annesi sekiz çocukla kalmış ve çocuklarını okutamamıştır. Mustafa Bey ilkokulu ancak bitirebilmiş, Kur'ân-ı Kerim'in yarısını ezberleyebilmiştir. Mesleği

³ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 11.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

esnaflıktır. Esnaflığın yanında hocalık da yapmıştır. Eski yazı olan Osmanlıca ve Arapçayı okuyup yazabilmektedir. Kendisi çok akıllı, okumayı seven, iyi yürekli birisidir. İyi bir müzik kulağına sahiptir ve sesi çok güzeldir. Genç yaşta, 42 yaşında vefat etmiştir.

4- Annesi Hakkında Bilgi

Zekâi Bey'in annesi Fatma Hanım, 1920 yılında Konya'da doğmuştur. Fatma Hanım kısa boylu, zayıf, sarışın, yeşil gözlüdür. Hiç okula gitmemiştir. Küçük yaşta görücü usûlüyle evlenmiştir. Ev hanımıdır. Sekiz çocuk dünyaya getirmiştir. Genç yaşta eşi vefat ettiği için dul kalmış, çocuklarına hem annelik hem de babalık yapmıştır. Sekiz çocukla beraber, kadın başına hayatta kalmayı başarmış, çocuklarının ve kendisinin geçimini sağlayabilmek için çeşitli işler yapmıştır. İnek sağlamak, bahçede meyve sebze yetiştirmek gibi birçok iş yapmıştır. Bazı çocuklarını genç yaşta kaybetmiş, bazılarını da evlendirmiştir. Zekâi Bey evlenince bir süre onlarla beraber yaşamıştır. Bütün çocuklarına çok düşkündür. Fakat Zekâi Bey'e her zaman daha çok düşkün olmuştur.⁴ Şu an büyük kızı Melahat Hanım ile beraber yaşamaktadır. Kendisi 95 yaşındadır. Hâlen ibadetlerini yerine getirmeye çalışmaktadır.⁵

Sohbete gittiğimde Fatma Hanım ile pek anlaşılamadık. Yani kendisi çok yaşlandığı için sorularımı anlamakta güçlük çekti fakat oğlunun adını duyunca duygulandı ve oğlunu özlediği bakışlarından belliydi. Çocuklarına özellikle Zekâi Bey'e o kadar çok düşküncü ki ben "Zekâi Bey" deyince sesi titredi, gözleri doldu.

⁴ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁵ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.00'da, Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Sanırım anne olmak çok zor ama çocuğunu kaybetmek daha da zor bir şey. Bu duyguyu anlatamıyorum. Kelimeler yetmiyor.

5- Dedesi

Zekâî Bey'in dedesi Mehmet Bey, Konya'nın ilçesi olan Kadınhanı'nda doğmuştur. Medresede giyim üzerine eğitim almıştır. Kendisi hâfız, okuryazardır. Osmanlıca ve Türkçeyi okuyup yazabilmektedir. Bu eğitiminin yanında, kendisinin koyunları vardır. Onlara bakarak geçimini sağlamıştır.

Bir gün kış mevsiminde Mehmet Bey kardeşi Osman ile beraber koyunlarına bakmak için 50 kilometre uzaklıktaki Ova Köyü'ne giderken tipiye yakalanmışlardır. Görüş mesafesi olmadığı için de dönememişlerdir. İki kardeş sarılıp sabahı beklemek zorunda kalmışlar, Mehmet Bey dayanamayıp uyuşmaya başlamış ve donarak 33 yaşında vefat etmiştir. Gün doğduğunda Mehmet Bey ve kardeşini aramaya çıkmışlar, kardeşini kurtarmışlar, köye getirip ısıtmaya çalışmış, sarıp sarmalamışlardır. Mehmet Bey vefat edince sekiz çocuğu yetim kalmış ve okuyamamışlardır. Çocukları genç yaşta hayata atılmak zorunda kalmışlardır.

6- Babaannesi

Zekâî Bey'in babaannesi Fatma Hanım, 1877 Konya doğumludur. Altı çocuğu vardır. Altı çocuğunu da genç yaşta kaybetmiştir. Bir oğlu (hâfız), 18 yaşında kaza sonucunda ölmüştür. Diğer oğlu 30-35'li yaşlarda böbrek hastalığından ölmüştür. Tek kızı kalmıştır. Maalesef o da bir kaza sonucu hayatını kaybetmiştir. O yıl Zekâî Bey'in üç amcası ve bir halası vefat etmiştir. O yıl o kadar çok ölüm görmüşlerdir ki "Artık yeter" demişlerdir. "Bize ölüm ne zaman uğramayacak" diye söylenmeye, düşünmeye başlamışlardır. Aynı yıl yine Zekâî Bey'in babası ayağının kayması

sonucu beyin kanaması geçirip vefat etmiştir. Babaanne en sonunda tek başına kalmış, ölen çocuklarının fotoğraflarını vesikalık şeklinde kesip, ölene kadar koynunda, bu acıyla beraber yaşamıştır. Hatta etraftakiler “Bu fotoğraflarla namaz kılıyorsun, namazın olmaz” deseler de Fatma Hanım “Benim ciğerimde altı delik var, ciğerim yanıyor” demiştir. Bu fotoğraflarla gezmiş, her defasında koynundan çıkarıp bakmış ve ağlayıp sonra da tekrar yerine koymuştur.⁶

Tabi kendisi üst üste gelen acılardan dolayı ne yaptığının farkında değildir. Kendisi abdestli ve namazlı bir insan olmasına rağmen bu kadar acıya dayanmakta zorluk çekmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz kesinlikle isyan niteliğinde değildir. Sadece yaşananların vermiş olduğu yorgunluk ve üst üste gelen kayıpların verdiği acıların yansımasıdır. Allah’a sığınarak hayata tekrar tutunmayı başarmıştır. Kendisi 1962 yılında, 85 yaşındayken vefat etmiştir.

7- Kardeşleri

Kendisinden küçük olan kardeşi Yusuf Kaplan, 1948 Konya doğumludur. Diğer kardeşleri, ablası gibi uyumlu ve akıllıdır. Sanat okulunu bitirmiştir. Yusuf Bey şuan hayatta değildir. 1981 yılında vefat etmiştir.

Diğer kardeşi Şerife, 1950 Konya doğumludur. İlkokul mezunudur. Akşam Sanat Okulu’na gitmiştir. Evlidir. Bir erkek, üç kız çocuğu vardır.

Ablası Melahat Hanım, 1938 Konya doğumludur. İlkokul mezunudur. Kendisi okuyup, öğretmen olmayı çok istemiştir. Erken yaşta babasını kaybetmesinden dolayı okuyamamıştır. Genç yaşta evlenmiş, Adana’ya gelin gitmiştir. Kendisinin bir erkek, iki kızı vardır. Şuan annesi ile birlikte Konya’da yaşamaktadır. Samimi, yardım

⁶ 20 Aralık 2014 saat 12.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

etmeyi seven, sâkin, konuşkan bir yapıya sahiptir. Boş vakitlerini ibâdet yaparak, sohbetlere katılarak, annesiyle ilgilenerek geçirmektedir.⁷

Sevgili Melahat Nilüfer Hanım ile sohbetimizden anladığım kadarıyla kendisi kardeşi Zekâî Bey’e çok düşkündür ve onun bu dünyadan gidişi kendisinde büyük bir acı ve eksiklik hissetmesine sebep olmuştur. Sohbetimiz esnasında çok durduk ve toparlamakta zorlandı. Ne sorsam aralarda beraber geçirdikleri çocukluğunu anlattı. Zekâî Bey haricinde diğer kardeşlerini anlatırken aynı duyguyu yaşayamadım. Yani kardeşine olan sevgisi ve özlemi her cümlesinde belli oluyordu.

Zekâî Bey’in kardeşlerinden kısaca bahsetmeye çalıştık. Şimdi de küçük yaşlardaki belirgin özelliklerinden ve davranışlarından bahsedeceğiz.

8- Küçük Yaşlardaki Davranışları

Zekâî Bey’in beşikte yattığı zamanlarda Ezândan önce uyanıp, sesler çıkardığı ve babası Ezândan önce uyanıp sesler çıkardığı için “Benim oğlum hoca olacak” diye sevindiği bilinmektedir.

Zekâî Bey sanata karşı çok yatkındır. Küçük yaşlarda radyo, elektrik süpürgesi, fırın tamir etmeye çalışmıştır. Kendi evlerinde süt makinesi ve radyo vardır. Süt makinesini söke söke annesi illallah etmiştir. Her defasında “Yine mi süt makinesini söktün, bozdun” demiştir. Bir keresinde evdeki radyo düşmüş ve bozulmuştur. Zekâî Bey bozdu zannedip, suçu ona atmışlardır. Oysaki radyoyu annesi düşürmüştür. Suçsuz olduğu halde babasından dayak yemiştir. Daha sonra annesine “Sen düşürdün dayağı ben yedim” demiştir.

⁷ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.30’da, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Zekâi Bey, küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Babasını kaybedince bir şeyler satıp geçimlerini sağlamaya çalışmışlardır. Sinema ve stadyum önlerinde gazete satmışlardır. Zekâi Bey hallerde sebze satmıştır. Yaz tatillerinde çalışıp para kazanıp İmam Hatip Lisesi'ni bitirmiştir. İslâm Enstitüsü'ne başlayınca da hem okuyup hem de çalışmıştır. Meyve-sebze halinde akrabalarının yanında hesap işlerine bakmış, kendi harçlığını çıkarmıştır. Evliliği düşünmediği için kenara para koymamıştır.⁸

Zekâi Bey küçüklüğünden beri yemek yemeyi çok sevmiştir. Dışarıda yemeğe çok para vermektedir. Dışarıya çıktığında hem yemek hem de tatlı yemiştir. Özellikle de baklavayı çok sevmektedir. Bu yüzden dolayı arkadaşlarıyla sık sık iddiaya girmişlerdir. “Yer misin yemez misin?” diye. Küçüklüğünden beri sebze yemeğini sevmediği için dışarıda etli ekmek gibi yemeklere devamlı para harcamıştır.⁹

9- Müziğe İlgisi

Zekâi Bey radyoya çok meraklıdır. O zamanlar her evde radyo yoktur. “Radyodan sesler nasıl çıkıyor?” diye hep merak etmiştir. Ayrıca Türk Sanat Müziği'ni de çok sevmektedir. Babasının da Türk Sanat Müziği'ne karşı ilgisi vardır.

Zekâi Bey'in annesi bir yere gittiği zaman Zekâi Bey radyoyu yere indirip, arkasındaki vidaları söküp çıkarıp, incelemiştir. Her seferinde aynı şeyleri yapmaktan bıkmamıştır. Hatta bir keresinde eşi Zehra Hanım radyonun içine bakmış, içinde hiç bir şey yok “Bu adam sürekli bu radyoyla ne yapıyor?” diye kendi kendine söylenmiştir.

Zekâi Bey, lise zamanlarında şarkı sözü yazmaya merak sarmıştır. Çeşitli denemeler yapmıştır.

⁸ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 12.00'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁹ 14 Kasım 2015 tarihinde saat 16.00'da, Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Zekâi Bey'in sevmediği mûzik türü türküdür. Radyoda bir türkü çalınca sinirlenip ve radyoyu hemen kapatmıştır. O derece türküyü sevmemektedir.

Anladığım kadarıyla Zekâi Bey tam bir mûsikî aşığı ve mûsikî onun için her şey. Şuan ki insanları düşünüyorum da mesleklerini sadece para kazanmak için yapıyorlar. Para amaç haline geldi artık. Oysa Zekâi Bey için para sadece bir araçtır ve hiçbir zaman amaç haline gelmemiştir. İyi ki böyle önemli şahsiyetler var. Onlar sayesinde Dünya güzelleşiyor.

10- Neye Başlaması ve Müzikle İlgili Çalışmaları

Zekâi Bey öğrencilik yıllarından beri sanat rûhuna sahip, estetikten hoşlanan bir kişiliğe sahiptir. Onun gençlik yıllarına ait bir hatırasını eşi Zehra Hanım'dan şöyle öğrenmiş bulunuyoruz: Zekâi Bey İmam Hatip Lisesi'ne giderken bir arkadaşının kitapçı dükkânına gider. Dükkânda arkadaşının amcası ney üfler. Zekâi Bey neyi görür ve incelemeye başlar. Neyi evine götürür, kendi kendine uğraşarak üflemeye başlar. Bir haftada ses çıkarmayı başarır. Ve daha sonraki hayatında ney, nota, radyo her daim olur. Zehra Hanım ile evlendiğinde de bu hep devam etmiştir.

Zekâi Bey ney üflemenin yanında ney de yapmıştır. Çarşıdan kamış alıp, evde ocakta kamışı ısıtıp, delikleri açmıştır. Öğrencilere de fazla külfet olmasın diye plastik ney yaptığı söylenmektedir.¹⁰

Zekâi Bey'in gözü dünyayı görmemektedir. Hayatı ney, nota, mûzik olmuştur. Notaya çok meraklıdır. O zamanlar nota kolay bulunan bir şey değildir. Herkesin kendine ait nota defteri vardır. Birbirlerinden notaları alıp, el yazısıyla kendi

¹⁰ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 11.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

defterlerine bu notaları yazmışlardır. Zekâi Bey evde sürekli notalarla uğraşmakta, çeşitli notalar yazmaktadır.

Daha sonraki zamanlarda Konya'ya bir İlâhî grubu gelmiştir. Bu grupta Ahmet Özhan, Tahir Engin gibi ünlü müzisyenler vardır. Zekâi Bey, Ahmet Özhan'ı biraz kibirli bulduğu için ona yaklaşmamış, Tahir Engin'i samimi bulduğu için onunla yakınlık kurmuştur.

Konya'da Hasan Çopur diye bir esnaf vardır. Hasan Bey, bu gruba evini açmaktadır. Her toplanmada sofralar kurulup, Konya yemekleri yapılmaktadır. Hasan Bey varlıklı biri olduğu için herkesi doyurmaktadır. Hasan Bey müziğe karşı da ilgilidir. Dışarıda İlâhîler, Semahlar yapıldıktan sonra evde de aynı çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar gece 03.00'e kadar devam etmiştir. Bir gün yine evde toplandıklarında fotoğraf çektirmişler ama Ahmet Özhan çok sinirlenmiştir. Oysa evde samimi bir ortam vardır. Arkadaşları da bu duruma sinirlenmişlerdir. Çünkü Ahmet Bey'i kibirli bulmaktadırlar. Muhtemelen o yıllarda çok genç olan Ahmet Özhan film ve programlarda parlamış ve bu da onu biraz havalara götürmüş olabilir.

Zekâi Bey notaya ihtiyacı olduğu zamanlarda Tahir Bey'den gereken notayı istemiştir. Tahir Bey de elinden geldiğince yardım etmiştir. Tahir Bey notaları tedarik edip Zekâi Bey'e posta yoluyla göndermektedir. Notalar Zekâi Bey için çok önemlidir. Notalar için dosya almıştır. Notaları odaya yayıp, makamlarına göre sınıflandırıp, dosyalara koymaktadır. Her makamın dosyası vardır. Zehra Hanım bu notaları işe yaramayan kâğıt parçası gibi görmektedir.

Zekâi Bey birçok kişiden nota almıştır. O zamanlar notalar günümüzdeki gibi kolay bulunmadığı için nota bulmak çok önemlidir. Notalar çok eskidir, defterlerde

el yazmasıyla edinilmektedir. Notaların her birinde tarih, kim tarafından notaya alındığı yazmaktadır. Zekâî Bey Tahir Engin'den sonra Cüneyt Kumsal'dan da notalar edinmiştir. Parçaları kulaktan da icra edebilmektedir. Fakat notaya uyarak icra etmeyi tercih etmiştir. Notaya önem vermesinin sebeplerinden birisi de bundan dolaydır.¹¹

Evlerine sohbete gittiğimde Zekâî Bey'in yazdığı notaları gördüm ve çok şaşırdım. Çünkü eşinin söylediği gibi notalar makamlarına, usûllerine, formlarına göre ayrılmıştı. Zekâî Bey gerçekten işini severek yapmıştır. Bunu edindiğim bilgilere göre söyleyebilirim.

Sonuç olarak Zekâî Bey'in hayatı notalar ve müzik olmuştur. Sadece hanende değil aynı zamanda sazendelik de yapmıştır. Neyin yanında kudûm de icra etmiş ve kudûm icrasında Türkiye'de adını duyurmuştur.

11- Kudûmle İlgisi

Zekâî Bey neyin yanında kudûm icra etmiş, aynı zamanda kudûm yapmıştır. Kudûm icra etmeye ve ticaretini yapmaya evlendikten sonra başlamıştır. Zekâî Bey'in bakırcılara kudûmün gövdesini yaptırıp, dericilerden keçi derisi alıp, bu deriyi sıcak suya koyup, ıslatıp, çapraz bir şekilde gerdirip ve kudûmün etrafını bu deriyle sardığı, aynı zamanda üstündeki simitleri de deriyle sardığı ve saatlerce bu işle uğraşıp, hiç sıkılmadığı bilinmektedir.

Zekâî Bey isteyen birkaç kişiye kudûm satmıştır. Öğrencisi Ahmet Çalışır ve arkadaşı Hasan Bey'e yaptığı kudûmlerden satmıştır. Zekâî Bey Türkiye'de adını duyurmuş, iyi kudûmzenlerdendir.

¹¹ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 13.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Eşi İmam Hatip Lisesi okumasaymış, oymacılık ya da başka bir sanatla uğraşabileceğini, sanat konusunda çok becerikli olduğunu düşünmektedir. Eşi Zehra Hanım ile yaptığımız söyleşilerde Zekâi Bey'in sanat konusunda çok yetenekli ve becerikli olduğunu görüyoruz. Şayet İmam Hatip Lisesi'ni okumasaymış, bu yetenek ve sanat merakıyla oymacılık ve süsleme sanatıyla uğraşmak istediğini Zehra Hanım'dan öğrenmiş bulunuyoruz.

Zekâi Bey kudûmü korolarda icra etmiş ve kudûmle koroları yönetmiştir. Öğrencilerini çalıştırırken kudûmle eşlik etmiştir. İcra etmek ve kudûm yapmak dışında satış da yapmıştır. Maalesef son kudûmü yapım aşamasında kalmıştır. Kudûm icrasına devam ederken ilk felcini geçirmiştir. O zamanlar sıra geceleri gibi çeşitli çalışmaları devam etmektedir. Evlerde sıra ile çalışmaktadırlar. Gelenlerin meslekleri farklıdır. (Tüccar, esnaf, memur, öğretmen gibi) Aynı zamanda bir enstrüman icra etmekte ve sesleriyle de çalışmalara katılmaktadırlar. Zekâi Bey de bu çalışmalara düzenli şekilde katılmakta ve genelde kudûm icra etmektedir.

Bir gün çalışmak için arkadaşları Zekâi Bey'in evine gelmişlerdir. Zekâi Bey kudûm çalmaya çalışmış ama çalamamıştır. Felç geçirmesinden dolayı beyni onu idare edememektedir. Arkadaşları da kırılmasın diye "Sen katılma, çalma" diyememişlerdir. Arkadaşları yerine eşi Zehra Hanım çay getirdiğinde "Zekâi sen kudûm çalma!" demiştir. Zekâi Bey de "Niye ben çalamıyor muyum?" demiştir. Aslında kendisi de çalamadığının farkındadır. Ama bunu kendine yedirememiştir. Zekâi Bey felç geçirmesinden dolayı kudûm icra edememesinin dışında sesi de gitmiş, kullanamaz hale gelmiştir. Çünkü felç ses tellerine de zarar vermiştir.¹²

¹² 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 14.00'te, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Muhtemelen bu felç olayı onu çok etkilemiştir ki ilerdeki yıllarda, iyileştiği günlerde de tekrar bu tehlikeye düşerim endişesine sahip olarak fazla aktif hareketlerden uzak durmuştur.

12- Talebelik Hayatı

Zekâi Bey 1942-1952 yıllarında ilkokulu Akif Paşa Okulu'nda okumuştur. Zekâi Bey ilkokula ablası Melahat Hanım'la beraber gitmiştir. Okuldan geldiklerinde evin önündeki bahçede olan tulumbadan su çıkarırlarmış, ayrıca okuldan geldiklerinde Zekâi Bey'in getirdiği hikâye kitaplarını, romanları okumuşlardır. Ablası Melahat Hanım'la her zaman çok iyi anlaşmışlardır. Zekâi Bey küçüklüğünden beri çok çalışkandır. Evde küçük bir radyo vardır ve onunla sürekli uğraşmıştır. O zamanlar radyoda meşhur olan “Arkası Yarım” adlı tiyatroyu her gün dinlemişlerdir.¹³

Zekâi Bey, ilkokulu bitirdikten sonra babası oğlu için bir meslek düşünmüştür. Zayıf ve çelimsiz olduğu için oğlunun yorulmayacağı bir iş olsun istemektedir. Zekâi Bey'in parmakları çok incedir. Babası “Bu ince parmaklar saat tamir edebilir” deyip, saat tamircisine çalışması için vermiştir. O yıllarda saat tamirciliği çok gözde bir meslektir. Saat çok önemlidir ve her evde saat vardır. Tamircide birkaç ay çalıştıktan sonra Konya'da İmam Hatip Okulu'nun açıldığını duyarlar. Orada öğrencilerin çok iyi yetiştirildiğini ve bu okuldakilerin istikbalinin çok iyi olduğunu duymuşlardır. Babası oğlunu tamirciden alıp İmam Hatip Okulu'na vereceğini söylemiştir. Tamircide üç ay gibi bir süre çalıştıktan sonra İmam Hatip Lisesi'ne kaydını yaptırmışlardır.

¹³ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.00'da, Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

O zamanlar İmam Hatip ortaokuldan başlamaktadır. Orada eşi Zehra Hanım'ın abisi Talip Bey'le yedi yıllık bir süre arkadaş olmuşlardır. Bu sebepten dolayı Zehra Hanım eşini küçüklüğünden beri yakından tanıma fırsatı bulmuştur. İmam Hatip Lisesi Zehra Hanım'ın evlerine çok yakındır. Zehra Hanım'ın abisinin arkadaşları sürekli evlerine gelmişlerdir. Zehra Hanım'ın evlerinde tek erkek çocuk abisidir. O zamanlar erkek evlat çok değerlidir. Zehra Hanım'ın abisi çok yardımsever olduğu için öğle yemeklerine eve arkadaşlarını getirmektedir. Bu vasıta ile Zehra Hanım, Zekâi Bey'i tanıma fırsatı bulmuştur.

Zekâi Bey, on iki yaşındayken babası buzlu bir havada düşmesi sonucu beyin kanaması geçirmiştir. O zamanlar yoğun bakım gibi şeyler olmadığı için evde birkaç gün yatmış ve hayatını kaybetmiştir. Yetim olmasından dolayı Zehra Hanım'ın abisinin baş konuğu olmuştur. Zehra Hanım, eve girip çıkarken Zekâi Bey'i sürekli görmüş ve ne kadar zayıf, çelimsiz olduğunu düşünmüştür.

Zekâi Bey, İmam Hatip Lisesi'ni bitirene kadar Zehra Hanımlara gidip gelmiştir. Zekâi Bey, Zehra Hanım'ın abisi ile yaz tatillerinde sebzeçilik yapmıştır. İmam Hatip Lisesi'ni bir senelik bir kayıpla bitirmiştir. Zehra Hanım'ın abisi İstanbul İslâm Enstitüsü'nü kazanmıştır. O zamanlar Konya İslâm Enstitüsü yapım aşamasındadır. Zekâi Bey, Zehra Hanım'ın abisinden bir yıl sonra Konya İslâm Enstitüsü'ne başlamıştır ve okurken “Bu enstitünün sonu yok, ben avukat veya kaymakam olayım” düşüncesiyle Gazi Lisesi'ne kaydını yaptırmıştır. Annesinin karşı çıkmasına rağmen arkadaşlarıyla beraber kaydını yaptırmıştır. Üç ay Gazi Lisesi'ne gittikten sonra annesi ağlayarak oğlunun şehir dışında okumasını istemediğini söylemiştir. Konya'daki İslâm Enstitüsü'nü istemektedir. Üç ay Gazi Lisesi'ne gittikten sonra Konya İslâm Enstitüsü'ne kaydını yaptırmışlardır. Enstitüye

başladıktan sonra ev kalabalık olduğundan ders çalışmakta zorlanmış ve okulda yatılı olarak okumaya devam etmiştir. Hafta sonları eve gelip gitmiştir. Okul yiyecek, giyecek ihtiyacını karşıladığı için evdeki külfet büyük miktarda azalmıştır

İslâm Enstitüsü üçüncü sınıfın sonunda yaz tatilinde annesi, Zekâi Bey uzaklarda bir kız bulmasın diye, kendisi yakınlarda bir kız bulmayı düşünmüştür. Kız ararken akrabası “Bak Talip’in üç kız kardeşi var” demiş ve bu fikri aklına sokmuştur. Zekâi Bey’in annesi Talip’in kız kardeşleri olduğunu bilmemektedir. Eve gelince Zekâi Bey’e Talip’in kız kardeşlerini görüp görmediğini sorar. Zekâi Bey de hiç görmediğini söylemiştir. Zekâi Bey, sadece esmer küçük bir kız gördüğünü annesine söylemiştir. Bu konu konuşulduktan kısa bir süre sonra Zehra Hanımlara görücü olarak gitmeye karar vermişlerdir.

Zehra Hanım görücü gelince çıkmak istememiştir. Annesi “Bak çocuk öğretmen olacaktı” deyince yumuşar ve karşılarına çıkmaya, ellerini öpmeye karar verir. Zehra Hanım abisi gibi eşinin de okumuş olmasını istemektedir. Kendisi de sürekli kitap okumaktadır. Abisinin kitaplarıyla iç içedir. Görücülerin ellerini öpüp odadan çıkmıştır. Bu isteme olayına Talip Bey “Bunca zamandır nasıl haberim olmadı?” diye çok şaşırmıştır. İlk istemede Zehra Hanım’ı vermişler ve bir sene nişanlı kalmışlardır. Zekâi Bey dördüncü sınıfı nişanlı olarak bitirmiştir.¹⁴

13- Evlenmesi

Kız istemeden sonra Zekâi Bey, üniversite son sınıftayken bir sene nişanlı kalmışlardır. O zamanlar Zekâi Bey, Mutrip Heyeti’ne okuyucu olarak katılmaktadır. Zehra Hanım ile nişanlı iken sadece bir kere görüşmüşlerdir.

¹⁴ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 14.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Hatta bir akşam İmam Hatip Lisesi çıkışında Zehra Hanım Zekâi Bey'i görmüş, Zekâi Bey Zehra Hanım'ı tanımamıştır. Aradan dört-beş ay geçtikten sonra Zekâi Bey kızı görmek istediğini söyler. Zehra Hanım'ın annesi "Bir kere görmek sevgiyi, muhabbeti artırır" düşüncesiyle görüşmelerine izin verir. Bu zamanlarda Zekâi Bey yirmi iki günlüğüne Paris'e Sema Heyeti'yle beraber gitmiştir. Uzaktan gelmesi ve aldığı hediyeyi vermesi bahanesiyle görüşürler. Evlenmeden önce bir kez görüşmüş olmuşturlardır.

Artık Zekâi Bey okulu bitirmiştir. Kura çekilip işe başlayacaktır. Zehra Hanım başka şehre gideceği için çok mutlu olmuştur. Çünkü kayınvalidesinin evleri çok küçük ve kötü durumdadır. Kurada Konya çıkarsa beraber yaşayacaklardır. Zekâi Bey kura için Ankara'ya gittiğinde kurada Malatya çıkar. Ama Konya çıkan bir arkadaşıyla değiş tokuş yaparlar. Konya'ya döndüğünde kapıyı Zehra Hanım'ın babası açar. Zekâi Bey "Müjde Konya'da kaldım" der. Bu konuşulanları Zehra Hanım içeriden duyar ve çok üzülür. Zekâi Bey evlerinden gidince Zehra Hanım'ın ailesi "Bu kız burada nasıl yapar" diye kara kara düşünür. Çünkü Zehra Hanım çok hassas, narin, kırılgan bir yapıya sahiptir. Zekâi Bey'in evlerinde kendisi dışında iki kardeşi ve annesi de vardır. Artık yapacak bir şey yoktur. Zehra Hanım'ın bütün hayalleri suya düşmüştür. Bu haberden iki gün sonra nikâh muameleleri başlamıştır. Abisi Talip, Talip Bey'in eşi, Zehra Hanım ve Zekâi Bey beraber işlemleri hallettikten sonra bir pastaneye oturduklarında Zekâi Bey, Zehra Hanım'a Konya'da kaldığına memnun olup olmadığını sorar. Zehra Hanım'dan çıt çıkmaz. Zekâi Bey bu

duruma şaşırmış ve ne düşündüğünü büyük ihtimal hissetmiştir. Artık evlenmişlerdir ve evlendikten sonra Zekâî Bey'in ailesi ile beraber yaşamaya başlamışlardır.¹⁵

Konuşmalardan anladığım kadarıyla evlendiklerinde Zekâî Bey'in ailesiyle beraber yaşamak onlar için özellikle de Zehra Hanım için çok zor olmuştur. Çünkü yaşadıkları ev çok küçüktür ve evde yaşayan birey sayısı fazladır. Ama bir yuva kurmak için çok fedakârlık yapmak gerekir. Sonuçta evlenmek ve iki farklı bireyin hayatlarını birleştirmesi çok zor bir şey.

Zekâî Bey mûsikî aşığıdır fakat İlâhiyat Fakültesi mezunudur. Başlarda sadece alanı olan derslere girmiş ve müziğe olan ilgisi fark edilip kendisinden bu alanda da istifade edilmiştir. Şimdi de mesleği ve yaptığı diğer işleri daha kapsamlı ele alalım.

14- Mesleği ve Yaptığı Diğer İşler

İlk olarak Konya'da bir okulda bir-bir buçuk sene kadar Devran Ortaokulu'nda Din Kültürü öğretmenliği yapmıştır. Zekâî Bey'in müziğe yatkınlığını İmam Hatip Lisesi'nin müdürü fark etmiş ve ortaokuldan İmam Hatip Lisesi'ne geçiş yapmasını sağlamıştır. Zekâî Bey İmam Hatip Lisesi'nde Kur'ân-ı Kerim, Hitabet, Siyer gibi birçok branş derslerine girmiştir. Okuldaki öğrencilere müzik dersinde, müzik öğretmenleri postacı gibi çok kolay parçaları öğretmektedirler. Zekâî Bey'in müziğe yatkınlığından dolayı müdürün inisiyatifıyla okuldaki müzik dersleri dışında çocuklara Ezân, Kâmet, Tekbîr gibi dînî mûsikî formları öğretmeye başlamıştır. Diğer müzik öğretmenleri de postacı gibi kolay şarkıları öğretmeyi bırakmışlar, Zekâî Bey'den notalar alıp dini formları öğretmeye başlamışlardır. Bunlardan dolayı

¹⁵ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 15.00'te, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

diğer öğretmenlerle diyalogu iyi olmuştur. Branş derslerinden daha çok müzik dersi vermiş, çeşitli gecelere çocukları hazırlamıştır.

15- Dînî Mûsikî Derslerinin Ortaya Çıkışı ve Başlaması

Turgut Özal döneminde (1987-1988) “Dînî Mûsikî” dersleri adı altında bir ders konulmuştur. Bu dersi verebilecek öğretmenler gerekmektedir. Tabi hâfızlar ve Kur’ân-ı Kerim’i güzel okuyanlar vardır. Fakat o kişilerin de nota bilgisi yoktur. O yıllarda bu dersi verebilmek için Türkiye’nin çeşitli yerlerinde hizmet içi kursları olmuş, Zekâî Bey de bu kurslara katılmıştır. İlk kurs 1985 yazında Samsun’da olmuştur. Bu kursa çeşitli illerden birçok kişi katılmıştır. Zekâî Bey, on beş günlük kursu yüz puanla bitirip, belge almıştır. Kurstaki hocalar Zekâî Bey’i çok beğenmişler ve “Sen bizden daha bilgilisin” demişlerdir. Ertesi yıl da hoca olarak çağırmışlardır. Giresun, Samsun, Trabzon gibi yerlerde ikişer kez kurslar olmuş, Zekâî Bey de hoca olarak katılmıştır.

Zekâî Bey bu zaman zarfında (1987 yılında) ilk felcini geçirmiş, dilinde pelteklik kalmıştır. Vücudunun bir tarafı ve dili uyuşuk kalmış, ayakları da uyuşuk olduğu için yürümekte zorluk çekmiştir. Çabaları sayesinde çabuk iyileşmiştir. Evde durmak istememiş, bir an önce işine dönmek istemiştir.¹⁶

Görüyoruz ki Zekâî Bey meslek aşkıyla yanıp tutuşmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerini çok sevmekte ve onlara bir şeyler vermek kendisini mutlu etmektedir. Böyle aşkla yanıp tutuşan biri için kısa sürede olsa yatağa mahkûm kalmak muhtemelen çok zor olmuştur.

¹⁶ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 15.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Zekâi Bey'i anlatmak için kelimeler, cümleler yetmez. Biraz da sevgili eşi, hayat arkadaşı Zehra Hanım'dan bahsedeceğiz.

16- Eşi Zehra Hanım

a- Zehra Hanım'ın Doğumu ve Eğitim Hayatı

Zehra Hanım, 1946 Konya doğumludur. Beş kardeşin ortancasıdır. İlkokul mezunudur. O zamanlar kızların okuması nadirdir. Zehra Hanım okulda çok başarılı olması sebebiyle, bir gün öğretmeni babasına kızını okutmasını söylemek için evine kadar gelmiş, “Kızını sen okutmazsan ben okutacağım” demiş ve hacı babasına geri kafalı olduğunu söylemiştir. Zehra Hanım'ın babası da lafını esirgemeyen birisi olduğu için “Sen okudun da ne oldu?” diyerek cevap vermiştir. Zehra Hanım'ın öğretmeni bu işin zor olacağını düşünmüş ve vazgeçmiştir. Zehra Hanım okumayı çok istemiş, içinde ukde olarak kalmıştır. Ama küçüklüğünden beri kitap okumuş, gelişime her zaman açık olmuştur. Hâlen kitap okumaktadır.

Sonuç olarak Zehra Hanım okumak istemiş fakat okuyamamıştır. Okuyamaması gelişmesine engel olamamıştır. Her zaman kitap okumuştur ve bence bu takdire şayan bir durumdur. Çünkü çağımızda kitap okuyan insan o kadar az ki. Bu çok acı bir durum.

b- Zehra Hanım'ın Kişiliği

Zehra Hanım kişilik olarak konuşmayı seven, dışadönük, arkadaş canlısı, hassas, yazmayı seven birisidir. Küçüklüğünden beri günlük tutmakta ve hâlâ devam etmektedir. Kendisinin heyecanlı bir yapısı vardır. Şiir yazmakta ve küçüklüğünden

beri okumayı, araştırmayı çok sevmektedir. Küçük yaşlarda yemek yapmayı öğrenmiştir. Yemek yemeği de yapmayı da sevmektedir. Çok iyi bir gözlemcidir.¹⁷

Gerçekten de sohbetlerimizde çok iyi bir gözlemci olduğunu anladım çünkü her şeye dikkat ediyordu ve yaşına rağmen çok zeki ve dinçti.

c- Zehra Hanım'ın Şeceresi

Konya'nın Silles Mahallesi'ne dayanmaktadır. Silles, Konya'ya 8-10 kilometre uzaklıktadır ve iki bin yıllık bir yerleşim bölgesidir. Önce Ermeniler, sonra Rumlar yaşamış ve daha sonra da Alâeddin Keykubat, Konya'yı Türkleştirmek için buraya seyislerin bir kısmını yerleştirmiş ve yedi medrese yaptırmıştır. Medreseye okumaya gelenlerden dolayı Silles ticaret şehri olmuştur. Deve kervanları Konya'ya varmadan Silles'de alışveriş yapıp Konya'ya geçmişlerdir.

Rumlar zamanında Silles altın devrini yaşamış, mübadelede Rumlar Yunanistan'a, Türkler Türkiye'ye gelmişlerdir.

Silles'de Peygamber Efendimizin (s.a.v.) doğumundan önce yapılan bir kilise vardır. Yunanlılar ve Rumlar bu kiliseyi ziyarete gelmektedirler. Aya Eleni Kilisesi 1700 yıllık bir kilisedir ve Hristiyanlıkta üç mezhep çıkmadan önce yapılmıştır. Hz. İsa'nın iki havarisi buraya Musevilerden kaçarak gelmişlerdir. (Barnabas ve Yuhanna) Silles'deki Museviler bu havarilere rahat vermemişler, onlar da Takkeli Dağları'na kaçmışlardır. Silles bunlardan dolayı önemlidir ve birçok turist buraya gelmektedir.¹⁸

¹⁷ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 11.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

¹⁸ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 16.00'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

d- Zehra Hanım'ın Ailesi

Zehra Hanım aile bakımından şanslı olmuştur. Benim naçizane fikrim bu çünkü kendisini hep sahiplenmişler, okutmasalar bile gelişimine yardımcı olmuşlar ve ilmini öğrenmesini sağlamışlardır. Zaten çocuk yetiştirmede en önemli şey çocuğa ilmini öğretmektir. Zehra Hanım ailesinden ilmini öğrenmiş ve çocuklarına öğretmiştir. Zehra Hanım'a her konuda yardımcı olan ailesinden bahsedeceğiz.

da- Zehra Hanım'ın Annesi

Zehra Hanım'ın annesi Hanife Hanım, 1915 Konya Silile doğumludur. Bir hafta kadar okula gitmiştir. Tabi o zamanlar kızların okuması normal karşılanmadığı için kısa bir süre okula gidebilmiştir. Okuryazar, akıllı, dini bilgisi yüksek, girişken, konuşkan bir kişiliğe sahiptir. 1930 yılında evlenmiştir. 1932'de Konya'ya taşınmışlardır. O zamanlar mübadele olduğu için herkes evlerini satıp gitmektedir. Bir gün bir Rum, babasının önünü kesip, zorla evini sattırmıştır. Eve geldiğinde babasının evi sattığını, Konya'ya taşınacaklarını söylediğinde annesi çok kızmıştır. Sonra düşünmüş, Konya'da Mevlana yatmakta, kendisi de öldüğünde Mevlana'nın olduğu Musalla Mezarlığı'na gömülür düşüncesiyle kabul etmiştir. Annesi iki senelik evli iken Konya'ya taşınmışlardır. Konya'da Kız Muallim Mektebi'nin civarına taşınmışlar, o bölge Silile'den gelenlerle dolup taşmıştır. Konya ile Silile'nin kültürleri çok farklıdır. O dönemlerde Silile kızları iyi, itaatkâr olur diye Konyalılar Silile'den gelin almışlardır ve "Silile'nin kızı, Konya'nın tozu meşhur" diye de ünlü sözleri vardır.

Konya'ya taşındıktan altı yıl sonra bir erkek ve dört kız çocuğu olmuştur. İlk çocuğu altı yaşında vefat etmiştir. Daha sonra bir erkek çocuğu daha olmuştur.

db- Zehra Hanım'ın Babası

Zehra Hanım'ın babasının adı Fevzi'dir. Fevzi Bey Konya doğumludur. İlkokul mezunudur. Maddî durumları iyidir. Çocuklarına çok iyi bakmışlardır. Kendisine ait hayvanları, bağları vardır. Bunlardan hem geçimlerini sağlamışlar hem de yiyecek ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Çocuklarına her zaman iyi bir baba olmaya çalışmıştır.¹⁹

e- Zehra Hanım'ın Yetişmesinde Maddî ve Mânevî Etkenler

Zehra Hanım'ın ailesinin maddî durumu gayet iyidir. Babası Fevzi Bey yedi, sekiz keçi alır, bu keçiler kesildikten sonra doğranıp, koca kazanlarda kavrulduktan sonra toprak çömleklere konulmuştur. Bu keçi etleri donduktan sonra yağları üste çıkmaktadır ve etin uzun süre kullanılmasını sağlamaktadır. Yapılan bu kıyma bütün yemeklere girmektedir. Ispanak, pırasa vs. Arada eve börek için et alınmıştır, inek kesildiğinde de sucuk yaptırıp uzun süre onu tüketmişlerdir. Zehra Hanımların kendilerine ait bağları vardır. Üzümleri, pekmezleri oradan elde etmişlerdir. Evde anne, baba ve beş çocuk olmasına rağmen rahat bir yaşam sürmüşlerdir.

Fevzi Bey ve Hanife Hanım çocuklarına maddî ve mânevî her şekilde destek olmaya çalışmışlardır. Annelerinden ziyade babaları çocuklarıyla daha çok ilgilenmiştir. Tırnaklarını kesmiş, akşamları çocuklarına çarpım tablosunu ezberletmiştir. Hanife Hanım çocuklarına namaz, Kur'ân-ı Kerim, namaz sureleri öğretmiştir. Hanife Hanım vaazlara gidip, öğrendiklerini de çocuklarına eksiksiz anlatmıştır. Annesinin bu ilgisinden dolayı erken yaşta dini bilgileri edinmişlerdir.²⁰

¹⁹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

²⁰ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 12.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Gördük ki Zehra Hanım aile açısından çok şanslıdır. Rahat bir çocukluk ve gençlik geçirmiştir. Ailesinden çok şey öğrenmiştir. Bu öğrendiklerini de çocuklarına öğretmiştir. Çocuklarını anlatmadan önce Zehra Hanım'ın evliliğinden biraz bahsedelim.

f- Zehra Hanım'ın Evlenmesi

Zehra Hanım ve Zekâi Bey kısa bir nişanlılık döneminden sonra evlenmişlerdir. Kız evinde kına yapılmış, erkekler de kendi aralarında eğlenmişlerdir. Ayrıca on beş-yirmi kişilik pilav, etli ekmek ve bamyalı çorbadan oluşan düğün yemeği verilmiştir. Yemekten sonra arabalarla Zehra Hanım'ı götürmüşlerdir.²¹

Zehra Hanım evlendiğinde 20 yaşındadır. Evlendiklerinde Zekâi Bey'in annesi Fatma Hanım, Fatma Hanım'ın iki kızı ve bir oğlu ile beraber yaşamışlardır. Yaşadıkları ev küçük bir ev olduğu için çok zorluk çekmişlerdir. Zehra Hanım'ın kayınvalidesi genç yaşta dul kalmış, çocuklarına çok düşkün olduğu için de Zekâi Bey'i eşinden kıskanmıştır. Gerçi çoğu anne oğlunu gelininden kıskanmaktadır. Bu olağan bir durumdur.

O zamanlar yokluk zamanlarıdır. Maaşlar azdır. Evde bir kaç kişi birden yaşamaktadırlar. Öğretmen maaşı 450 liradır. Kira vermedikleri halde zar zor geçinmişlerdir. Evlerinde o vakitlerde demir karyola, büfe, halı haricinde pek eşya yoktur ve çok az eşya ile yetinmişlerdir. Yukarıda da bahsettik. Zehra Hanım kendi ailesinde maddi anlamda bir sıkıntı yaşamamıştır. Tabi bu maddi sıkıntılar zor günler geçirmesine sebep olmuştur.

²¹ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Evdeki yemek, çamaşır, t, bulaşık gibi işleri Zehra Hanım yapmıştır. Zehra Hanım gelin gidince kayınvalidesi yemek yapmayı sevmeyi, şimdiye kadar tencerede yemeği pişirip, kapağında yediklerini söylemiştir. “şimdi kocana yemeği sen yapacaksın, tencere de tava da mutfak da senin” demiş ve üstüne bütün işleri yıkmıştır. Zekâi Bey çok yemek seğtiği için Zehra Hanım evdekilere yapılan yemeklerden ayrı yemekler de yapmıştır. Zekâi Bey’e annesi arada “Git dışarıda etli ekmek yiyiver” demiştir. Çünkü bir öğün de olsa üstünden gidecektir. Ayrıca o zamanlar Zekâi Bey’in annesi ve kardeşi para kazanmak için evde şeker satmışlardır. Amaçları kızının düğün masraflarını çıkartmaktır. Zehra Hanım’ın kayınvalidesi ve görümcesi her gün bu işle uğraştıkları için evdeki bütün işler, bulaşık, çamaşır, t, yemek, ocuk Zehra Hanım’a kalmış ve bu tempo onu biraz yormuştur.²²

Sonuç olarak evlilik her anlamda gerçekten çok zor ve evliliği yürütmek daha da zor. Zehra Hanım her zorluğa Zekâi Bey’in desteğini alarak katlanmıştır. Evlilik sürekli mutlu olmak değildir. İyi ya da kötü günde her zaman eşinin yanında olmaktır. Sevgili Zehra Hanım ve Zekâi Bey bunu başarabilmişlerdir.

g- Zehra Hanım’ın İlmi Kapasitesi ve Tahsili

Zehra Hanım ilkokul mezunudur. Daha fazla okumak istemiştir. Fakat babası izin vermemiştir. Evde baskı ve baba otoritesi olduğu için, babasına okumak istediğini bile söyleyememiştir. Tabi o zamanlar okumak için başını açmak gerekmektedir. Ailesi bu duruma razı olmayacağından okumak, içinde ukde olarak kalmıştır. O zamanlar başörtülü insanlar ikinci sınıf insan muamelesi grmştir. Günümüzde başörtülü kadınların rahat bir şekilde, her alanda yer almasından Zehra Hanım ve ailesi çok memnunlar ve sohbetimizde bununla ilgili bir hikâye dinledim.

²² 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 13.00’te, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

İki kurbağa süt dolu bir kavanoza düşerler. Biri “Biz buradan hayatta kurtulamayacağız” diye söylenir, umutsuzluğa kapılır ve ölür. Diğeri ise umudunu hiç kaybetmez ve bir gün bu kavanozdan kurtulacağını ümit eder. Çırpına çırpına süt yağ olur ve yağın üstüne çıkar, kurtulur. Bu hikâyeyi başörtüsüne bağladık. Çünkü Zehra Hanım hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmamıştır. Duaları kabul olmuş, başörtüsü problemi ortadan kalkmıştır. Kızları da kendisi de rahatça her alanda, ikinci sınıf insan muamelesi görmeden hayatlarına devam etmektedirler.²³

Zehra Hanım ilim konusunda da bayağı bilgiye sahiptir. Sürekli kitaplar okumakta, Allah’a karşı ibadetlerini yerine getirmektedir. Küçük yaşlarda ailesinden dinini, ilmini öğrenmeye başlamıştır. Bu ilerleyen yaşlarda da devam etmiştir. Küçük yaşta Kur’ân-ı Kerim okumayı, namaz kılmayı öğrenmiştir. Gençlik yıllarının en güzel dönemlerinde Zekâi Bey ile evlenmiş ve bu sahip oldukları bilgileri kızlarıyla paylaşmıştır.²⁴

Bana göre Zehra Hanım çok becerikli ve akıllı birisi. Hem kendini geliştirmiş, hem evliliğini idare etmiş hem de çocuklarını büyötmüş ve onların dini eğitimlerini vermeye çalışmıştır. Şimdi çocuklarından ve onlara karşı nasıl davrandığından bahsedeceğiz. Görüşmelerimizde gördüğüm kadarıyla birbirine çok bağılı bir aile ve çocukları annelerini çok sevmekte, bunu izlenimlerimden yola çıkarak söyleyebilirim.

h- Zehra Hanım’ın Çocuklarına Karşı Davranışı

Zehra Hanım çocuklarını çok sevmektedir. Çocuklarının küçüklüğünden beri hem onlarla ilgilenmiş hem de ev işlerini yapmıştır. Zekâi Bey hep çalıştığı için

²³ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 12.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

²⁴ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 14.00’te, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

çocuklarıyla genelde kendisi ilgilenmiştir. Evde ev işlerinin ve çocuklarıyla ilgilenmesinin yanında, kıyafet dikip, kazandığı parayla da kendi masraflarını çıkarmıştır. Çocuklarına aileden aldığı terbiyenin aynısını vermeye gayret etmiştir. Çocuklarına eskiler gibi daha otoriter, disiplinli bir şekilde yaklaşmıştır. Zehra Hanım ailesinden “Canım cicimli” bir şekilde yakınlık görmediği için ne gördüyse çocuklarına da aynı şekilde yaklaşmıştır.

Sohbete gittiğimde bu otoriter, sert tavrı bizzat gördüm. Zehra Hanım çocuklarına çok bağlı fakat sevgisini, bağlılığını pek belli edememektedir.

1- Zehra Hanım’ın Komşularıyla İlişkileri

Zehra Hanım arkadaş canlısı, konuşkan, girişken bir yapıya sahip olduğu için komşuluk ilişkileri de her zaman iyi olmuştur. Eski zamanlarda baba evinde, evlendiği zamanlarda ve Zekâi Bey’in vefatına kadar komşularıyla gidip gelmişlerdir. Ama artık günümüzde komşuluk ilişkileri çok zayıftır. Zehra Hanım da bundan yakınmaktadır. Herkesin kendi havasında, derdinde olduğunu düşünmektedir.²⁵

Yine bir gün Konya’ya Zehra Hanımlara gittiğimde bir komşusuyla beraber kahvaltı yaptık. Komşuları o kadar tatlı bir insandı ki, ”Böyle insanlar var mı?” diye düşündüm. Çünkü günümüzde komşuluk ilişkileri çok zayıf ve ilişkiler çıkarlar doğrultusunda ilerlemekte.

17- Çocukları

Zekâi Bey ve Zehra Hanım’ın Fatma, Şule, Şehnaz ve Şeyma adlarında dört çocuğu dünyaya gelmiştir. İlk kızları Fatma Hanım 18 Mayıs 1967, Konya

²⁵ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 14.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

doğumludur. 18 Mayıs günü Zehra Hanım doğum evinde sancılar çekerken, Zekâî Bey'ler de marşlarla beraber Mehter Takımı'yla doğum evinin önünden geçmişlerdir. 19 Mayıs için prova yapmaktadırlar. O zamanlar Mehter Takımı çok meşhurdur. Halk Mehter Takımı'nın peşine düşüp, onlarla beraber yürümüştür.

Zehra Hanım kızı Fatma'yı ilkokula kayıt yaptıracakı zaman Zekâî Bey, Ankara/Polatlı'da askeredir. Kayıt yaptırmak için okula gittiğinde para istemişler, Zehra Hanım da ağlamaklı bir şekilde kocasının askerde olduğunu, maddî açıdan sıkışık olduklarını dile getirmiştir. Onlar da kabul etmişler ve 19 Mayıs İlkokulu'na kaydını yapmışlardır. Fatma Hanım bu okulda bir yıl okuduktan sonra babasının yedek subay olarak tayini Kırklareli'ye çıkınca oraya taşınmışlar, bir yıl sonra tekrar Konya'ya dönünce Fatma Hanım eski okulunda okumaya devam etmiştir.

Fatma Hanım İlkokulu bitirdikten sonra bir yıl Kur'ân kursuna gitmiştir. O sıralar Konya'da İmam Hatip Okulu'nun temelleri atılmıştır. Kızları Fatma'nın kaydını oraya yaptırmışlardır. Fatma Hanım orada okurken okulun inşaatı tamamlanmıştır. Kendisi Konya İmam Hatip Lisesi'nin ilk mezunlarından. Başarılı bir şekilde okulu tamamlamıştır. Normalde evde çok sessizdir. Ama okulda çok konuşkandır. Hatta okulda dersleri kaydettiği olmuştur. Okulda şiir, kompozisyon gibi çeşitli yarışmalara katılmış, dereceler almıştır. Liseyi bitirince Konya Selçuk Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazanmıştır. Bir sene okuduktan sonra başörtüsü problemi olduğu için beş-altı ay okula ara vermiştir. Kısa bir aradan sonra okuluna dönmüş ve bitirmiştir. O zamanlar üniversite bitirince hemen öğretmen olunamadığından okuldan sonra evlenmiş, Adana'ya gelin gitmiştir. Eşi de öğretmendir. Üç yıl orada kaldıktan sonra, eşinin tayini Diyarbakır'a çıkınca üç yıl da orada kalmışlardır. Bu zaman zarfında bir erkek ve bir kız çocukları

olmuştur. Üç yıl sonunda Konya'ya tayinleri çıkınca Konya/Ladik'te formasyon almış ve öğretmenliğe başlamıştır. Yine başörtüsü sorununun olması ve hamile olması sebebiyle bir-bir buçuk yıllık öğretmenlik yaparak istifa etmiştir. Evinde özel Arapça dersleri vermiştir. Başörtüsü sorunu ortadan kalkınca Konya/Ereğli'ye tayini çıkmış, ailesinden uzakta olduğu için büyük sıkıntılar çekmiştir. Sürekli Konya'ya gidiş geliş yapmıştır. 2014 yılında Konya İmam Hatip Lisesi'ne Arapça öğretmeni olarak gelmiştir. Hala orada görevine devam etmektedir. Kendisinin bir erkek ve iki kız çocuğu vardır. Çocuklarının isimleri; Ahmet, Sena ve Zehra Nur'dur.²⁶

İkinci kızları Şule Hanım 8 Eylül 1968, Konya doğumludur. İlkokulun birinci sınıfını Kırklareli'de okumuş, daha sonra 19 Mayıs İlkokulu'na devam etmiştir. Sessiz, içine kapanık birisidir. Evin içinde kardeşlerinin yanında sessiz bir tiptir. İlkokulu bitirdikten sonra Kur'an kursuna gitmiştir. O sıralar diğer kardeşi Şehnaz doğduğu için annesi "Bu kız başarılı olamaz" deyip okutmamıştır. Annesine ev işlerinde yardım etmiş, dikiş kursuna gitmiştir. Erken yaşta evlenmiştir. Ev hanımıdır ve üç çocuğu vardır. Çocuklarının isimleri; Esmâ, Ahmet ve Tuğba'dır.

Üçüncü kızları Mediha Şehnaz 30 Mayıs 1971, Konya doğumludur. Çocukluğunda çok sevimli, söz dinleyen, kendini dinleten, akıllı bir çocuktur. Üç yaşındayken gittikleri yerlerde kendisine İlâhî söyletmişlerdir. Kendisi de hiçbir zaman hayır dememiş ve hemen okumuştur.

Bugün Cuma oluyor,

Kalbime nurlar doluyor,

Şükürler olsun Allah'a

Kulları İslâm oluyor.

²⁶ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 16.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Adlı İlâhiyi her gittiği yerde okumuştur. Şehnaz Hanım da ablaları gibi ilkokulu 19 Mayıs İlkokulu'nda okumuştur. İlkokuldan sonra İmam Hatip Okulu'nun sadece ortaokul kısmını bitirmiş, ortaokuldan sonra okumaya devam etmemiştir. Annesi dikiş kursuna yazdırmıştır, çeyizini kendisi yapmış ve erken yaşta da evlenmiştir. Şu an ev hanımıdır ve üç çocuğu vardır. Çocuklarının isimleri; Servet, Feyza ve Fehime'dir.

Dördüncü kızları Rabia Şeyma 1 Mayıs 1981, Konya doğumludur. Diğer ablalarından on yıl sonra dünyaya geldiği için torun gibi olmuş, el bebek gül bebek büyütülmüştür. Küçükken çok sevimli olduğu için ailesi, komşular çok ilgi göstermişler ve “Şeker kız” diye seslenmişlerdir. Bir buçuk yaşındayken evdeki radyoyu açıp kapatır, cümle kuramadığı zamanlarda radyodaki İlâhîleri müziğiyle mırıldanmış, daha sonra yaşı ilerledikçe İlâhîler, şarkılar söylemeye başlamıştır. İlkokulu Cumhuriyet Mahallesi'nde Zeliha Lütüf Kulluk Okulu'nda okumuş, beşinci sınıfı bitirmeye yakın babasını kaybetmiştir. Beşinci sınıfı bitirince İmam Hatip Okulu'na kaydını yaptırmışlardır. Okula üç ay gitmiş, bütün öğretmenlerini babasına benzetmiştir. Sınıfta bir gün “Baba baba” diyerek kendini kaybetmiştir. Arapça öğretmeni babası gibi olmuştur. Okuldaki öğretmenleri rahmetli Zekâi Hocamızın emaneti deyip başını okşamışlar, sürekli onunla ilgilenmişlerdir. Hocaları rahmetli deyince Şeyma sınıfa dönüp bakar, kimsenin bir şey anlamadığını düşünüp mutlu olurmuş ve bu bir süre böyle devam etmiştir. Babasının öldüğünü kimsenin bilmesini istememektedir. Komşu kızı Ayten'i gördüğünde babasının öldüğünü kimseye söylememesi için tembihlediği olmuştur.

Yıllardır oturdukları mahalleden taşındıklarında Şeyma daha da kötü olmuştur. Çevresi, arkadaşları hepsi eski mahallede kalmıştır. Yeni mahallesine uyum problemi

yaşamış, annesi eski okuluna gitmesi için servise yazdırmıştır. Bir gün servis şoförü imzalaması için öğrencilere kâğıt dağıttığında, Şeyma “Babam yurt dışında çalışıyor, annem imzalasa olur mu?” diye sormuştur. Servisçi kabul edince eve bir sevinçle gelmiş, “Anne babamın öldüğünü kimse anlamadı” demiştir. Annesi de Şeyma’ya kızmıştır. Tabi Şeyma Hanım babasının öldüğünü kabullenememiş, babasını doyasıya yaşayamamıştır.

Şeyma o yıl okulu bırakmış, annesiyle ev gezmelerine gitmiştir. Ablası Fatma Hanım da çok sinirlenmiş; “Anne bu kız ne olacak, yanında daha ne kadar dolaşacak?” demiştir. Annesi de kızına hak verip, Şeyma’yı merkezde bulunan Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi’ne yazdırmıştır. Ortaokul ve liseyi burada okumuş ve okulu birincilikle bitirmiştir. Lisede çocuk gelişimi bölümünü seçip, okuduğu için üniversitede de o bölüme kaydını yaptırmıştır. Dört ay okula gittikten sonra, yine başörtüsü sorunu çıkınca okulu bırakmak zorunda kalmıştır. 1999-2000 yıllarında “Başörtüleri üniversite kapısı önünde çıkacak” diye kanun çıkmış, Şeyma da başını açmak istememiş, annesi de bu duruma karışmamıştır. Şeyma bir ay sabah akşam sürekli namaz kılmış, Allah’a dualar etmiş, yalvarmıştır. Sürekli dualarında “Allah’ım hakkımda en hayırlısı, doğrusu neyse bana onu nasip et” vardır. Tabi bir ay okula gitmeyince, devamsızlıktan dolayı atıldığına dair eve zarf gelmiştir. Zehra Hanım bir şey yapmak istememiş, elinden bir şey gelmemiştir. O sıralar Zehra Hanım’ın annesi onlarda kalmaktadır. Torununun başını açmadığını, okula gitmediğini duyunca çok sevinmiş, “Kuzum sen bu devirde dünya için başını açmadın ya, sahabe sevabı kazandın” demiştir.

Okulu bırakmasından üç-dört ay sonra evlilik gündeme gelmiştir. Zehra Hanım’ın kardeşinin oğlu vesile olmuş ve arkadaşını Şeyma ile tanıştırmıştır. Hızlı

bir şekilde evlenme kararı alınıp, nişan yapılmış ve kısa zaman sonra da evlenmişlerdir. Eşi Aksaray'ın bir köyünde Sınıf öğretmeni olduğundan oraya gelin gitmiştir. Gittiği yer ona çok tuhaf gelmiştir. Önceden köy hayatı hiç görmemiştir. Eşi çalıştığı için küçücük evde akşama kadar tek başına kalmıştır, köyde çoğu kişi çalışmaktadır. Köydeki kadınlarla da anlaşamamaktadır. Evlendiklerinden bir yıl sonra Ceren isminde bir kızları olmuştur. Şeyma Hanım kızıyla meşgul olurken üç yıl sonra Konya'ya tayinleri çıkmıştır. Konya'ya geldikten sonra Ceren üç buçuk yaşındayken (2002 yılında) başörtüsü affı çıkmış, eşinin de desteğiyle bıraktığı yerden okuluna devam etmeye karar vermiştir. Şeyma okuluna giderken Ceren'i kreşe vermişler, diğer zamanlarda da anneannesine bırakmışlardır. İki vasıtayla okula gitmiş, evlilik, okul, çocuk derken çok yorulmuştur. Okulu birincilikle bitirmiştir. Okulu bitirince bir müddet özelde çalışmış, memnun kalmamış ve KPSS sınavına hazırlanmıştır. Sınavı kazanınca il ataması Adıyaman'a çıkmış, bir buçuk sene orada kaldıktan sonra eş durumundan dolayı Konya'ya gelmiştir. Şu an Konya'nın Derbent ilçesinde olan Kız Meslek Lisesi'nde görevine devam etmektedir.²⁷

Kanaatimce Zekâi Bey'in dört kızı da her konuda harika insanlar. Çünkü çağımızda böyle kalbi temiz insanlar bulmak o kadar zor ki anlatamam. Düşünceleri güzel, davranışları samimi, inançları da her Müslümanın olması gerektiği gibi ve çocuklarını da bu doğrultuda yetiştiriyorlar. Hepsi de babasıyla çok zaman geçirme fırsatı bulamamışlardır. Babaları çok çalışmış ve kendisini işine adamıştır. Bunların yanında erken vefat etmesi kızlarında özellikle küçük kızı Şeyma'da derin yaralar bırakmıştır.

²⁷ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 17.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Maalesef doğanın kanunu bu. Hepimiz doğuyoruz, Rabbimizin takdir ettiği kadar yaşıyor ve bu dünyadan göçüyoruz. Zekâi Bey de Allah'ın takdir ettiği kadar yaşamış ve 50 yaşında vefat etmiştir.

18- Yıkanması, Tekfîn, Cenâze Namazı, Defni ve Kabri

Zekâi Bey ve eşı, Zekâi Bey'in geçirdiği son felcinden sonra İstanbul'a anjiyo olmak için gitmişlerdir ve döndüklerinde Ramazan Bayramı'nın ilk günüdür. Ameliyat için iki ay sonrasına randevu almışlardır. Bayram olduğu için gelen giden çok olmuş, Zekâi Beyler de ziyarete gitmişlerdir. Ramazandan sonra kızı Şehnaz'ın düğünü olacağı için Şehnaz'ın kayınvalidesi eve gelmiş, düğün için alışveriş gününe karar vermişlerdir. Ertesi günün sabahı Zekâi Bey sabah namazına kalkmış, kalbinin ağrıldığını eşine söylemiştir. Zehra Hanım hemen namazını kılmış, Zekâi Bey de namaz kılmak istemiştir fakat doğrulamamıştır. Zehra Hanım hemen başucunda Yasin suresini okumaya başlamıştır.

Zekâi Bey hastaneye gitmek istememiştir. Zaten hastaneyi hiç sevmemiştir. Otobüslerde bile hasta hasta ayakta durmuştur. Hastalığının konu edilmesini, konuşulmasını hiçbir zaman istememiştir.

Zehra Hanım ambulans çağırmayı teklif etmiş, Zekâi Bey kızmıştır. “Çarşıya gidin, kızın alışverişini yapın” demiştir. Zehra Hanım evden telefon etmek istese edemeyecek, o yüzden komşusu Şerife Hanım'dan telefon edip, ambulans çağırmıştır. Zekâi Bey ambulansı görünce ağlamaya başlamıştır. Bu üçüncü gidişidir. Önceki gidişlerinde bir hafta, on gün kalıp dönmüştür. Doktorlara ağlaya ağlaya “Ben iki ay sonra ameliyat olacağım” demiştir. Doktorlar da “Tamam amca, tamam amca” deyip sakinleştirmeye çalışmışlardır. Yürüterek ambulansa bindirmişler,

Zehra Hanım da yanında gitmiştir. Zekâi Bey sanki bir daha dönemeyeceğini hissetmiş gibi hıçkırarak hıçkırarak ağlamıştır.

Hastaneye yatışını yaptıklarında artık Zekâi Bey'in dili dönmez, konuşamaz olmuştur. Hastaneye yatmadan önce kızı Şehnaz için Arçelik'ten çamaşır makinesi, perde gibi ihtiyaçlarını aldıklarından dolayı Zekâi Bey zar zor konuşarak "Makinenin borcunu ödeyin" demiştir. Zehra Hanım konuşmasını zor da olsa anlamış, üç-dört saat sonra da komaya girmiştir. Dört gün komada kalmış, beyin tomografisi çekileceği gün kızı Şeyma'yı ambulansa almışlardır. Tanıyıp tanıyamayacağını merak etmektedirler. "İh ih" diye tepkiler vermiştir. Kalp beyne o kadar büyük pıhtılar vermiştir ki beynin bunları yok etmesi imkânsızdır. Komadaki dördüncü gün 17 Nisan 1992 yılında vefat etmiştir. Bu Zekâi Bey'in annesinin ikinci kaybıdır. İlk oğlunu da genç yaşta kaybetmiştir.²⁸

Zekâi Bey'in cenâzesi hastanede kalmış ve orada yıkanıp, kefenlenmiştir. Birlikte çalıştıkları arkadaşları, caminin imamı cenâzesini yıkamışlardır. Daha sonra cenâzesi okuduğu ve görev yaptığı İmam Hatip Lisesi'nden kalkmış, namazı da orada kılınmıştır.

Zekâi Bey'in öğrencisi Ahmet Çalışır Salâsını okumuştur. Cenâze o kadar kalabalık olmuştur ki insanlar kimin cenâzesi diye merak etmişlerdir. Namazdan sonra cenâzesi Konya Musalla Mezarlığı'na babası ve dedesinin yanına defnedilmiştir. Şu an kabri Konya Musalla Mezarlığı'ndadır.

Küçük kızları Şeyma babası öldüğünde on bir yaşında olduğu için babasının öldüğünü pek anlayamamıştır. Eve gelen giden çok olmaktadır. Şeyma'ya bu olanlar

²⁸ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 17.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

eğlence gibi gelmiştir. Başsağlıkları bitince evde artık yalnız kalmışlardır. İki ay sonra Şehnaz Hanım'ın düğünü olmuştur. Bir sene evvel ablası evlenip gitmiş, şimdi de Şehnaz evden gitmiştir. Bir senede üç kişi evden eksilmiştir. Altı ay sonra başka eve taşınmışlar, mekân değiştirmek Şeyma'yı daha da üzmüştür. Babasının öldüğünü bayağı uzunca bir süre kabullenememiş, “Ben babamı yaşayamadım, ben babamı yaşayamadım” deyip durmuştur. Zamanla herkes gibi alışmaya başlamışlardır.²⁹

Maalesef ölenle ölünmüyor. Allah kimseye kaldıramayacağı yükü vermezmiş, demek ki Allah her türlü acıya dayanma gücü veriyor. Tabi başlarda çok zor oluyor, kelimelerle anlatılamayacak bir şey ama hepimiz yaşıyoruz ve yaşamak zorundayız. Sanırım sohbetlerimizdeki hem dinleyip hem de yazmakta en zorladığım bölüm bu bölüm oldu.

B- TAHSİL HAYATI

Zekâi Bey'in tahsil hayatından önceki sayfalarda bahsetmiş olsak da, biraz daha bahsetmemiz gerekecek. Sohbetlerimizden anladığım kadarıyla Zekâi Bey'in öğrenim hayatı başarılarla doludur. Hem kişiliği hem de çalışkanlığı hocaları tarafından hep takdir edilmiştir. Kendisinin çevresi çok geniştir ve insan ilişkilerine önem verdiği için hocaları, arkadaşları ve öğrencileri ile zaman zaman görüşmüştür.

1- Hocaları ve İlim Sahiplerine Karşı Davranışları

Zekâi Bey'in dedesi ve babasının imam olmasından dolayı, kendisi ilimle her zaman iç içe olmuştur. Küçük yaşlarda babası ona ilmini, kitabını, ibadetlerini öğretmiştir. Bu öğrettiklerini de ailecek yerine getirmeye çalışmışlardır. Zekâi Bey bunlardan dolayı ilme her zaman önem vermiştir. Sesinin güzelliği, ilmi kapasitesi,

²⁹ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 18.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

ilmi bilgisinden dolayı bu yolda ilerlemeye karar vermiş ve adını Türkiye'ye duyurmuştur.

Zekâi Bey hocaları tarafından her zaman sevilmiş, değer verilmiş ve kendisine her zaman yardım etmişlerdir. Hocaları genelde âlim insanlardır. Bunlardan bir tanesi Hacı Veyiszâde Efendidir ve Zekâi Bey'i çok sevmiştir. Zamanının hocalarına karşı her zaman saygılı olmuştur. Kendisine bir nebze olsun, ilim öğretilene saygı ile bakmıştır. Hatta bazılarından mûsikî alanında dersler almıştır. Onlardan bir tanesi de Arif Etik'tir. Zekâi Bey'in lise ve üniversiteden değer verdiği ve vefatına kadar görüştüğü bazı isimler şöyledir:

- Kur'ân-ı Kerim öğretmeni Hakkı Özçimi
- Arapça öğretmeni Ali Uca
- Din Kültürü öğretmeni Fatih Göktay
- Fen Bilgisi öğretmeni Adnan Koçpekker
- Türkçe öğretmeni Vehbi Özuner

Zekâi Bey insan ilişkilere çok önem verdiği için hocalarıyla ilişkileri her zaman iyi olmuş, onlarla vefatına kadar sık sık görüşmüştür.³⁰

2- Okul Arkadaşları

Zekâi Bey arkadaş canlısıdır. Samimi bir kişi olduğu için bütün arkadaşları tarafından çok sevilmiştir. İlkokul, ortaokul, lise, üniversite ve iş hayatındaki çoğu arkadaşıyla sık sık görüşmüştür. Özellikle İmam Hatip okul arkadaşlığı kavidir. Okuldan sonra da görüşmüşlerdir. Okuldaki bazı arkadaşları şöyledir:

- Okul müdürü Bekir Elam

³⁰ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 14.00'te Konya'da, Talip Arışahin ile yaptığımız telefon görüşmesi.

- Müdür Yardımcısı Rıfkı Selim
- Ahmet Gültaş
- Mustafa Uzunpostacı
- Mustafa Pektut
- Ömer Belviranlı

3- Sevdiği Dostları ve Ahbabları

Zekâî Bey'in okul arkadaşlarının haricinde görüştüğü, meşk yaptığı yakın arkadaşlarından bazılarının isimleri şöyledir:

- Süleyman Özkafa
- Mehmet Bildirici
- Mehmet Kurban
- Kâzım Koyuncu
- Cevdet Tongarlık
- Seyfi Özügüzel
- Mustafa Kartal
- Mehmet Bildik
- Hüseyin Öksüz
- Ahmet Çalışır
- Ahmed Şahin

Bu arkadaşları genelde öğretmendir, müzikle uğraşmışlardır. Bu arkadaşlarıyla müzikli toplantılar dışında da görüşmüştür.³¹

³¹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 13.00'te, Konya'da Fatma Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

Yukarıda ismini aktardığımız kişilerin çoğu ile görüşme fırsatı buldum. Sohbetlerimizde Zekâi Bey'in onlar için ne kadar önemli olduğunu anladım ve birkaç tanesi öğrencisi olma şerefine erişmiş insanlar ve bir yerlere gelmesinde Zekâi Bey'in payının büyük olduğunu söylediler. Hakkın rahmetine kavuşan birinin arkasından bu kadar güzel şeyleri duymak çok güzel bir duygu anlatamam. Bazen gözyaşlarımı tutmakta zorlandım.

Ben okuyan ile okumayan insanı ayıranlardanım. Neden diyeceksiniz. Çünkü okuyan insanla tartışabilirsiniz, ortak noktalarınız olabilir, en önemlisi de gelişime açıktır. Zekâi Bey'in evinin kitaplığındaki kitapları görünce çok şaşırdım ve hemen şu soruyu yönelttim sevgili eşi Zehra Hanım'a “ Hepsini okudu mu?” ve kendisi “Tabi hepsini okudu, okumaktan, yeni bir şeyler öğrenmekten çok zevk alırdı” dedi. Kısacık hayatına o kadar çok kitabı sığdırmış ki takdir edilecek derecede gerçekten. Keşke günümüzde de insanlar kitap okumanın ne kadar önemli olduğunu anlasalar.

4- Okuduğu Kitaplar

Zekâi Bey'in babası kendisine çok az harçlık vermiştir. Sadece yiyeceğine para verdiği için Zekai Bey de yiyeceğinden para artırıp romanlar almıştır. En çok okuduğu ise Sherlock Holmes ve Nat Pinkerton'un hâfiye romanlarıdır. Bu tür kitapları okuduğu için İmam Hatip Lisesi'ndeki arkadaşları Zekâi Bey'e “Hâfiye” lakabını takmışlardır.³²

Zekâi Bey okumayı çok sevdiği için çok kitap almıştır. Özellikle dini ve kültürel kitaplar okumuştur. Ortaokul ve lise dönemlerinde çıkışta arkadaşlarıyla eski kitapçıya gitmişlerdir. Eski kitapçıya arada kitaplar gelmektedir. Bu kitaplar

³² 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 13.00'te, Konya'da Talip Arışahin ile yaptığımız telefon görüşmesi.

çürümeye yüz tutmuş, hem Türkçe hem de Latin harfleriyle yazılmış ve çok az olduğu için değerli kitaplardır. Bu kitapları okumak o zamanlar Zekâi Bey'e çok iyi gelmektedir. Müzikle ilgilenmeye başlayınca müzikle alakalı kitaplar almıştır. Az olan bütçesiyle kitaplığı gün geçtikçe genişlemiştir.³³

Kitaplığında yaklaşık iki bin-üç bin kitabı vardır. İnsanlara yardım etmeyi sevdiği için, öğrencilerine, yakın dostlarına kitaplarını hediye etmiştir.

Zekâi Bey ilkokul yıllarında hâfiye romanları okumuştur. Daha sonraki yıllarda ebedi eserler okumuştur. En çok okuduğu yazarlar şunlardır:

- Reşat Nuri Güntekin
- Hüseyin Rahmi Gürpınar
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'dur.

Bu yazarların hemen hemen çoğu kitabını okumuştur. Ortaokulda okuduğu kitaplar yüzleri, lisedeyken binleri bulmuştur.³⁴

5- İlmî Kapasitesi, Fıkıh, Hadis, Tefsir ve Peygamberler Tarihi Konularında İlmî Ehliyeti ve Güvenirliği

Zekâi Bey'in dedesi ve babası ilim sahibidir. Allah'a karşı görevlerini yerine getirmişlerdir. Bu yüzden Zekâi Bey'in ilim öğrenimi küçük yaşlarda ailede başlamıştır. Babası kendisine namazı, Kur'ân-ı Kerim okumasını öğretmiş, küçük yaşlarda ibadetlerini yapması için yardımcı olmuştur. Daha sonra İmam Hatip Lisesi ve devamında Yüksek İslâm Enstitüsü'nde ilmi kapasitesini artırmıştır. Görev yaptığı zamanlarda da çevresindeki âlim kişilerden her zaman faydalanmıştır. İlâhiyat

³³ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 17.00'de, Konya'da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

³⁴ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 13.00'te, Konya'da Talip Arışahin ile yaptığımız telefon görüşmesi.

eğitimi veren bir okul mezunudur. Yüzeysel de olsa yukarıdaki ilimler alanında ayrı ayrı bilgi sahibidir.

6- Kitap Koleksiyonu ve Kütüphanesi

Zekâi Bey çok kitap okuyan birisi olduğu için kitaplığında bir sürü kitabı vardır. Özellikle mûsikîyle ilgili çok değerli kitapları vardır. Mûsikî haricinde dini ve başka türde birçok kitabı vardır. Kitaplığında olan bazı kitaplar şöyledir:

- Mevlevi Ayinleri
- Türk Mûsikîsi
- Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi (Yılmaz ÖZTUNA)
- Mûsikî Sözlüğü (Mahmut R. GAZİMİHAL)
- Dînî Mûsikî (Ali Kemal BELVİRANLI)
- Türk Mûsikîsi Klasikleri
- Türk Besteciler Ansiklopedisi
- Mesnevi (Mevlana)
- Ünlü Türk Bestekârları
- Mûsikî Sözlüğü (Mahmut R. GAZİMİHAL)
- Dînî Mûsikî (Ali Kemal BELVİRANLI)
- Türk Mûsikîsi Klasikleri
- İlâhîler (Ali Rıza ŞENGEL)
- Batı Emperyalizmi Karşısında İslâm
- İslâm'ın Etrafındaki Şüpheler
- İslâmiyet'in Manevî ve Kültürel Değerleri
- Büyük İslâm Tarihi

- İslâm Edebiyatı
- Ebu Hanife
- 500 Hadis-i Şerif
- Tam İlmihal
- Kur'ân Dili
- Hadis-i Şerif Külliyyatı
- Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi
- İslâm ve Toplum
- İman ve İbadetler
- İlahiyat-ı Kenan (Yusuf ÖMÜRLÜ)
- Yunus Emre Divanı
- İnsanlar Uyanın
- Nesillerin Rolü
- Taklitlerin Çarpışması
- Yoldaki İşaretler
- İnsan Bu Meçhul
- Yunus Emre
- Osmanlı Tarihi Kronolojisi
- Safahat (Mehmet Akif ERSOY)
- Türkiye Tarihi

Bu kitaplar başlıca değerli kitaplarıdır. Kütüphanesinde bunlar haricinde daha birçok kitabı vardır.³⁵

³⁵ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 18.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

7- Tarîkâta İntisâbı

Zekâî Bey “Ben bütün tarîkatlardanım” demiştir. Yani belli bir tarîkatı yoktur. Tarîkatların toplantılarına katılmamıştır. Dinimizin gerektirdiği namaz, oruç, zikir gibi ibadetleri düzenli bir şekilde yerine getirmeye çalışmıştır. Araştırmalarımızda onun herhangi bir tarikata mensup olduğuna dair bir izlenime rastlamadık.

8- Tarîkat ve Din Hizmetleri

Zekâî Bey çok sayıda Mevlevî Âyinlerinde bulunmuştur. Kendisinin bir grubu vardır ve bu grupla haftanın belirli günleri evlerde toplanmışlardır. Bu grupla çeşitli makamlarda Mevlevî Âyinleri geçmişlerdir. Kendisi bu çalışmalarda hem kudûm vurmuş hem de okumuştur.

C- ASKERLİK HAYATI

Zekâî Bey, 1974-1975 yıllarında askerlik yapmıştır. Altı ay Ankara / Polatlı, bir sene Kırklareli’de yapmıştır. Kırklareli’ye ailesiyle beraber gitmiş, onları Konya’da yalnız bırakmak istememiştir. Ailesi orada İmam Hatip câmiasıyla görüşmüş, içli dışlı olmuştur. 1975 yıllarında Kıbrıs çıkartması olduğu için Zekâî Bey ve ailesi açısından zor bir askerlik süreci olmuştur. Zekâî Bey üç ay arazide (Bulgar hududunda), çadırlarda kalmış evine hiç gelememiştir. Üç kız çocuğuyla Zehra Hanım tek başına başa çıkmaya çalışmıştır. O yıllar sınırda çatışmalar olduğu için kaldıkları yerde sokağa çıkma yasakları olmuş, dışarı bayağı bir süre çıkamamışlardır. Hatta gece ışıkları yakmak, perdeleri açmak yasaklanmıştır. Çok zor günler geçirmişlerdir. Türkiye’nin çeşitli yerlerinden askerler gelmiştir. Zekâî

Bey askerliğinin başlarında haftada bir gelirken, birden üç ay gelmeyince çocukları ve Zehra Hanım çok zorlanmışlardır.³⁶

Zekâî Kaplan ile Kırklareli’de yedek subaydık. Kendisiyle oradan tanışıyoruz. Hocayı daha evvel de tanıyordum. Çok değerli ve muhterem bir insandı. Allah rahmet eylesin. 1973 yılıydı, topçu alayında tanıştık. Askerde olduğumuz dönemler Kıbrıs harekâtının olduğu zamanlardı. Alayda hepimizi dışarı çıkarırlardı. Ara ara araziye çıkardık ve herkes kendine mezar kazardı. Tabi hocam da kazardı. Mezarın içerisini sığınak gibi kullanıyorduk. Kıbrıs olayında çok zor zamanlar geçirdik. Akşamları arazide kalıyorlardı. Ben diğerlerinden farklı olduğum için alayla kalırdım. Askerliğin yanında kantin subayıydım. Bütün er ve erbaşların ihtiyaçlarını karşılıyordum. Zekâî Hocamın da bana bazı siparişleri olurdu. Bir Konyalı hemşehrisi olduğumdan istediklerini severek çarşıdan getirirdim.

Kıdem bakımından ben onlardan üstündüm. Ama kendisiyle çok yakındık. Kıdem olarak üstün olmam aramıza bir mesafe koymamıza sebebiyet vermezdi.

Askerde olduğumuz zamanlarda Kırklareli’deki İkizler Lokantası’na giderdik. Lokantada çalışanlar bizden para almazlardı. Ay sonuna kadar yemeğimizi yerdik. Ay sonunda kartlarımızı alınca borcumuzu öderdik. O bölgenin en çok Tekirdağ, Kırklareli köftesi ve kavunu meşhur olduğundan köfte ve kavunu çok yerdik. Hocamla hafta sonlarını böyle geçirirdik.

Kırklareli’de on iki ay beraber kaldık. Ben kendisini çok seviyordum, o da beni çok severdi. Askerdeki herkesle çok iyi geçinirdi. Zekâî Hoca onlara çok mülayim davranırdı. Asteğmendik ikimizde fakat kısa zamanda kendisini sevdirmeyi

³⁶ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 19.00’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

başarmıştı. Teğmen olarak da teskere aldık. Konya'ya döndüğümüzde de sık sık görüşme fırsatı bulduk. Bir kardeşten farkımız yoktu.³⁷

³⁷ 14 Şubat 2016 tarihinde, saat 09.00'da, Konya'da Celaleddin Nalçacıgil ile yaptığımız söyleşi.

İKİNCİ BÖLÜM
ZEKÂİ KAPLAN'IN SOSYAL HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF ANLAYIŞI VE
MÛSİKÎŞİNASLIĞI

İKİNCİ BÖLÜM

ZEKÂİ KAPLAN'IN SOSYAL HAYATI, KİŞİLİĞİ, TASAVVUF ANLAYIŞI VE MÛSİKÎŞİNASLIĞI

A- ZEKÂİ KAPLAN'IN SOSYAL HAYATI

Araştırmalarımızdan edindiğimiz bilgilere göre Zekâi Bey çok sosyal bir kişiliğe sahiptir. Sosyal hayatın icaplarını yerine getiren, her şeyden ve her konudan haberi olan aktif bir ilâhiyatçı ve aynı zamanda çok sosyal bir müzisyendir. Bu bölümde onun içinde yaşadığı toplumda çok farklı olan sosyal ilişkilerini ayrı ayrı başlıklar halinde vermek istiyoruz.

1- İnsanlara İkramı ve Misafirperverliği

Zekâi Bey misafiri çok sevmektedir. Misafir geldiği zaman yapılacak ikramın iki kat fazlasını yapmak için elinden geleni yapmaktadır. Çok titiz olduğu için her şeyin eksiksiz olmasını istemiş ve hatayı kabul etmemektedir. Yakınlarına, arkadaşlarına, ailesine ikramı çok sevmekte fakat kendisi bir yere giderken hediye almayı bilmemekte, becerememektedir. Bir keresinde annesine mavi cırtlak bir renk eşarp almıştır. Tabi o zamanlar kadınlar koyu renk eşarplar taktıkları için bu hediyenin rengi onlara tuhaf gelmiştir. Aslında kadın giysilerini, kadınlar daha iyi bilirler, bu garipsenecek bir durum değildir. Zaten daha önceki zamanlarda yaşayan erkekler eşlerine hediye almazlarmış. Belki beceremediklerinden belki de ailelerinden, çevrelerinden böyle gördükleri içindir.

Daha önceki bölümlerimizde Zekâi Bey'in insan ilişkilerine çok önem verdiğinden bahsetmiştik. Onun için aile, akraba, arkadaş çok önemlidir. Burada bu konuyu daha ayrıntılı ele alacağız.

2- Arkadaşları ve Ahbablarıyla İlişkileri

Kendisi arkadaş canlısıdır. Kendi arkadaşları dışında, babasının arkadaşlarını, babasını tanıyanları arayıp bulup, telefon edip, görüşmüştür. Babasını erken yaşta kaybettiği için baba özlemini hep çekmiştir. Bu yüzden babasının arkadaşlarını bulmuş, ziyaret etmiş, babası ile ilgili hatıraları dinleyip, büyük bir haz almıştır. Babasının yokluğunu bu şekilde gidermeye çalışmıştır.

Babasının arkadaşları dışında sık sık kendi arkadaşlarıyla da vakit geçirip, haftada bir gün Türk Müziği çalışmaları yapmışlardır. Daha sonraki zamanlarda cumartesi günleri Dînî Mûsikî çalışmaları da olmuştur. Ayrıca bu çalışmaların dışında mezun olduğu sınıf arkadaşları, arkadaşlarının eş ve çocuklarıyla beraber sıra geceleri yapmışlardır.

En yakın arkadaşlarından bir tanesi de İmam Hatip'teki arkadaşı, aynı zamanda eşi Zehra Hanım'ın abisiyle okuldan sonra da sık sık olmasa da görüşmüşlerdir. Zekâi Bey gezmeyi çok sevdiği için her sene İstanbul'a gidip Zehra Hanım'ın abisini görmeye gitmiştir. Türkiye'nin çeşitli yerlerine gidip ahabaplarıyla görmüştür.

Zekâi Bey'in sevdiği dostlarından ve onlara karşı nasıl davrandığından bahsettik. Bu kısımda da kadınlardan ve onlara karşı davranışlarından bahsetmeye çalışacağız. Bu konuda Peygamber Efendimiz (s.a.v.) her zaman kadınlara değer verilmesini gerektiğini söylemiş ve bu söylediğini yaparak insanlara örnek olmuştur. Zekâi Bey de Peygamber Efendimizi örnek almıştır.

3- Kadınlara Karşı Davranışları

Hayatı boyunca annesine çok değer vermiştir. Tabi bunda yetim olarak büyümesi çok büyük bir etkidir. Annesinin yaptıklarını hiçbir zaman unutmamış, emeklerinin karşılığını fazlasıyla vermeye çalışmıştır. Konuşmalarında annesiyle pek anlaşılmamasak da onun gözlerinde evladına olan sevgisini ve özlemini görebildim. Zekâi Bey'in annesi hem anne hem de baba olduğu için çocuklarının üzerinde emeği büyüktür. Özellikle Zekâi Bey bu emeği ailesini sahiplenerek, onlarla her şekilde ilgilenerek ödemeye çalışmıştır. Gerçi annelerimizin hakkını ne yapsak ödeyemeyiz ama onlar için elimizden gelenin fazlasını yapmalıyız.

Annesinden sonra eşini de sahiplenmiş ve her zaman saygılı davranmıştır. Saygıya sevgiden daha çok önem vermiştir. Eşine çok değer vermiştir. Fakat fazla ilgilenememiştir. Her seferinde “Kızlar gelin olsun, seninle beraber gezeriz” demiştir. Tabi bu dediğini hiçbir zaman yapamamışlardır. Sevgi bu olsa gerek sanırım. “Seven sevdiği için her şeye sabretmeli” derler ya. Zehra Hanım'ın yaptığı tam da bu işte. Bence sevmek sadece lafta olmamalı. Örneğini görmekteyiz.

Zekâi Bey öncelikle annesi, eşi ve kızları olmak üzere kadınlara her zaman değer vermiş, onlara saygılı davranmış, onların da bir birey olduğunu hiçbir zaman unutmamıştır.

Eskilerin bir sözü vardır. “Erkeğin kalbine giden yol midesinden geçer” diye. Eski zamanlarda yaşayanlar için gerçekten öyle sanırım. Çünkü Zehra Hanım da böyle düşünmekte ve bunu yemeklerinden de anlayabiliriz. Zekâi Bey dış görünüş olarak zayıf olsa da yemeğe çok düşkün birisiymiş. Ben konuşmalarımızdan bunu

anladım. Şimdi hem biraz Konya yemeklerinden hem de Zekâi Bey'in yemek adabından bahsetmeye çalışacağız.

4- Yemek Adabı

Zekâi Bey yemek yemeği çok sevmektedir. Su böreği, saç böreği, etli ekmek, kebab, et en çok sevdiği yemeklerdir. Sebzedden haz etmemektedir. Günde üç öğün yemek yiyip, sabah kahvaltısı yapmadan evden çıkmamaktadır. Her sabah 06.30'da kalkılmış, kahvaltı hazırlanıp, bütün aile fertleri okula, işe gitmeseler bile uyandırılıp, beraber kahvaltı yapmaya özen göstermişlerdir.

Zekâi Bey, öğle yemeğini genelde dışarda yemiştir. Yemeklerden sonra tatlı yemeği, özellikle baklavayı çok sevmektedir. Saydığımız yiyecekler dışında balığı da çok sevmekte ve haftada bir kez mutlaka almaktadır. Büyük kızı Fatma Hanım eve her balık alındığında “ Her hafta balık mı yiyeceğiz, balık kokusunu sevmiyorum” diye söylenmektedir. Zekâi Bey de “Şu kızlar gelin olsun da, rahatça her hafta balık alayım” demektedir. Pazara gittiklerinde kızları yine balık mı alacağını sorduğunda “Yok sadece balıkları seyredeceğim” demekte ve balıklara bakmak bile onu mutlu etmektedir.

Araştırmalarımızdan anladığım kadarıyla Konya'da hamur işleri ön plandadır. Alışkanlık ya da gelenek, bu sebepler Zekâi Bey'in hamur işini sevmesinde etken olabilir. Zekâi Bey hamur işine o kadar çok düşkündür ki, hamur işi yemediği zaman kendisini aç hissetmektedir. Zehra Hanım haftada iki kere hamur işi yapmaktadır ve dışarıdan kesinlikle hamur alınmamıştır.

Bir gün oruç zamanında, Zekâi Bey çarşıya çıkmış, bakmış kadayıf kuyruğunda erkekler bekliyor. Bekleyenlere “Sizin hiç işiniz yok mu, bu sıra beklenir mi, gidin

evde karılarınız baklava açsın” demiştir. Bu kıssadan anlaşılacağı üzere Zekâi Bey dışarıdan alınanları yememektedir.

Yukarıda da söyledik. Zehra Hanım “ Erkeğin kalbine giden yol midesinden geçer” düşüncesine sahiptir. Kendisi Zekâi Bey’in karnı doyunca çok mutlu olmaktadır. Sevdiği yemekleri yapamadığı zaman da çok üzölmüştür.

Zekâi Bey’in annesi de oğluna çok iyi bakmış, zayıf ve güçsüz olduğu için diğör çocuklarından daha çok ilgilenmiş, en güzel şeyleri oğluna yedirmiştir. Diğör çocuklarına ise ne varsa onu yedirmiştir. Zehra Hanım gelin gittiğinde durumu izah etmiş, oğlunun her şeyi yemediğini, seçici olduğunu anlatmıştır. Mesela “Sen bize bulgur yap, ona sevdiği bir yemeğı yap” demiştir. Zehra Hanım böyle gördüğü için, bu böyle devam etmiştir.³⁸

Zekâi Bey’in en sevmediğı yemekler ise sebze yemekleri, kavrulmuş kıymadır. Konya’da kıymaları kavurup, kış için toprak kaplara koyup, bu kıymadan her yemeğı katmaktadırlar. Zekâi Bey her zaman yemek yemekten, çay ve kahve içmekten çok hoşlanmıştır.³⁹

Önceki konularımızda Zekâi Bey’in öğretmen olduğundan bahsetmiştik. Öğrendiğim kadarıyla eskiden öğretmen maaşı çok azdır ve ev geçindirmek çok zordur. Zekâi Bey bu küçük meblağ ile ailesinin geçimini sağlamış, onları hiçbir zaman zor durumda bırakmamıştır.

³⁸ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 19.00’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

³⁹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 17.00’de, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

5- Ekonomik Hayatı

Öğretmen maaşıyla dört çocuk ve kendilerinin geçimlerini sürdürmüşlerdir. Vefatından dokuz sene önceye kadar kirada oturmuşlardır. Daha sonradan kooperatiften ev alabilmişlerdir. Ev, çocukların okul masrafları, özel masraflar, faturalar, bütün masrafları öğretmen maaşıyla karşılamaya çalışmıştır. Hiçbir zaman araba alamamışlardır. Zaten o zamanlar araba pek kimsede yoktur. Çocukların okulları eve yakın olduğu için yürüyerek, Zekâi Bey de işe genelde bisikletle gitmiştir. Zehra Hanım da “Eve biraz katkı olsun” düşüncesiyle bir şeyler dikmiştir. Zekâi Bey için para sadece araç olmuştur. Amaç durumuna hiçbir zaman gelmemiştir. Onun için sağlık, mutluluk ve aile çok önemlidir.

Konuşmalarımızdan Zekâi Bey’in ailesine bağlı olduğunu ve ailesinin onu ne kadar çok sevdiğini anladım. Bence gerçek anlamda aile olabilmek, kadın için anne olmak ve erkek için baba olmak herkesin harcı değil. Zekâi Bey bunların hepsini başarmıştır. Başta annesi olmak üzere eşi ve kızlarına çok değer vermiştir. Bunun yanında yetim büyüdüğü için bütün çocukların babası, abisi gibi olmuştur.

6- Çocuklara Karşı Davranışı, Çocukları Sevmesi ve Onlara İkramı

Zekâi Bey okuldaki öğrencilerini çok sevmiştir. Hiçbir zaman onların üzerinde otorite kurmamış ve her zaman çocuklara toleranslı davranmıştır. Apandis ameliyatı olduğu zaman hastanede kaldıkları odaya bir çocuk gelmiştir. Bu çocuk, İmam Hatip öğrencilerinin kaldığı bir yurtta yatılı kalan öğrencidir ve akşam yurda geç dönünce balkondan atlarken düşüp böbreğini patlatmıştır. Zekâi Bey kalp hastası olduğu için geç ayrılmış, öğrenciyi, müdürü, müdür yardımcısını yurtta belletici olarak kaldığı için tanımıştır. “Ne oldu bu çocuğa, ne oldu bu çocuğa?” demiştir. Müdür ve yardımcısı durumu izah edince Zekâi Bey de çok kızmıştır. Bu derece disipline gerek

olmadığını, çocukları çok sıkmamak gerektiğini söylemiştir. Bu kıssadan da anlaşılacağı üzere Zekâî Bey çocuklara çok değer vermekte, onları anlamamız gerektiğini düşünmektedir.

Zekâî Bey meslek hayatında yirmi beş yılını doldurması ve hastalığı sebebiyle emekli olmuş, öğrencilerinden ayrılmak istememiş ve hüngür hüngür ağlamıştır. Çünkü öğrencilerini çocukları gibi görmektedir. Emekli olması ona çok dokunmuştur. Vefat etmese mesleğine geri dönmeyi düşündüğü bilinmektedir. Vefat ettiği gün, eve emekli olduğuna dair zarf gelmiş, emekliliğinin tadını çıkaramadan hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Sonuç olarak Zekâî Bey öldükten sonra arkasında dört tane pırlanta gibi evlat, bir sürü güzel dostluklar ve anılar bırakmıştır. Hani önceden de bahsetmiştik. Onun için manevi olan şeyler daha çok önemlidir. Maddî şeyler sadece mecburiyettir. Tabi böyle düşünen birisi insanları fakir ya da zengin diye ayırt etmez.

7- Fakirlik Konusundaki Anlayışı ve Fakirlere Karşı Tutumu

Zekâî Bey, fakirlere babacan davranmış, cebinde üç kuruş bile olsa onlarla paylaşmak istermiştir. Öğrencilerine, darda kalan dostlarına, yardıma muhtaç olan herkese maddî ve mânevî elinden geldiğince yardım etmiştir. Zehra Hanım cebinde yardım yaptığına dair çeşitli makbuzlar bulmuştur.

Zekâî Bey yokluktan geldiği için küçük meblağlarla da olsa verici olmaya çalışmıştır. Özellikle öğrencilerine az da olsa harçlık vermiştir. Kendisinin ve

ailesinin ihtiyaçlarını karşılamış, bunlar dışında öğrencilerine, yardıma muhtaç olanlara şartlar el verdiğince yardım etmiştir.⁴⁰

8- Zenginlere Karşı Tutumu

Zekâi Bey'in zenginlere karşı bir zaafı hiçbir zaman olmamıştır. "Herkesin malı kendinedir" zihniyetine sahiptir. Zaten o zamanlar insanlar pek zengin değillerdir. Hemen hemen herkes orta hallidir. Araba da tek tük kişide vardır. Zekâi Bey fikren anlaştığı biri olsun, zengin fakir ayırt etmemiştir. Ailesi ve mesleği onun için en büyük zenginliktir. Özellikle de notaları hayatı, her şeyidir.

Daha sonraki konularımızda sevgili Zekâi Bey'in dine ne kadar önem verdiğinden bahsedeceğiz fakat burada dinimizin gerekliliği olan temizlikten ve Zekâi Bey'in temizliğe verdiği önemden bahsedeceğiz. Kendisi "Temizlik imandan gelir" sözünü benimsemiş ve bu sözü hayatına geçirmiştir.

9- Temizliğe, st-Baş Düzenine Karşı Tutumu

Zekâi Bey, giyimine her zaman önem vermiş, mutlaka senede birkaç takım diktirmiştir. Kendisinden önce düzgün ve temiz giyinmesini eşi Zehra Hanım istemiştir. Kıyafetleri temiz ve tl, jilet gibidir. Genelde klasik giyinmiştir. Kravatsız dışarı çıktığını hiç görmemişlerdir. Hatta bir keresinde hastalandığında, okula gitmediği halde kravat takmış, eşi de "Sen ğretmen değilsin, kravat takmana gerek yok" demiş ve Zekâi Bey de söylediğine kızmıştır. Kravat onun için çok önemlidir.

Temizlik, Zekâi Bey için imandan gelmektedir. İmanın bir parçasıdır. Kıyafetleri dışında kendi bakımına, temizliğine de her zaman dikkat etmiştir. Onun için tırnak

⁴⁰ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 19.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

temizliği, el ve diş temizliği çok önemlidir. “Temiz olmak bir bütündür” anlayışını benimsemiştir.

Biliyoruz ki bu dünyada her şey bizler için var. Rabbimiz ne uygun görürse onu yaşıyoruz. Mutluluk da bizler için, keder de, hastalık da. Zekâi Bey’in de küçüklükten gelen rahatsızlığı vardır fakat kendisi bu hastalığını hiç önemsememiştir. nemsememesi ileriki yaşlarda önüne çıkmış ve ciddi sorunlar yaşamasına sebep olmuştur. Ama kendisi hariç diğer hasta olanlara elinden geldiğince gereken yardımı yapmakta geri kalmamıştır.

10- Hastalık ve Hastalara Karşı Merhameti

Zekâi Bey küçük yaşta romatizma olmuş, otuz beş yaşında kalp hastası olduğunu öğrenmiştir. Kendisinden çok ailesi, çevresindeki kişiler onun sağlığını düşünmüşlerdir. Kendi sağlığına pek dikkat etmemiştir. On beş günde bir muayene olması gerekirken bu kontrolleri nemsememiştir. Bir ay hatta iki ay ya da altı ayda bir doktora gittiği de olmuştur. Perhizlerine uymaz, tuzsuz yemez, yediklerine hiçbir zaman dikkat etmemiştir. Onun için başkalarının sağlığı önemli, kendisinin sağlığı önemli değildir. Varsa yoksa müzik, işi, öğrencileridir, sağlığı her zaman geri planda kalmıştır.

Sohbetlerimizde Zekâi Bey’in babasının genç yaşta vefat ettiğini ğrendik. Baba ne demek bilmeden, baba sevgisini tatmadan kk yaşta yetim kalmıştır. Tabi kendisi o zamanlar küçük olduğu için pek anlayamamış, daha sonraki zamanlarda bu acıyı yaşamış ve babasının yokluğunu hissetmiştir. Hep içinde bu acıyla yaşamış, yetim kalan çocuklara da diğer insanlardan farklı yaklaşmıştır.

11- Yetimlere Karşı Davranışı

Zekâi Bey küçük yaşta babasını kaybetmiş ve yetim kalmıştır. Kendisinin dışında, ailede birkaç yetim daha olduğu için yetimleri her zaman anlamış, onlara karşı babacan bir tavır sergilemiştir.

Zekâi Bey yetim olan öğrencilerine de maddî ve mânevî destek olmaya çalışmıştır. Harçlığı bitenlere, darda olanlara elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışmıştır. Kendisinin yaşadığını başkaları da yaşamasın diye elinden gelini yapmaya çalışmıştır.⁴¹

12- Yolda Yürüyüşü

Zekâi Bey küçüklüğünde bisiklete binmeyi öğrenmiştir. Her yere bisikletle gitmiştir. Çarşı, pazar, eş, dost her neresi olursa olsun bisikletle gitmeyi alışkanlık haline getirmiştir. Zaten Konya’da o zamanlar çoğu kişi bisiklet kullanmaktadır. Taşındıktan sonra işine otobüsle gidip gelmiştir. Hasta olduğunda bile otobüste ayakta kalmış, kimseden yer istememiştir.⁴² Yürümek zorunda kaldığı zaman da dik yürüyüp, etrafına bakmadan yürümektedir.⁴³

Herkesin kendine has bir yürüyüşü vardır. Yürüyüş bile insanın karakteriyle bağlantılı olabilir. Zekâi Bey’in yürüyüşünden sonra diğer özelliklerini anlatacağız.

13- En Belirgin Özellikleri

Zekâi Bey çok konuşkan bir kişidir. Hem konuşmayı hem de konuşan kişiyi dinlemeyi sevmektedir. Esprilidir ama daha çok arkadaş ortamında esprili, şakacıdır.

⁴¹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 18.00’de, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

⁴² 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 20.00’de, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁴³ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 18.00’de, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Evde daha sessiz, dışarıda daha konuşkandır. Eşi Zehra Hanım klasik erkek olduğunu, erkeklerin evde daha sessiz olduğunu düşünmektedir.

Zekâî Bey yardımsever, araştırmacı, sosyal, çalışkan, titiz birisidir. Özellikle tırnak temizliğine çok önem vermiştir. Tırnaklarının uzadığını hiç görmemişlerdir. Hatta vefat etmeden birkaç gün önce kız kardeşi gelip “İyi bari tırnakları uzun değilmiş bari” demiştir. Tabi o sırada tırnak kesilmeyeceği ve Rabbimizin huzuruna öyle çıkılmayacağı için kısa tırnak her zaman en doğrusudur.⁴⁴ Bunların dışında gezmeyi çok sevmektedir. Yaz tatillerini mutlaka gezerek değerlendirmiştir. Akşama kadar, dersi olmadığı zamanlarda akraba, dost, arkadaş kim varsa ziyaret etmiştir.

Zekâî Bey çok nadir sinirlenmektedir. Sinirlendiğinde ise saman alevi gibi siniri hemen geçmekte, hiçbir şey olmamış gibi hayatına devam etmektedir. Öğrencilerine kızdığı zaman kızgınlığı hemen geçip, gönüllerini almak için elinden geleni yapmıştır.⁴⁵

Aslında böyle önemli bir şahsiyeti anlatmak için kelimeler yetmez. Zekâî Bey karakteriyle örnek alınacak bir kişi. Keşke herkes böyle güzel bir kalbe ve kişiliğe sahip olsa demeden geçemeyeceğim.

Şimdi de en önemli konudan, bu dünyaya geliş sebebimizden yani dini konulardan ve Zekâî Bey’in dini hayatından bahsedeceğiz

⁴⁴ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 13.00’te, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁴⁵ 27 Kasım 2015 tarihinde, saat 15.00’de, Konya’da Mustafa Nuras ile yaptığımız söyleşi.

B- DİNİ HAYATI

a- Sünnete Bağlılığı

Zekâi Bey Peygamber Efendimizi çok sevmektedir ve hayatı boyunca onun sünnetlerini yerine getirmeye çalışmıştır. En çok dikkat ettiği sünnetler arasında ekmek kırıntısına önem vermesi vardır. Önceki zamanlarda ekmeklerin arkasına kâğıt yapıştırmaktadırlar, o kâğıttaki ekmekleri bile atmamıştır. Kâğıttaki ekmek parçaları gidene kadar sıyırıp, israf etmemeye çalışmıştır. Çeşmeden suyun damlamasına dahi tahammül edememektedir, elektrik israfından hoşlanmamakta ve boşuna ışıkların yanmasına çok kızmaktadır. Bozulan bir şey olduğunda tamirciyi çağırmamışlar, Zekâi Bey evde ütü, makine, fırın ne varsa kendisi tamir etmiştir. Zaten küçüklüğünden beri eşyalarla uğraşmaktan hoşlanmıştır.

Peygamber Efendimizin çoğu sünnetini yerine getirmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz sünnetler dışında yerine getirdiği sünnetler şunlardır:

- Sabah akşam misvak kullanmak
- Suyu sağ elle, üç yudumda ve oturarak içmek
- Güne besmele ile başlamak ve her işini besmele ile yapmak
- Eve girerken selam vermek ve sağ ayakla girmek
- Evden çıkarken ayakkabısını silkelemek
- Evden çıkarken koku sürmek
- Gece yatarken Nas, Felâk ve İhlas surelerini okumak
- Sağ elle yemek yemek
- Allah'a şükretmek
- İnsanlara karşı mütebessim olmak

- Namazlarını vaktin başında kılmak
- Tabâğa az yemek koyup ziyan etmemek
- Yemekte sohbet etmek
- Yemek sonunda şükretmek
- Abdestli yatmak
- Ölümlü düşünmek
- Uyku için sağ yanına uzanarak yatmak.⁴⁶

Daha sayamadığımız Peygamber Efendimizin sünnetlerini yerine getirmede çok titizce davranmıştır. Şimdiki konumuz dinin direği olan namaz. Zekâi Bey “Namaz dinin direğidir, kim namazı terk ederse dinin direğini yıkmış olur” sözünü benimsemiş ve beş vakit namazını vaktinde kılmaya özen göstermiştir. Namaz kılmayanlara da kızmıştır.

b- Namaza Verdiği Önem

Babası imamlık yaptığı için kendisi namaza çok küçük yaşlarda başlamıştır. Zaten dine önem vermesi, ibadetlerini yerine getirmesi aileden gelmektedir. Küçük yaşlarda babası Zekâi Bey’i sık sık camiye götürmüştür. Evde de ailecek namaz kılmışlardır.⁴⁷ O zamandan beri beş vakit namazlarını düzenli olarak kılmaya çalışmıştır. Diğer namazlarını da çok çalıştığı için vakit bulamamasından dolayı kılamamıştır.

Günümüzde namazını düzenli kılan insanlar azaldı. İnsanlar gereksiz, boş bir telaş içerisinde. Daha kendi dinini, dinin gerekliliklerini bilmeyen belki yüzlerce belki de binlerce insan var. Ve bu insanlar hiç ölmeyecek gibi yaşıyorlar bu ne kadar

⁴⁶ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 20.00’de, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁴⁷ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 18.30’da, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

acı bir durum. Allah tarafından gönderilen kutsal kitabımızı, içindekileri bilmeyen, okusalar bile anlayamayan insanlar çoğaldı. Ama Zekâi Bey ibadetlerini yerine getirmeye çok önem vermiş, Kur'ân-ı Kerim okumanın öneminin farkında olarak yaşamış ve öğrendiklerini de icraata geçirmiştir.

c- Kur'ân-ı Kerim Okuması ve Dinlemesi

Kur'ân okumayı da namaz gibi küçük yaşlarda öğrenmiştir. Küçüklüğünde, yetişkinliğinde düzenli olarak Kur'ân-ı Kerim'i tecvidli ve makamlı okumaya çalışmıştır.⁴⁸ Özellikle Ramazanlarda hatim etmeye çalışmıştır. Bunların dışında okulda da Kur'an-ı Kerim derslerine girmiştir. Daha sonraki zamanlarda çok çalıştığı ve hasta olduğu için çok fazla okuyamaz olmuştur.

Meşhur okuyuculardan Hâfız Burhan Sesyılmaz ve Hâfız Kemal Tezergil'i dinlediği ve onlardan feyz aldığı bilinmektedir.

d- Kabir Ziyareti

Zekâi Bey, kabir ziyaretinin ölüye faydası olduğuna inanmaktadır. Babasının ve dedesinin kabirlerini sık sık ziyaret etmiş, onlar için okumuş ve mezarlarına sık sık çiçek dikmiştir. Onun için kabir ziyareti çok önemlidir. Özellikle bayramlarda mutlaka mezarlığa gitmiştir.

Hepimiz bu dünyadan göçeceğiz ve arkamızdan okuyan birilerinin olması ne kadar güzel bir şey. Anladığım kadarıyla Zehra Hanım ve kızları Zekâi Bey için sürekli okuyorlar. Çünkü Zekâi Bey gibi okumanın ölen kişiye faydası olduğunun bilincine sahipler.

⁴⁸ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.00'da, Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Şimdi bizi belalardan koruyan zekât ve sadakadan bahsedeceğiz ve tabi ki de Zekâi Bey’in bu konuda ne kadar ince davrandığını açıklayacağız.

e- Sadaka ve Zekât Dağıtması

Kendisinin zekât verecek durumu yoktur. Dört çocuğu, eşi ve kendisi olmak üzere altı kişiye öğretmen maaşıyla bakmıştır. Tabi o zamanlar öğretmen maaşı çok azdır. Kendi bütçesi el verdiğince sadaka vermeye çalışmış, camiye gittiğinde sık sık para bırakmıştır. Yardıma muhtaçlara, sıkışan öğrencilerine yardım etmeye çalışmıştır. Sadakanın, zekâtın insanları kaza ve belalardan koruyacağını düşünmüştür.⁴⁹

f- Mübârek Gecelere Verdiği Önem

Mübârek gecelerde genelde programlarda ya da camilerde görevli olmuştur. Programlarda genelde şef görevini üstlenmiştir. Bu programlarda Kur’ân-ı Kerim ve çeşitli İlâhîler okunmaktadır ve kendisi hiç yoktan ekip oluşturup, gruba İlâhî çalıştırmıştır. O yıllar İlâhî okuyan kişi az olduğu için programlarda İlâhî okumak takdire şayan bir şeydir.⁵⁰

g- Rızık Konusundaki Görüşleri

“Rızık Allah’tandır” diye düşünmektedir. Paraya fazla önem vermemiş, hiçbir zaman gözü yukarılarda olmamıştır. Öğretmen maaşı onun için kâfidir. Kooperatiften ev sahibi olmuşlardır. Daha fazlasında da hiçbir zaman gözü olmamıştır. Aza her zaman kanaat getirmek gerektiğini düşünmektedir.

Zekâi Bey özel ders vermemiş, Mevlîd okunduğunda para almamıştır. Sesini paraya dönüştürenlere her zaman karşı olmuş, sesini kazanca dönüştürmemiştir.

⁴⁹ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 20.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁵⁰ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 18.00’de, Konya’da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

Devletten aldığı maaştan başka bir geliri olmamıştır. O yıllarda diğer öğretmenler çeşitli ek gelirler sağlamışlardır. Okulda kuruyemiş, battaniye, tabak, ev, arsa satmak gibi. Bu şekilde kazanç sağlayanların bu hareketlerini tasvip etmemiştir.⁵¹

Sonuç olarak biz çalışsak da çalışmasak da bizim rızkımızı Rabbim vermekte, önemli olan bu verdiği nimetleri ne için, kimler için ve ne amaçla kullanıyoruz. Araştırmalarımızdan anladığım kadarıyla Zekâî Bey rızık konusunda çok bilinçli ve bilgili bir kişidir.

h- Oruç Adabı, Özel Günlerde Oruç Tutması ve Üç Aylara Karşı Tutumu

Zekâî Bey Ramazan oruçlarını düzenli olarak tutmuştur. Kendisi rahatsız ve yoğun olduğu için diğer nafil oruçları tutamamıştır. Ramazanlarda ailesiyle beraber her gün sahurunu ve iftarını yapmıştır. Sahurda diğer aile fertleri kahvaltılık yerken, Zekâî Bey kahvaltılık yemeği sevmediği için her gün erişte pilavı ve sütlaç yemiştir. Eşi sahurda erkenden kalkmış, erişte pilavını ve sütlaç yapmıştır. Çünkü Zekâî Bey akşamdan yapılan erişteyi yememektedir. Tabi Zehra Hanım erişteyi her Ramazandan önce kendisi yoğurup, kesmiştir. Eşi “Kahvaltı yapalım, evde börek var” dese de Zekâî Bey “Hayır ben erişte pilavı yerim, başka bir şey yemem” demiştir. Kızları artık erişteden sıkılmışlardır. İftarlarda da hep beraber olmuşlar, oruçlarını genelde suyla açmışlardır.

Zekâî Bey diğer özel günlerde, kandillerde genelde programlara katılmıştır. Genelde Kapı Câmî’ne, Mevlana’ya gitmiştir. Hatta bir kere Mevlana’ya Sadi Hoşses gelmiş, onun paltosunu tutmuş, elini öpmüştür. Tabi o zamanlar on iki- on üç

⁵¹ 14 Kasım 2014 tarihinde, saat 21.00’de, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

yaşlarındadır. O yaşlarda Sadi Hoşses'i tanımamaktadır. Nereden bilsin daha sonra yakınlaşıp, meşk yapacaklarını.⁵²

1- Hac Ziyareti

Zekâî Bey hac ve umreye gidememiştir. “Emekli olunca hacca gideriz” diye düşünmüştür. Hacca gitmek ilk hedefi, istediklerinin başındadır. O zamanlar hacca gitmek daha kolaydır. Şuan ki gibi kura ile gitme yoktur. Hac kendisine nasip olmamış, vefat etmiştir. Hacca gidememesi eşinin yüreğine oturmuştur.

Hac ibadeti en güzel ibadetlerden birisidir. Küçüklükten beri hacca ilgili öğrendiğim en önemli şey oraya gidenin temizlenmesi. Allah geride kalanlarına, cümlemize hacca gitmeyi nasip etsin inşallah.

i- Nurcular, Süleymancılar ve Diğer İslâm-i Cemaatlerle İlgili Görüşleri

Ailecek hiçbir cemaate yakınlıkları yoktur. Genellikle hiçbirinin aleyhinde konuşmamıştır. Ama cemaatlerin fikri yapılarında tasvip etmedikleri olmuştur. Kadiri ve Gülşeniler'in toplantılarına katılmıştır. Genelde bu toplantılarda açık zikir yapılmaktadır. Nurculuk o zamanlar pek yoktur. Daha sonraki zamanlarda ortaya çıkmıştır. Belki de o zamanlar Konya'da Mevlevilik yaygın olduğu için, diğer tarikat ve cemaatler fazla belli değildir.

j- Atatürk ile İlgili Görüşleri

Olumlu veya olumsuz bir görüşü yoktur. Kendisine karşı nötrdür. Milli mücadele dönemindeki başarılarından dolayı her zaman saygısı olmuştur. Okullarda,

⁵² 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 18.30'da, Konya'da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

ölüm yıl dönümlerinde şiir okumuştur.⁵³ Tasvip etmediği yönleri olsa bile eşiyle genelde paylaşmamıştır.⁵⁴

k- Mehdî ve Kıyâmet Hakkındaki Görüşleri

Mehdî hakkında ailesi ile hiç konuşmamışlardır. Kıyâmete karşı her Müslüman gibi inancı vardır. Kıyâmetin kopacağına, tekrar dirileceğimize, mahşer yerinde toplanacağımıza, öbür dünyaya inancı vardır. İnancı yüksek olduğundan dolayı Allaha karşı görevlerini elinden geldiğince yapmaya çalışmıştır. Zaten Allah’a karşı görevlerini yaptığı için kıyâmet ve Mehdîyi düşünmemiştir.

l- İslâm’ın Geleceği Hakkındaki Görüşleri

Zekâi Bey hayatında her zaman müziği ön planda tutmuş, müzik her şeyi olmuştur. Evde dini konular pek konuşulmamıştır. İslam’ın Dünya’nın sonuna kadar yaşatılmasını istemiş, bütün Müslümanların birlik ve beraberlik içinde yaşamalarını istemiştir. “Bütün insanlar kardeştir” düşüncesindedir.⁵⁵

Ama maalesef artık kardeş olma bilinci çoğu kişide yok ve insanların kalpleri kirlenmeye başladı. Keşke Zekâi Bey’in düşüncesi icraata geçse.

m- Dinle İlgili Önemli Kişilerle Münasebeti

Zekâi Bey’in babası ve dedesi imamdır. Küçük yaşlarda Zekâi Bey’e dinini, ibadetlerini öğretmişlerdir. Küçük yaşlardaki dinle ilgili yapması gerekenleri ölümüne kadar yapmaya çalışmıştır. Ortaokulda iken İmam Hatip Lisesi okumuş ve üniversite de İslâm Enstitüsü’ne gitmiş, din ve din adamlarıyla iç içe olmuştur. Çevresi din adamlarıyla doludur. Bu kişilerle hayatının sonuna değin görüşmüşler,

⁵³ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.00’da, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

⁵⁴ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 15.00’te, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁵⁵ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.30’da, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Dinine önem verdiği kadar dinle ilgilenen kişilere de önem vermiştir. Bunların en önemlisi de Hacı Veyiszâde'dir. Kendisi Konya'nın evliyalarındandır. Zekâi Bey, Hacı Veyiszâde'nin öğrencisi olmuştur. Daha sonra Hacı Veyiszâde'nin hayatını kitaplaştırmıştır.

n- İmam Hatipler Hakkındaki Görüşleri

Zekâi Bey İmam Hatip Lisesi'nde okuduğu için o camia ile iç içe olmuştur. Oradaki arkadaşları ve hocalarıyla vefatına kadar sık sık görüşmüştür. İmam Hatiplileri desteklemiş, İmam Hatip okullarını herkesin dinini öğrenmesi, ilmine ilim katmasına yardımcı olan yerler olarak görmüştür.⁵⁶

İmam Hatip Lisesi'nde hem okuması hem de öğretmen olarak çalışması sebebiyle birçok hatırası vardır. Bir büyüğümle konuştuğumuz hatırasını aktarmaya çalışalım.

İmam Hatip Lisesi'ndeyken Mehter Takımı vardı. Ben orada davul çalıyordum. Üç sene mehterde bulundum. Son sene davulcu başı olarak yer aldım.

1974 yıllarıydı. O tarihe kadar Belediye ya da Vilayetin Mehter Takımı yoktu. İmam Hatip'te daha önce olmuş fakat sonradan yasaklanmıştı. Hatta elbiselerin bile güveler tarafından yendiğini öğrendik. O zamanki müdürümüz Bayram Başpınar idi. Onun herhalde Vilayet ile ilişkisi çok iyiydi.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramlarında gündüzleri gösteri olurdu, geceleri de arabalarla gösteri olurdu. Bayram Hoca ne yapmış ne etmiş ve Vilayetten izni koparmıştı. Bize sonradan çalışma emri geldi. Zekâi Hocam grupta yer alacakları seçti. O yıl ilk yıldız. Kıyafetler hazırlandı. Hatta bir anımız var. Mehterde köşü

⁵⁶ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 21.00'de, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

koymak için at lazımdı. Bir arkadaşın tanıdığı varmış. Eskiden at arabalarıyla kömür dağıtılırdı. Kömürkünün atını bulmuş. Okulda o atı eğiteceğiz. Üç ileri, bir geri gidecek. Adamla anlaşmışlar. Çay içiyoruz. Arkadaşlar kendi aralarında “Seyis bulalım, adımları öğretsin, kulağına pamuk tıkayalım çalarken korkmasın” diye konuşurlarken at sahibi de konuşulanları duymuş. Tam anlayamayınca çekinmiş, korkmuş. “Ben atı vermekten vazgeçtim” dedi. “Niye biz anlaştık” dedik. “Ya siz konuşurken kulak misafiri oldum, üç gidecek bir geri gidecek, kulağa pamuk tıkanacak, siz atı eğittikten sonra ben bunu kömüre koşturacağım” dedi ve vazgeçti. Atsız gösteriye çıktık. Yürüyerek İmam Hatip’ten çıktık. Anıtın oradan üniversiteye kadar devam ettik. Halkın ilgisi çok büyüktü. İnsanlar çok duygulanmışlardı. Hatta o heyecandan bizim bir arkadaş davula kuvvetli vurunca, davul patladı. Kamerada da o çıkmış. Akşam da bir kamyonu bindirdiler. Mehter Marşları çalarak Meram’a gittik. Çok güzel olmuştu. Hiç unutmuyorum.⁵⁷

Biliyoruz ki hepimizin bir siyasi görüşü var. Olmasa bile kendimize yakın hissettiğimiz bir görüşe sahibiz. Önemli olan bir siyasi görüş değil de, bence dinimiz ve milletimiz için yararlı olan ne ise o görüşü savunmaktır. Zekâi Bey de böyle düşünmüştür. Milletimiz ve dinimizin iyiliği doğrultusunda devlete olan görevini, ömrü yettikçe yerine getirmeye çalışmıştır.

C- SİYASİ GÖRÜŞLERİ

Dedesinin ve babasının imam olması, kendisinin İmam Hatip okuması ve din hocası olmasından dolayı sağ görüşlüdür. Siyasete karşı bir zaafı, ilgisi yoktur. Dört senede bir oy verme hakkı vardır. Ona da riâyet edip, düzenli bir şekilde oy

⁵⁷ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 14.30’da, Konya’da Mehmet Celalettin Özdemir ile yaptığımız söyleşi.

kullanmıştır. Bir defasında mide kanaması geçirip hastaneden geldiği gün oy kullanmak istemiştir. Oy kullanacağı sandık okulun üçüncü katındadır. Tabi o zamanlar asansör yoktur. Gideceğim diye tutturmuş, komşudan araba bulup, oy kullanmaya gitmişlerdir. Ayakta duracak hali olmamasına rağmen oy kullanmıştır. Tek oyun bile önemli olduğunun her zaman bilincinde olmuştur. O zamanlar Süleyman Demirel'in partisi olan Adalet Partisi'ne, daha sonra Turgut Özal'ın partisine oy vermiştir. Sağcı olduğu için sağ partilere oy vermiştir.⁵⁸

a- Sağcılar Hakkındaki Görüşleri

Zekâî Bey hayatı boyunca sağ partilere oy vermiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Adalet Partisi, Doğruiol Partisi gibi sağcı partilere oy vermiştir. Sağ partiler devlet, vatan ve insanların yararına çalışmışlardır. Genelde dine yönelen, dinini yaşayan insanların sağ partilerden yana oy kullandığını düşünmüştür. Saadet Partisi, Adalet Partisi gibi partilerin yakınlaşmasını, ortak hareket etmesini, daima bunların birliği sağlamasından yana olmuştur.

b- Solcular Hakkındaki Görüşleri

Solcuları hiçbir zaman tasvip etmemiştir. Onların Türkiye adına silinmeyecek tahribatlar yaptıklarını, çok büyük kayıplar verilmesine sebep oldukları için sıcak bakmamıştır. Dini açıdan da büyük bir kayba uğramamıza sebep olduklarını düşünmektedir. Ailecek sol partiyi hiçbir zaman sevmemişlerdir.⁵⁹

c- Ülkücüler Hakkındaki Görüşleri

Zekâî Bey bir ara ülkücülere sıcak bakmıştır. Fakat hiçbir zaman oy vermemiştir. Özellikle gençlik döneminde bir yakınlık hissetmiştir. Çünkü ülkücüler

⁵⁸ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 15.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁵⁹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.00'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

de sağcıdır. Bir dönem Milliyetçiler ön planda olduğunda onlara sempatiyle yaklaşmıştır. İmam Hatip’te iken ülkücü öğretmenlerle beraber olmuştur. Fikirlerini desteklemiştir.⁶⁰

d- P.K.K. ve Terör Hakkındaki Görüşleri

O zamanlar P.K.K. yeni yeni ortaya çıkmıştır. Hiçbir zaman tasvip etmemiştir. Çünkü P.K.K. Türk milleti karşıtıdır. Türk milletine zarar verebileceğini düşünmüştür. Türkler, birlik içerisindedir. Onlara zarar vermeye çalışan, onlara karşı gelen herkese karşı olmuştur. Eminim Zekâi Bey şuan yaşamış olsaydı P.K.K. adlı örgütün yaptıklarına çok üzülürdü.

e- Müslüman Devletler Hakkındaki Görüşleri

Bütün Müslüman devletlerin her zaman birlikte olmalarını, bir hareket etmelerini, birbirlerine her türlü yardımı yapmalarını istemiştir. Nasıl yabancı devletler birleşip bir topluluk kuruyorlarsa, Müslüman devletlerin de böyle yapmalarını istemiş, ümit etmiştir. Osmanlı Devleti’ne her zaman imrenmiştir. Çünkü o zamanda bütün Müslüman devletler bir olmuşlar, canlarını dişlerine takarak savaşmışlardır.

Günümüzde ise herkes kendi halinde, kimse kimseyi düşünmüyor. Etrafımızdaki Müslüman devletler savaş halinde ama kimsenin umurunda değil. Hani hepimiz kardeşlik.

⁶⁰ 14 Kasım 2015 tarihinde, 18.30’da, Konya’da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

f- Devlet Adamları Hakkındaki Görüşleri

Devletimize, milletimize hayrı olanları her zaman takdir etmiştir. Özellikle padişah II. Abdülhamit'i, Fatih Sultan Mehmet'i, Kanuni Sultan Süleyman'ı çok takdir etmiş, yazarlardan da Mehmet Akif Ersoy'u ve Necip Fazıl Kısakürek'i çok beğenmiş ve milletimiz adına güzel şeyler yaptıklarını düşünmüştür.⁶¹

Kanaatimce Zekâi Bey'in takdir ettiği kişiler hem dinine bağlı, dinin gerekliliklerini yerine getiren hem de devletimiz için güzel şeyler yapan kişiler ve bu şahsiyetleri beğenmesinde bu etkenler önemli olabilir. Çünkü saydığımız bu isimler her anlamda insanlara örnek olabilecek kişiler.

Araştırmalarımızdan anladığım kadarıyla Zekâi Bey okumayı ve araştırmayı çok seven birisidir. Bu konudan bir önceki bölümlerde de bahsetmiştik. Böylesine okumayı seven bir kişinin eğitime verdiği önemden bahsedeceğiz. Gerçi böyle bir kişinin eğitime önem vermeme gibi bir durumu olamaz.

D- EĞİTİME VERDİĞİ ÖNEM

Zekâi Bey için eğitim olmazsa olmazdır. Kızlarının okumasını istemiş ve hepsini okutmuştur. Okuyan bütün çocuklara, gençlere elinden geldiğince maddî ve mânevî her zaman destek vermeye çalışmıştır. Bütün çocukların okumasını ve ailelerinin de desteklemesini istemiştir. Eğitim çocuğun gelişimindeki, ileride birey olmasındaki en önemli vasıttır. Eğitime verdiği önem yetiştirdiği öğrencilerden anlaşılabilir. Konya'da Tasavvuf Musikisi bu derece yaygınlaştıysa Zekâi Hoca'nın bunda çok emeği olmuştur.⁶²

⁶¹ 7 Mart 2015 tarihinde, saat 13.30'da, Konya'da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

⁶² 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.00'da, Konya'da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

E- MÛSİKÎŞİNASLIĞI

Zekâi Bey'i iyi bir mûsikîşinas olarak tanımak gerekir. O, gerek sâzendeliğiyle ve gerekse nota deşifresiyle çok iyi bir mûsikî hocasıdır. Şimdi onun bu alandaki yeteneklerini teker teker ele almak istiyoruz.

a- Güzel Sese ve Mûsikî Kulağına Sahip Oluşu

Zekâi Bey'in ailesinden gelen güzel bir sesi vardır. Çünkü dedesinin ve babasının da sesi güzeldir. Her zaman sesine önem vermiştir. Sesini hiçbir zaman paraya çevirmemiştir. O güzel sesiyle çeşitli İlâhîler, Mevlîd, Tekbîr gibi dînî mûsikî formlarını, çeşitli programlarda seslendirmiştir. Ayrıca çok iyi müzik kulağına sahip olduğu bilinmektedir.

b- Kur'ân-ı Kerim Okuması

Eşi Zehra Hanım, Zekâi Bey'in Kur'ân okumasını pek duymamıştır. Kur'ân okuma üzerine yoğun bir çalışması olmamıştır. Ama evlenmeden evvel çok güzel, makamlı okuduğu bilinmektedir. Çünkü makam bilgisi çok fazladır. Ayrıca tecvidli okumaya da özen göstermiştir.⁶³ Zehra Hanım'ın aksine Zekâi Bey'in evlenmeden önce evlerinde Kur'ân-ı Kerim'i çok sık okuduğu söylenmektedir. Küçük yaşlarda camiye ders almaya gitmiştir. Çevresinde bu konuda uzmanlaşmış kişiler olduğu için onlardan da yardım almıştır.

c- Ezân Okuması, Ezân Öğretimi ve Ezân Okutması

Kendisi ara sıra Ezân okumuştur. Öğrencilerine de Ezân öğretip, okutturmuştur. Ezân, Kâmet, Salât, Tekbîr gibi dînî musikî formlarını öğrencilerine öğretip, not vermiştir. Ayrıca câmide zaman zaman öğrencilerine Ezân okutmuştur. Derslerde

⁶³ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.30'da, Konya'da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

ezan okunduğu zamanlarda durup kendi kendine “Ezan şu makamda okunuyor” diye söylendiği bilinmektedir.

Kanaatimce kendisi bu alanda uzmanlaşması sebebiyle öğrencilerinin kendisinden istifade etmesi için elinden gelen çabayı göstermiştir.

d- Mevlîd Okuması

Mevlîd okuduğunu ailesi pek duymamıştır. Mevlîd okumak istememiştir. Bunun sebebi de mevlîd okumanın sektör haline gelmesi, para ile okunmasıdır. Paralı değil de arkadaşlar arasında, çeşitli ortamlarda okumuştur. Güzel bir sese sahip olduğu için, okuduğunda insanları çok etkilediği söylenmektedir.⁶⁴

e- İlâhî ve Kaside Okuması

İlâhî ve Kasîde okumayı, dinlemeyi çok sevmiştir. Radyosundan sık sık dinlediği bilinmektedir. İlâhîyi sevmesi ve icra etmesi küçük yaşlarda başlamıştır. Çocukken ablası Melahat Hanım ile beraber en çok şu İlâhîyi söylemişlerdir.

Allah adı uludur

Emrin tutan kuludur

Müminlerin yoludur

Allah Allah diyelim.⁶⁵

Zekâî Bey öğrencilerine, korosuna katılanlara İlâhîler öğretir, onlarla beraber konser, dinleti, çeşitli programlarda İlâhîler söylemiştir. Arkadaş toplantılarında, mûsikî toplantılarında İlâhî okumaktan çok büyük haz aldığı nakledilmektedir. Zaten mûsikî toplantılarında meşk usûlü en çok İlâhî öğretmiştir. Kendisi İlâhîyi söyler,

⁶⁴ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 20.00’de, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

⁶⁵ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 20.00’de, Konya’da Melahat Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

gerektiği kadar tekrar eder, diğerleri de ondan sonra söyler ve kaç kere okursa okusun hiç sıkılmadan okuduğu söylenmektedir.

f- Bestekârlığı

Zekâî Bey beste yapmamıştır. Eşi, beste hakkındaki düşüncelerini sorduğunda “Onlar bize göre değil, beste yapmak kolay bir şey değil” dermiş ve “Herhangi biri beste yapmış” diye söyleyince güler, herkesin beste yapamayacağını dile getirirmiş. Buna rağmen onun birkaç tane bestesinin olduğu söylenmektedir.

g- Şarkı ve Türkü Söylemesi

Klasik Türk Sanat Müziği’ni çok sevmektedir ve sık sık radyosundan dinlemiştir. Daha çok ağır eserlerden hoşlanmıştır. Zeki Müren, Hamiyet Yüceses, Bekir Sıtkı Sezgin, Cinuçen Tanrıkorur, Münir Nurettin Selçuk, Alaaddin Yavaşca, Sadettin Kaynak gibi büyük üstatları dinlemiştir.⁶⁶ Bu büyük üstatların çoğuyla daha sonra tanışma fırsatı bulmuş ve meşk yapmışlar, konserlere çıkmışlardır. Fakat türküden hiç haz etmemiş, radyoda türkü duyduğunda hemen kapatmıştır.

h- Enstrüman İcracılığı

Zekâî Bey ney ve kudûm icra etmiştir. Bunun yanında kudûm de yapmıştır. Birkaç kişiye de satmıştır. Çalışmalarında genelde hem kudûm icra edip hem de eser seslendirmiştir. Zaten kendisi Türkiye’de tanınmış kudûmzenlerdendir. Genç yaşlarda ney üflemeye de başlamıştır. Fakat çalışmalarında icra etmediği söylenmektedir. Ayrıca biraz da keman icra ettiği, bu sazda profesyonel olmadığı ama her hâlükârda notayı çok iyi kullandığı bilinmektedir.⁶⁷

⁶⁶ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.00’da, Konya’da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

⁶⁷ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 19.30’da, Konya’da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

1- Mevlevi Âyin İcracılığı

Zekâî Bey’ler her hafta müzikli toplantılar yapmışlardır. Bu toplantılarda her hafta bir makamda Mevlevi Âyinleri geçmişler ve Hüseyin Fahrettin Dede, Hammamizade İsmail Dede Efendi, Zekai Dede, Nayi Osman Dede gibi üstatların birçok âyinlerini geçmişlerdir. Konya’daki birçok Mevlâna ihtifallerine de katılmıştır.

F- SPORLA İLGİSİ

İmam Hatip Lisesi’nde okurken Beden Eğitimi dersinde kasadan atlayamayınca öğretmenini kasadan atlayamazsa notunu kıracağını söyleyince Zekâî Bey de okulun doktoruna gitmiş ve “Ben kasadan atlayamıyorum, muayene edin, kasadan atlayamaz deyin, Beden Eğitimi dersinden muaf olayım” demiştir. Doktor da Zekâî Bey’i muayene edince “Oğlum sen kalp hastasıydın, kalbinden rahatsızsın, bir doktora git” demiştir. Beden eğitimi dersine bu sayede girmemiş, muaf olmuştur. Tabi bu rahatsızlığını o zaman önemsememiştir. “Beden Eğitimi dersine girmiyorum” diye çocuk akıyla sevinmiştir. Okulda sporla pek ilgilenmemiştir.

Zekâî Bey’in futbola karşı merakı vardır. Futbol maçlarını merakından dolayı seyretmiştir. İzlemek için stadyuma da gittiği olmuştur. Ayrıca küçüklüğünden beri bisiklete binmektedir. Her yere bisikletle gidip gelmiştir. Ancak mecbur kalınca otobüse bindiği söylenmektedir.⁶⁸

⁶⁸ 20 Aralık 2014 tarihinde, saat 21.30’da, Konya’da Zehra Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

G- ZEKÂÎ KAPLAN HAKKINDA ÇEŞİTLİ MESLEKTEN SAYGIN KİŞİLERİN KANAATLERİ

1- Hâfız Ahmet ÇALIŞIR (Hâfız, Konya Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu Sanat Yönetmeni, Ses Sanatçısı ve Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)

1980 İmam Hatip Lisesi'ne başladığım yıllar. Okulda bir mezuniyet töreni var, sevgili Talip Hoca sunuculuğunu yapıyor. (Talip Hoca, Zekâî Kaplan'ın bacanağı) Daha sonra da Zekâî Kaplan'ın hazırladığı konser var. Zekâî Kaplan kim bilmiyordum. Zekâî Hoca'nın mûsikîye karşı meyli var ya, ayrıca Cenabı Hak kabiliyet de vermiş. Mezun olan ağabeylerden bir tanesi ney üfledi. Bu arada biz ağabeylerimizden hoca gibi korkardık. Onlar gözümüzde koca koca adamlar, hocalardı. Neyse birisi neye üfleyince, bu ses hoşuma gitti. Birisi de kanun çaldı. O zamanlar hâfızlık eğitimi alıyorsunuz, ne demek enstrüman kullanmak anlayışı yaygındı. O gün dedim ki “Ben bu neyi üflemeliyim” ve kararımı verdim.

Öğrencilik yıllarımın ikinci veya üçüncü yılıydı. Bir gün müdür muavinin odasının önünde nöbetçiyim. Müdür muavinin odasının yanında çift kapılı camlı bir sınıf vardı. İçeriden ney sesi geliyordu. Kapının önüne gittim dinledim. Meğerse kapının altındaki eşikten gölgem görünüyormuş. Tabi içeriden camdan da hoca beni görmüş, birden kapı açılıverdi. “Ne dinliyorsun, içeri geç” dedi. İçeride neyi dinledim. Bu kamıştan nasıl ses çıkarıyor bu adam, içi boş bir şey diye düşündüm. Aradan birkaç ay geçti, hoca beni takibe almış.

Zekâî Hoca bir gün mesleki tatbikat koluna geldi. Hoca beni tanıdı. Onların oturmaları vardı, Salı günleri toplanırlardı. Hasan Çopur, Talip Arışahin, Cafer Büyükkeleş, Mehmet Emin Karataş gibi kişilerden oluşan bir grup var. Zekâî Hoca

“Oğlum akşamlara geleceksin” dedi. “Ben yurttta kalıyorum hocam nasıl geleyim” dedim. “Tamam ben konuşurum” dedi. Haftada bir kere Salı günleri, ciddi mânâda benim meşk oturumlarım başlamış oldu. Şimdi görüyorum ki sesi çok güzel, kabiliyeti olmasına rağmen tembel adamlara ders vermesi ne kadar zor bir işmiş. Zekâî Hoca da sabırla bunu yapardı.

Daha sonraki zamanlarda ney edindim. Şimdiki kayınpederim Hasan İhsan Çopur zengin adamdı. Hatay’dan kamışları toplar getirirdi. Ben de ondan bir ney aldım. Artık çalışmalarda hem ney üflüyor hem de okuyordum. Ciddi anlamda ilk mûsikîyle tanışmam Zekâî Hoca ile oldu. Üç sene kadar çalışmalar devam etti. Bu zaman zarfında her çalışmada on beş-yirmi tane veya en fazla kırk tane İlâhî geçerdik.

Benim hayatımda köklü değişiklik, hocamın beni Hasan Çopur’la tanıştırması oldu. Hasan Çopur Konya’nın zenginlerinden birisiydi. Dört tane kızı ve üç damadı vardı, bir kızı bekârmış. Dükkânda oturuyoruz. Şuan ki hanımla benim bacanak geldi. O zaman Hasan Çopur’un kızı olduğunu öğrendim. Benim annem yoktu. Benimle ilgilenecek kimsem yoktu. Tabi kızını istesem, böyle çulsuz adama kim kız verir? Hasan Çopur’la tanıştık, ben kızına talip oldum. O kadar isteyen kişi olmasına rağmen Hasan Çopur bana kızını verdi. Zekâî Kaplan’la ilk köklü değişikliği ben böyle yaşadım. Hem mûsikî anlamında hem de izdivaç anlamında bendeki köklü değişikliklere sebep oldu. Oturmalar devam etti. Ben Devlet Korusu’nda sanatçı olduktan sonra Zekâî Kaplan çocuğunun mürüvvetini görmüş baba gibi sevindi. Zekâî Hoca’nın benim Devlet Korusu’nun Şefi olduğumu görmesini çok isterdim.

Zekâi Hocam Hakka yürümeden bir sene önce falan bizim koroya geldi. Ruhi Hoca'nın olduğu zaman bir kişi terbiyesizlik yaptı. O zaman bu olana içerledi, rahatsızlandı. Kalbi beynine bir pıhtı attı, onu göçürdü.

Zekâi Hocam birden sinirlenir, siniri de saman alevi gibi hemen geçerdi. Müziğe olan ilgisinin gittikçe arttığını gördüm. Bize aşıladığı bu oldu. Bende ki müzik olgusunu hocam oluşturdu.

Zekâi Hocam ile nazari dersler yapmadık. Ama hocam mûsikî aşığı, ufuk açan bir adamdı. Oturmalarında kudûm vururdu. Hem de okurdu. Bizler de okurduk. Bana bir defa okurdu ve ben onu hemen alırdım. Ama bizim grubumuz fazla tekrar isteyen bir gruptu. Hocam üşenmezdi, on defa da olsa okurdu.

Hocamın bende bıraktığı iz, mûsikîyle nasıl meşgul olunurdu. Ondan sonra ben bu alanda büyük üstatlarla oturup kalktım. Cinuçen Tanrıkorur, Niyazi Sayın, Necdet Yaşar, Bekir Sıtkı Sezgin, Kâni Karaca gibi üstatlarla oturup sohbet etme, müzik yapma imkânı buldum. Hiç birisi Zekâi Kaplan gibi algı değişikliği yapmadı. Çünkü Zekâi Kaplan müzikle evli değildi. Şu soruyu sormak lâzım çok iyi müzik yapan birisi mi olmak gerek ya da müzik yapan çok iyi adam mı olmak gerek? Zekâi Kaplan müzik yapan çok iyi bir adamdı. Bu câmiada adam olarak saygı duyulabilecek kişi sayısı çok az.

Çalışmalarda hadi bir Kâside okuyun dediği zaman, elini cebine atardı. Cebinde beş kuruşu vardı. “Hadi oğlum oku, neyse vereceğiz parasını” derdi. Hoca benimle

hep bir ağabey gibi ilgilenmiştir. Sadece ders, çalışma anlamında beraber olmadık. Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.⁶⁹

Hâfız Ahmet ÇALIŞIR

27 Kasım 2015, Konya

2- Mustafa HOLAT (Emekli Postnişin, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı ve Meşk Arkadaşı)

Mevlâna anma törenlerinde ben semâzendim. 1964 yıllarıydı. Tabi Zekâî de çok güzel İlâhî okurdu. O devirde Konya'da İlâhî okuyanların başında gelirdi. Mutrip Heyeti ve Kadirîlerden geçmiş, çok da meraklıydı. Öyle olunca biz de Semâ'ya meyil verdik. Semâ'ya başlayınca, tabi mûsikî de var. Çok da hevesliyim. Yedi-sekiz kişiydik. Onların da bir, iki tanesi İlâhî okuyabiliyordu. Bu semâ törenlerinin Konya'dan çıkması için biraz uğraşıyorlardı. Bu arada hocamın da hocası benim de hocam Arif Etik diye birisi vardı. Kendisinin diploması yok, öğretmenlik yapıyordu. Velhasıl Zekâî Hocam çok meraklı, çok azimli, iyi niyetli, öyle mükemmel bir insandı.

Öğrencilere sınıfta ders verirken “Kur’ân-ı Kerim okuyacaksınız, Kâmet getireceksiniz, Ezân okuyacaksınız nasıl yapacaksınız?” derdi. “Öyle düz olmaz, bir makam bulun, bir şeyler yapın” derdi. O zamanlar “Hatice’m saçlarını dalga dalga taramış” diye bir şarkı vardı. Usûl vurarak onu bize orada geçerci. Tabi hocamın merakı vardı, evde babamın da merakı vardı.

Alâaddin'in karşısında İdman Yurdu Lokali vardı. Üç katlı, üst katı Spor Lokali, ikinci katta Mûsikî Derneği vardı. Tabi ben o törenlere gidip geldikçe çoğu kişiyle

⁶⁹ 27 Kasım 2015 tarihinde, saat 11.00'de, Konya'da Ahmet Çalışır ile yaptığımız söyleşi.

tanıştım. Âyin çalışma görevini Lokaldeki Musiki Derneği'ne verdiler. Onlar çalışıyorlar. O zaman ben nota da bilmiyordum. Hâlâ da öğrenmedim. O kadar zaman geçti, yaklaşık elli sene olmuştur. O sırada Beyâtî Âyini geçiyorlardı. Âyini aldım elime güfteleri tamamen yazdım. Ama her gün derse giriyorum. Konya'da kendilerini ispat edecekleri için her gün çalışıyorlardı. Meşhur olan ihtifallere katılmak durumundalardı. Türkiye'nin bütün radyo sanatçıları özellikle İstanbul'dan buraya gelirlerdi. Âyinleri onlar icra ederlerdi. Ben de bu çalışmalara katılarak onları dinliyordum. O sırada Zekâî Hocam ile tanıştım. İmam Hatip Lisesi'nde üst sınıfımda olmasından da ötürü orada samimi olduk. Birbirimizi dost ilan ettik. Hatta çıkarmış olduğu kitabını bana "Kadim dostum" diye imzalamıştı. Bu şekilde kitabını bana takdim etmiştir.

1966 yılında Paris'e gittik. Orada beraber dolaştık, gezdik. Hepimiz Konyalıydık. Arkadaşların hepsi aynı seviyedeler, birbirlerine karşı sevgileri ve saygıları vardı. Orada kendimizi çok güzel tanıttık. Zaten Zekâî Hocam çok mütevâzî idi. Hani bir adamdan "Çelebi" diye bahsederler. Çelebiler çok nâzık, nazenin, karşısındakilere hürmet besleyen insanlardır. Kimseye kötü söz söylemez. Sinirlendirdiğinde sorduklarında "Hayır hayır öyle bir şey çıkarmayın ortalığa" derdi. Onu bile kapatıp, örterdi. Çok gönül ehli, mûsikîye de çok hevesli, araştırmacı bir kişiydi.

Akşamları "Arap aşî geceleri" olurdu. Tepsinin içerisine su ile hamuru koyup, ateşte ısıtılır, dökerler. Bir de Arap aşî çorbası var, bu çorba meşhurdur. Onun içerisinde de acı ve ekşi çok olur. O gecelere toplanır, gideriz. Hasan Çopur çok meraklıydı, o milleti toplardı, Meram'a giderdik. Onlar okurlar, çalarlar, güzel sohbetler olurdu.

Hocam ile Konya küçük olduğu için bir sohbette, bir çalışmada, bir zikir meclisinde mutlaka haftada bir iki kere görüşürdük. Birbirimizi de seviyorduk. O zaman Konya’da semâzen yoktu. Onlar İlâhî söylerlerdi, Âyin okurlardı. Biz de semâ ederdik. Yedi-sekiz tane semâzen vardı. Başka kimse de yoktu. Bir gün Beyâtî Âyini geçiyorduk. Âyinin sonunda “Ey ki hezâr” var. Onu hangi bestekâr yaptıysa “Tilki ile aslan olur” yazmışlar. Konya Mûsikî Grubu o ibareyi âyinde icra ediyordu. “İstanbulcular tilki ile aslanın âyinde ne işi var” dediler. Hz. Mevlâna’nın Mesnevîsindeki bütün hikâyeler hayvanlarla ilgili. Tilki de var, aslan da var, tûtî kuşu da var, birçok hayvan var. Besteyi yapan da oraya öyle bir şey koymuş. Olay tartışma noktasına geldi. “Bu şiirin aslında var da yok da” falan diye. Bu kadar çatışmalardan dolayı bir ara Konyalılar İstanbulluları birkaç sene davet etmediler. Bütün Mutrip Heyeti ve Semâ Heyeti Konya’dan çıktı. Bir ara bu görevi belediye aldı. “Ne yapalım, değişiklik yapalım” dediler. “Ahmet Özhan gelsin” dedik.

Zekâî Hocamlar İlâhîleri Arif Hocalar ile okurlardı. “Dünyada gönül devleti ikbale güvenme, vârislere âhir kalacak mala güvenme” diye eser vardı. Şimdi bu eserleri kimse okumuyor. Hocamla bir sürü İlâhî geçtik. Çok hoş sohbet bir insandı. İnsanı kırmamaya çalışan, mükemmel bir insandı.

Şimdiki tiyatro binasına biz kitaplık derdik. Orada bütün okullar özel günleri anmak için toplanıp, program yaparlardı. O programlarda en son İmam Hatiplilere bırakırlardı. Hocam da o kadar hisli bir marş buldu ki. “Anne anne benim babam yok mu, nerede kaldı gelmedi, gözlerimden akan yaş silmedi” diye sözleri vardı. Bütün tiyatrodaki gözünden yaş gelmeyen kimse kalmadı. Müthiş bir şeydi bu, unutmadım. Arif Hoca bilgisi olmadığı halde marşlar çalıştırırdı. Okullar arası münâzaralar olurdu. Hiçbir zaman ikinci plâna düşmezlerdi.

Hocamızla beraberliklerimiz, çalışmalarımız, seyahatlerimiz vardı. Şimdiki gibi haftada, iki haftada bir yerlere gidilmezdi. Törenlerin tamamı Aralık ayında yapılırdı. Arada bir seyahatler olurdu. Hocam o seyahatlere de herhalde gitmedi. Semâ çalışmalarında beraber olurduk. O zamanlar semâ popülerdi. Âyin ve İlâhî geçerdik. İlk defa Beyâtî Âyinini geçmiştik, hiç unutamıyorum. O zaman sadece teksir vardı. O da bizim bulunduğumuz yerde yoktu. Bir gün kendi elimle notaya aldım. Güfteleri zar zor birleştirdim.

Zekâî Hocam kimseyi kırmazdı. Ayıbını kimsenin yüzüne vurmazdı. Canım diye hitap ederdi. Rûhu şâd olsun.⁷⁰

Mustafa HOLAT

27 Kasım 2015, Konya

3- Mehmet Emin KARATAŞ (Konya Meram Anadolu Lisesi Müdürü, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Okul Arkadaşı ve Meşk Arkadaşı)

1983 yılında Merkez İmam Lisesi'ne atandım. Zekâî Hocam orada faal olarak devam ediyordu. Zaten İmam Hatip'te okuduğumdan Zekâî Hoca'yı önceden tanıyordum.

Zekâî Bey'le ilk muhabbetimiz şöyle başladı. Okula atandım, görevime başladım. Zekâî Kaplan önderliğinde Konya'da, o günün şartlarında kışın, haftada bir bazen de haftada iki gün meşklerimiz olurdu. Salı bazen de Cuma günleri yapardık. Evlerimizi gezeriz, oralarda meşklerimiz olurdu. Bu meşk toplantılarında Konya'da öne çıkmış ağabeylerimiz, hocalarımız, üstatlarımız olurdu. Cafer Büyükkeleş, Hüseyin Torun, Mustafa Özdemir, Hasan Çopur, Ahmet Çalışır, hocamın bacanağı

⁷⁰ 27 Kasım 2015 tarihinde, saat 13.30'da, Konya'da Mustafa Holat ile yaptığımız söyleşi.

Fevzi ağabeyimiz vardı. Şuanda aklıma gelenler bunlar. Bu meşkler yıllarca devam etti. Rehberimiz de Zekâi Hocam olurdu. Yani biz mûsikîyi hocamla gördük, hocamla sevmiştik.

Özellikle ben şimdi Fatma Hanım’a da söylüyorum. Yerel piyasada duyduğum eserlere, bazı koroların okuduğu eserlere bakıyorum. “Biz bunu yıllar önce Zekâi Hocam ile geçtik” diyorum. Zekâi Hocam bize bütün makamlarda eserler geçti. Sanat Müziği de geçiyorduk ama genelde İlâhî geçerdik. Hicâz makamında bir takım, Rast makamında bir takım, Nihâvend makamında bir takım hep böyle makamları takım halinde geçerdik. Repertuarımda ne varsa ben kendi adıma ona borçluyum. Hocamızı her duyduğum anda rahmetle yâd ediyorum.

Zekâi Hocam kabri cennet olsun. Mûsikîyi sevdiren ve bizim repertuarımızın oluşmasında en önemli ağabeyimizdir. Bunlar dışında okulda öğretmen olunca aynı çatı altında çalıştık. Ders aralarında görüşüyorduk. Fikir alışverişinde bulunuyorduk veya yeni duyduğumuz eser varsa onu dinliyorduk. Meşk ediyor, okuyor, hatamız varsa düzeltiyorduk. Dolayısıyla biz şanslıydık. Okulda beraber çalışmamızdan dolayı hocam sürekli yanımızdaydı. Hocamla dokuz yıl beraber çalıştık.

Meşklerde muhabbet gerçekten her zaman zirvedeydi. Hiçbir maddî beklenti yoktu. Sırf mûsikî aşkına toplanıyorduk ve gerçekten çok feyz alıyorduk. Hocam arada biz okumaya nazlanırsak elini cebine atardı. Üzerinde eski yeleklerden vardı. Orada eski delikli bir parası vardı. Onu çıkarırdı. “Bak vereyim şunu okuyun” derdi. Böyle latife ederdi. O latifeyle herkes motive olurdu. Tekrar çalışmaya başladık. Hocamın böyle muhabbetleri olurdu. Ama hocam işinde ciddiydi. Mûsikî meşkinde çok fazla laubali olmazdı. İşini ciddi yapardı.

Meşkler usta çırak ilişkisi şeklinde olurdu. O okurdu, biz dinlerdik. Biz okurduk o dinlerdi, hatamız olursa düzeltirdi. Tek tek okuturdu. Daha sonra koro halinde okurduk. Bazen ikili veya üçlü okuturdu. Diziniz dizine değirdi. Evler küçücük sobayla ısınırdı. Eskiden evler küçük, gönüller büyüktü. O gün ki şartlarda arkadaşların arabaları yoktu. Bisikletle veya otobüsle gelirlerdi. Bazen arabası olan arkadaşlar, diğer arkadaşları evlerine dağıtırdı. Ama orada tabi aşk ve muhabbet olunca bereketli olduğunu şimdi çok daha iyi anlıyorum. Şimdi repertuarıma bakıyorum, ne eserler geçmiştiz, onlarca, yüzlerce eser hep o yıllardan kalma. Maddî beklenti olmayınca feyz ve bereket mutlaka oluyordu. Ben genç nesillere de şimdi onu tavsiye ediyorum. Mûsikîyi severek yapsınlar. Çünkü gerçekten mûsikî açısından bizim zengin bir hazinemiz var. Mûsikî bir derya, deniz.

Ruhi Kalender, Ayhan Altıkuşlar, Zekâî Hoca ve daha birçok üstadın olduğu Konya’da bir dînî mûsikî kursuna gelmişlerdi. Hocam da orada görevliydi. Bir akşam bizim evde oturduk. Hem muhabbet ettik hem de meşk ettik. Bende o meşkin kayıtları var.

Okulda öğrencilik yıllarımda ben bir adım öndeydim. Okulun Mevlîd Takımı’nda görev alıyordum. Aynı zamanda İlâhî grubundaydım. Oradan itibaren bize hocalarımız yakın alâka gösteriyorlardı.

Benim mûsikî ile ilgim dört yaşında iken başladı, biraz mübalâğa ama doğru bir mübalâğa, teypte ses kaydım var. “Bülbüller kokuyu güllerden alır” İlâhîsini okumuşum. Bunu unutmuyorum. Yıllarca bu kaydı babam saklamış, bana dinletirdi. Ondan sonra ilkokulda Din Kültürü ders kitabının başında Mevlîd’in ilk beş beyiti vardı. Ben o beş beyiti makamla okurdum. Şimdi bana hocam bu hale nasıl geldin

diyorlar. “Bu hale öyle lafla gelmedim” diyorum. Bu duruma gelmemde hocamın emeği büyük.

Zekâî Hocam öğrencileri çok severdi. Çok sıkılmazdı, munis, şefkatliydi. Hocamdan yaka silken bir öğrenciye rastlamadım. Çabuk kızar, siniri çabuk geçerdi. Kin tutmazdı. Bazen istediği şeyler olmazsa da kızardı. Mûsikî meşklerimizde kızdığını hiç hatırlamıyorum.

Hocamın Salâsını Ahmet Çalışır ile beraber okuduk. Namazını Yusuf Bey kıldırıldı. Hocam çok iyi bir insandı. Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.⁷¹

Mehmet Emin KARATAŞ

27 Kasım 2015, Konya

4- Mustafa NURAS (Emekli Öğretmen, Zekâî Kaplan’ın İmam Hatip Lisesi’nden Öğrencisi)

Konya İmam Hatip Lisesi’nin dördüncü sınıfında hocamla tanıştık. İmam Hatip Lisesi’ndeki hocalarım arasında unutulmayan birisi, onun ayrı bir yeri vardı. Unutamadığım hocalarımdan üç-dört tanesini sayabilirim. En başta olanı da Zekâî Hocamdır.

Zekâî Hocam birden parlardı. Fakat çok çabuk zamanda siniri geçerdi. Herhangi birisini kırmışsa hemen gönül almaya çalışırdı. Hocam derslerde anlatabilmek, öğretebilmek için kendisini çok yorardı. Özellikle mûsikî derslerinde benim gördüğüm kadarıyla nota bilgisi çok iyiydi. Ben onun kadar nota bilgisine vâkıf olan

⁷¹ 27 Kasım 2015 tarihinde, saat 15.00’te, Konya’da Mehmet Emin Karataş ile yaptığımız söyleşi.

birini tanımadım. Kulak o kadar hassastı ki, kulaktan hemen alır, öğrencilerine onu verirdi.

İmam Hatip Lisesi'ndeki derslerde öğrettiği İlâhîler halen hafızamda duruyor. Şimdi o İlâhîleri dinlediğim zaman, sanki hocam söylüyor gibi. O kadar hafızamıza, belleğimize yerleşmiş ki, unutulmaz.

Kişilik olarak hocam ayrı bir insandı. Hani adam gibi adamdı. Bana iletilmiş son sözü “ Beni Mustafa Nuras Hoca kabre koysun” idi. Bende hala o zamanı hatırlarım. Bir hatim duasında, herhangi bir dua da mutlaka hocamı dâhil ederim. Hocamın hayatımda çok ayrı bir yeri var. Eğer ben Konya İmam Hatip Lisesi'nde başarılı bir öğretmensem, hocamın büyük katkısı olduğunu söyleyebilirim.

Hocam ile ilgili çok hatıralarım var. Çok nüktedandı. Çok kıvrak zekâydı, hemen anında kavrayıverirdi. Şakaları, özellikli esprili konuşmaları hâlâ hafızamda. Çok çabuk kızar, siniri çabucak geçerd. Dükkânda olduğum zaman dükkâna uğramadan gitmezdi. Hocam çok hassastı. Ben umreye sık sık giderim, hocamı dualarıma mutlak suretle dâhil ederim. Benim şahsiyetimin oluşmasında çok büyük bir yeri vardır. Cenabı Hak nur içinde yatırsın. Sevdikleriyle beraber cennette birleştirsın.

Meşk toplantılarına katılmazdım, okulda mûsikî derslerine girerdim. Dersim olmasa bile hocamı dinlemek için girerdim. Mûsikî derslerinde hocamın nota bilgisini dinlerdik. Mûsikîye âşına olan birisi bir şey mırıldandığı zaman hocam hemen notasıyla beraber söylerdi. Özellikle Bekir Sıtkı Sezgin'in şarkılarına refakat ederdi. Söylemiş olduğu İlâhîler genelde Hüzzam, Segâh makamlarındaydı. Biliyorsunuz onlarda hep hüznü vardır. Eğer derslerimiz, öğleden önce ise genelde

Sabâ makamında İlâhîler söyler, öğleden sonra ise Hüzam makamındaki İlâhîleri söyler. Hocama zaman zaman Akşam Ezânını, Yatsı Ezânını okuttururduk. Genelde Hüzam makamında söylerdi. Ezân okuyacak öğrencilerine Sabâ makamında okumalarını tavsiye ederdi. Diğer dînî mûsikî da formalarını geçerdik.

On iki yıl beraberdik. Görmediğim, görüşmediğim zaman olmadı. Cumartesi görüşürdük, pazar görüşmezdik. Çünkü muhakkak çarşıya çıktı mı benim dükkânıma uğrardı. Beş-on dakika konuşurduk, hocamın duasını alırdık. Hemen karşıdan da otobüse binerdi.

O aralar bazıları eş durumundan tayin istediler. Hocam bu haksızlığa çok kızdı. Benim hanımın üzerinde dükkânın on senelik sigortası vardı. Ben on-on iki senelik sigortalıydım. Bir iki aylık sigortalılar kalıyordu. Benim tayinim Akşehir'e çıktı. Beraber Mehmet Keçeciler'e gittik, Milli Eğitim'e gittik. Hocam benimle ilgili birkaç sefer Mehmet Keçeciler ile konuşmuştu. Mehmet Keçeciler ile akrabalıkları vardı. Benim bütün evrakım hazır olmasına rağmen hocamın da gayretleriyle gitmedim. Hocamın bu iyiliğini asla unutmadım. Zaten dua ederken de muhakkak suretle bu aklıma gelir.

Hocamın kişiliği çok farklıydı. Özellikle öğretmenler odasında sigara içenlere şiddetle karşı çıkardı. Öğretmenlerle bozuşma pahasına da olsa karşı çıkardı. Süleyman Yıldırım⁷² bir gün hizmet içi eğitim kursunda, hocam ders anlatırken kendinden geçiyordu. Süleyman Yıldırım elinde sineği tutmuş, sineğin kanatlarını yolmaya başlamış. Hocam onu dersten çıkarmıştı.

⁷² Zekâi Bey'in hizmet içi kursundan öğrencisidir. Kendisi imamdır ve sesi çok güzeldir fakat nota bilgisi yoktur.

Hocam dersi yaşayarak anlatırdı. Mûsikîyi, İlâhîyi söylerken içinde yaşayarak söylerdi. Sadece dudakta değil, kalpten söylerdi.

Hocam Mehter Takımı'nı çalıştırırken, Mustafa Yüzüak⁷³ diye bir arkadaş vardı. Onun da vasat bir sesi vardı. Bizi o çalıştırıyordu. Güya Mustafa hocamı bastırmak, susturmak için bir hareket yaptı. Bir Cumhuriyet Bayramı günü okuldan çıktık. Stadyuma vardık. Stadyuma mûsikîyle vardığımız için stadyumdaki adamlar aşağı düşecek şekilde bize bakmaya başladılar. Biz de o zaman protokol olarak on-on beş dakika geç varmışız. Bizi içeriye almadılar. Tabi hocam biraz sinirlendi. Anıttan geri geliyoruz. Biz geri dönünce stadyum boşaldı. Stadyum boşalınca göstericilerin bir kısmı gösteri yapmamış. Stadyum olduğu gibi boşalmış. Bizle beraber o halk şuandaki İş Bankası'nın bulunduğu yere kadar geldi. Halk bizi görebilmek için devamlı bizden önce gidiyordu. Biz gidiyorduk, bizim önümüze geçmeye kalkıyorlardı. Mustafa da İş Bankası'nın olduğu köşede "Has dur" dedi ve durdurdu. "Çök" dedi, çöktük. Millet başımızda. Hocam köpürüyor, kızıyor, "Kaldır" diyor, kaldırmıyor. Aradan beş dakika geçtikten sonra kalktık ve yurda geldik. Tabi yorulduk da, millet oraya kadar geldi.

Bu olaydan sonra Mustafa'yla hocam epey tartıştılar. Zannedersem ondan sonra Mustafa'yı görevden aldı. Asıl hocamın kızdığı noktada bizi geç getirmesiydi. Zaten biz stadyuma girmiş olsaydık, boşalma olmazdı. Halk rağbet edince İlâhî söyledik, Mehter Marşları söyledik. Daha sonraki yıllarda iki, üç sene Mehter Takımı'na katıldım. Hatta o senelerde ilk defa renkli fotoğraf çıktı. (1966 yılları) Benim ilk renkli fotoğrafım Mehter kıyafetiyledir. O zamanlar Mehter Takımı'na girmek çok zordu. Mehter Takımı'na girebilmek için can atardık.

⁷³ Zekâi Bey'in İmam Hatip Lisesi'nden öğrencisi ve Mehter Takımı'nda yer alanlardan birisi.

Hocam bamyaya yemeğini çok severdi. Bir gün Hacı İsmailoğlu ile birlikte Abdurrahman Çınar da dâhil olmak üzere Anamur’a gidiyorlar. Hocam Abdurrahman Çınar’a “İlle bamyaya al gel” diye ısrar ediyor. Abdurrahman Çınar Hocam da “Ben bamyayı sevmem” diyor. Bamyayı almadan gelmiş. Abdurrahman Çınar “Hocam bir kızdı, bir kızdı” diyerek bu olayı sonradan anlatmıştır.⁷⁴

Mustafa NURAS

27 Kasım 2015, Konya

5- Bekir YİĞİT (Konya İmam Hatip Lisesi Emekli Müdürü, Zekâî Kaplan’ın İmam Hatip Lisesi’nden Öğretmen Arkadaşı)

Zekâî Kaplan Hocam ile arkadaş olmak, beraber çalışmak mutluluğuna eriştim. Çok iyi bir insandı. Allah rahmet eylesin. Erken yaşta kaybettik. Elli sene yaşadı ama yüz yıllık iz bıraktı. İyi bir din bilgini, dinin iyi bir uygulayıcısıydı.

Öğretmenlik hayatında mesleki, dini açıdan iyi öğrenciler yetiştirdi. Benim anladığım kadarıyla İslâmiyet’i ana kaynaklardan öğrenerek öğretilirdi.

Ben herhangi bir yanlış hareketini görmedim. Bir insanda Allah vergisi, mûsikîye karşı yetenek vardır. Bazı özellikler sonradan kazanılır, bazıları da Allah vergisidir. Zekâî Bey’in mûsikî yeteneği Allah vergisiydi. Böyle bir yetenek zor bulunur. Bu yeteneğini de doğru şekilde kullandı.

Beraber olduğumuz yıllarda ben yurt müdürüydüm. Okulda öğretmendir, yurttan da müdürdüm. Zekâî Hocam da yurttan belletici görevi almıştı. Haftada altı günde bir sıra gelirdi. Ona sıra geldiği zaman ben müdür olduğum için, onunla beraber beklerdik. Mûsikî sohbetleri, diğer mesleki sohbetlerimize burada da devam ederdik.

⁷⁴ 27 Kasım 2015 tarihinde, saat 16.00’da, Konya’da Mustafa Nuras ile yaptığımız söyleşi.

Uzun yıllar beraber olduk. Burada müdür yardımcısıyken baktığım orta bir ve ikinci sınıflar vardı. Zekâi Bey’le bu sınıflardan korolar kurduk. Ben istedim ki Zekâi Bey’de kabiliyet var, bundan yararlanalım. Defterlerindeki İlâhîleri kopyalayalım, yazalım. Ondaki yeteneği, bilgiyi ortaya çıkarmak için de okulda müzik grupları oluşturduk. (1976-1980’li yıllarda) O zamanlar Türkiye’de İmam Hatip Liseleri’nde böyle müzik çalışmaları yapmak çok zordu. Hele ki enstrüman çaldırmak daha da zordu. Çünkü İslam’da enstrüman olmayacağına inanıyorlardı. Müzik öğretmenimiz vardı, o da derslerde flüt çaldırmaya başladı. Müzik öğretmenimiz Ebru Hanım ve Zekâi Bey’in çabalarıyla gruplar oluşturduk. Sahnede olan fotoğrafları var. Konserleri okul dışında bir sahnede, tiyatro salonunda yaptık. Bu Konya’da ilkti. Ufak çocuklar İlâhî okudu, Zekâi Bey de kudûm çaldı. Bu konser çok beğenildi. Bu çocuklarımızın çoğu şuan iyi yerlerdeler.

Okulumuzda öğretmenlik yaparken hem dini anlamda hem de mûsikî açısından bilgiliydi. İyi bir insandı, iyi bir aile babasıydı ve 50 yaşında vefat eden çok büyük bir kayıp. Kısa bir dönemde çok şey başardı. Sevilen, sayılan bir insandı.

Hocamla mûsikî seminerlerine gittik. Orada da çok öğretmene örnek olmuştur. Çok faydalı bir insandı. Unutamıyoruz, sevdiğim birisiydi, büyüğümdü. Erken yaşta vefat etti. Keşke beraber daha fazla çalışabilseydik. Ben müdür olmadan önce vefat etti. Müdürken beraber olsaydık, çok daha fazla güzel şeyler yapabilirdik. Okul dışında da görüşürdük. Evlere gider, mûsikî oturmalarına da giderdim. Grup grup oturduğumuz da oluyordu. Mûsikî çalışmalarında ben sadece dinliyordum.

Görüştüğümüz zaman piknikte, dışarıda ya da evlerde oturmalarda “Hadi söyle söyle” deriz bir türlü başlayamaz. Birden başlar söylemeye sonra onu

durduramazsınız. Hani zikir mûsikîleri var ya sürekli söyler. Kendisini kaybetmiştir, aşka gelir. “Zekâi Bey sus işimiz var, yemek yiyeceğiz” desek de mümkün değil susturamazsın, susana kadar dinlersin. Tabi biz de zevk alırdık.

Burada Çayırbağ denen bir semt var. Bir gün oraya gittik. “Hadi bakalım bir şeyler söyleyelim” dedik. Başta “Bugün pek iştahım yok, canım istemiyor” dedi. Az sonra söylemeye başladı. Sanırım iki saat falan durmadan söyledi. Ezberi çok sağlamdı. Zaten bu mûsikîde ezber çok önemli. Meşk ederken sözlerin unutulması iyi olmaz, bütün zevki kaçıırır. Hocamın bir defteri vardı. Oradan söylemeye başlar, ezbere okumaya devam ederdi. Demek ki çok ezberi vardı. Mesleğinin mûsikîyle alâkası olmamasına rağmen çok iyiydi. Demek ki bu yetenek Allah vergisiydi. Biz de çok zevk alırdık, onunla beraber olmayı isterdik. Güzel günler geçti, unutamıyoruz. Unutmadığım nadir kişilerden birisidir. Bugün olsa elini öperim.

Hocam derslerde çok olgun davranırdı. Azıcık sinirli hali vardı. Ama çabuk geçerdi. Hiçbir zaman kin tutmazdı. Gene gelir, gene çalışırdı. Her öğretmen gibi kızdığı olurdu. Genelde çok sevilen bir insandı. Ben onun idarecisi olarak da ondan memnundum. Çok titiz bir insandı. Filinta gibi delikanlıydı.

Yurtta çalıştığımız sıralarda öğle yemeğinden sonra oturduğumuz bir odamız vardı. Oraya oturur, orada Zekâi Hocam mırıldanır, bizde beraber söylerdik. Velhasıl bambaşka bir insandı. Çok şeyler yaptı. Hocamı hayırla yâd ediyoruz. Allah rahmet eylesin.⁷⁵

Bekir YİĞİT

28 Kasım 2015, Konya

⁷⁵ 28 Kasım 2015 tarihinde, saat 10.00’da, Konya’da Bekir Yiğit ile yaptığımız söyleşi.

6- Hasan İhsan ÇOPUR (Emekli Esnaf, Zekâî Kaplan'ın Meşk Arkadaşı)

Biz Zekâî Kaplan Hocam ile 1960'ta tanıştık. Hocamın başkanlığında, başka arkadaşlar da olmak üzere mûsikî toplantıları yaptık. Yatağanlı Mustafa Özdemir Hocamız, Şems'in İmamı Hüseyin Hocamız, İplikçi Camisi'nin İmamı Cafer Hocamız başta olmak üzere, sekiz-on kişi mûsikîye başladık. Nota öğrendik. Tabi Zekâî Hocam notayı biliyordu. Biz sonradan başladık. Toplantılarımızda İlâhîler, Peşrevler, Saz Semaileri gibi klâsik eserlerden geçmeye başladık.

1961-1962 döneminde Konya'da ilk defa Mevlâna İhtifalleri başlayacaktı. Zekâî Hocam ile beraber ilk önce Beyâtî Âyinini geçtik. Bunu tamamladık. İhtifallere katıldık ve ihtifallerde beş, altı sene devam ettiler. Ben devam edemedim, ayrılmak mecburiyetinde kaldım. Her hafta bir arkadaşın evinde, İlâhî meşk ederdik.

Mûsikî grubumuzla başka illere, sağa sola giderdik. Mesela Kütahya'ya gittik. Orada Ahmet Yağ Hoca ile görüştük. Böyle on sene kadar devam ettik.

Eczacı, şuan hattat Hüseyin arkadaşımız da vardı. Zekâî Hocam en son İstanbul'da hastaneye gelmişti. Beraber gittik, orada doktora muayene olduk. Yani güzel zamanlarımız geçti. Bize önder oldu, çalıştırdı. Okullarda konserler verdik. Bazı derneklere giderdik. Çok güzel vakit geçirdik. Daima yâd ediyoruz, unutamadık. Tabi o günleri çok aradık. Onun vefatından sonra maalesef biz de dağıldık.

O vakitlerde Ahmet Özhan'lar falan ihtifale gelirlerdi. Zaten hâlâ da devam ediyorlar. İstanbul'dan geliyorlardı. Ulvi Erguner, Niyazi Sayın, Necdet Yaşar, Kâni Karaca, Sadettin Heper, Osman Dede gibi ustalar olurdu. Burada piyes vardı. İsmi hatırlayamıyorum. Oraya gelirlerdi. Ayın on beşinde ihtifallerde toplanırdık.

Fakirhanede böyle yirmi beş-otuz sene toplandık. Rahmetli Zekâi Hocam da başta gelirdi. Aynı bu evde zikir yaparlardı, İlâhî okurlardı. Neyzenler vardı. Tabi Meram'dan, İstanbul'dan misafirler de gelirdi. Bu gelenler de dinleyicilerdi.

Bir kere Vehbi Koç gelmişti. Fakat sonradan İstanbul Mûsikî Heyeti gelmedi. Ahmet Özhan'lar geliyorlardı. Onlar hâlâ geliyorlar. Her sene bir âyin geçiliyordu. Meşklerimiz olurdu. Sonra hususi faaliyetlere giderdik. Bize “İlle gelin, bir mûsikî ziyafeti verin” derlerdi. Kırmazdık ve giderdik.

Hatay'a gider, Ahmet Şah'tan ney getirirdim. Arkadaşlara dağıtırdık. Mûsikî günlerinde meşkler yapardık. Haftada bir gün arkadaşların evlerinde çalışmalar olurdu. İki grup vardı. Bizim İlâhî grubuydu. Çarşamba günleri toplanırdık.

Hocamı her zaman rahmetle yâd ediyoruz. Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.⁷⁶

Hasan İhsan ÇOPUR

28 Kasım 2015, Konya

7- Süleyman ÖZKAFA (Zekâi Kaplan'ın Mahalle, İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite Arkadaşı)

Zekâi ile mahalle, ilkokul, ortaokul, lise ve Yüksek İslâm Enstitüsü'nden arkadaşız. Onun ilk çocukluk arkadaşı benim. Tabi benim de ilk çocukluk arkadaşım Zekâi. Her zaman, her yerde hep beraberdik. Eskiden borucuların evi derlerdi, o evde otururlardı. Zekâi ile bizim ilk arkadaşlığımız orada başladı. Mahallede bazı çocuklar vardı. Aileleri onlara çok yüz veriyordu. Ahmet ile Mustafa vardı. Onlar mahallede bütün çocuklara galip gelirlerdi, çocukları döverlerdi. Daha ilkokula falan gitmeyiz.

⁷⁶ 28 Kasım 2015 tarihinde, saat 12.30'da, Konya'da Hasan İhsan Çopur ile yaptığımız söyleşi.

Boncuk oynuyoruz. Ben boncuklarını üttüm. Biz almaya, ütme derdik. Ben boncukları aldım, aldım. Bunların hiç boncukları kalmadı. Zekâî de var, o pek oynamazdı. Arada o da oynardı ama pek usta değildi. Karşı taraf iki kişi, ben tek kişiydim. “Boncuklarımızı geri ver” dediler. Ben de vermedim. Beni dövmek istediler. Ben ikisini de dışladım. Onların anneleri vardı. Balatlılar çok berbattı. Eğer onların eline düşersek yandık. Ben hemen eve kaçtım. Ama onlar bırakırlar mı? Anneleri ta bizim eve kadar gelmişlerdi.

O zamanlar oyun oynamak için bahçe, park gibi yerler yoktu. Biz oyun oynamak için sokağa çıkardık. İlkokulda da Zekâî’nin pul merakı vardı. Bilhassa PTT’nin Hükümet Binası’nın içindeki artıklardan pul toplardık. Koleksiyon yapmak için pul merakımız başladı. Zekâî, ben ve Abdullah diye bir arkadaşımız vardı. Ama en çok Zekâî toplardı. İlkokulu beş yıl beraber okuduk. Ondan sonra İmam Hatip’e girdik. İmam Hatip’te ben sınıfta kaldım. Biz dördüncü sınıfta ayrıldık. Ben dördüncü sınıfta okumamak üzere karar verdim. İmtihanlara falan girmedim. O zamanlar şöyle bir şey vardı. Üç sınav olurduk, sonra derslerden tekrar sınava girerdik. Başaramazsak o imtihanlarda ne olursa olsun kalırdık. Ben sınıfta kalınca Zekâî’ler üst sınıfa geçtiler. Beni ailem zorla okuttu.

İmam Hatip’te Zekâî spora pek meraklı değildi. Ama müziğe karşı çok meraklıydı. Müzikle ilgili çalışmaları vardı. Allah rahmet eylesin bizim müzik hocamız Arif Etik’le araları çok iyiydi. Arif Etik de ona yardım ederdi. Benim bildiğim kadarıyla Zekâî Hoca’nın ilk müzik hocası Arif Hocaydı. Bir de Eşref Yazgan diye bir müzik hocamız vardı. Eşref Hoca dersimize İslâm Enstitüsü’nde girerdi. Eşref Bey’le de münasebetleri iyiydi. Eşref Bey’in müzik derslerine girmesi

merakından dolayıldı. Asıl branşı matematikti. Başlangıçta İmam Hatip Okulları'nda müzik hocası bulma sıkıntısı vardı.

Zekâî ile arkadaşlığımız okuldan sonra da devam etti. Beni kardeşi gibi severdi. Çünkü nazı geçerdi. En son hastalığında sıkılmış, bana telefon etti ve gittim. “Ya ben çok sıkıldım, beni dolaştır” dedi. “ Hadi gel dolaşalım” dedim. O gün pazardı. Meram'da arabayla turladık. “Beni bir de muhacir pazarına götür de alışveriş yapayım” dedi. Beraber oraya gittik, alışveriş yaptık. Sonra evine bıraktım.

Zekâî satrancı da çok severdi. Beraber Milliyetçi Öğretmenler Derneği'nde satranç oynardık. Ayrıca tavlaya da meraklıydı. Satrancı çok güzel oynardı. Yenilgiyi hiç hazmedemezdi. Ben de tavlayı çok iyi oynardım. Fakat Zekâî Hoca kızacak, sinirlenecek diye bilerek yenilirdim. Bir gün Mehmet Keçeciler, Mustafa Kartal var. Mustafa Kartal'ın evindeyiz. Tavlayı getirdiler. Mehmet Keçeciler “ Hepiniz sıraya geçin” dedi. Güya Fransa'da oynamış. Diğerlerini hakikaten yendi. En sona ben kaldım. Tabi ben de onu yendim. Turnuva gibi sık sık oynardık.

1950'den önce Kur'ân-ı Kerim okumak yasaktı. Bizi Mustafa Efendi okuturdu. O cefakârdı, yasağa rağmen okuturdu. Hocayı götürseler epey işkence ederler, eziyet ederler, hapishaneye atarlar. Ama buna rağmen hoca efendi bizleri okuturdu.

İmam Hatip'te çok fakir arkadaşlarımız vardı. Okula bazen iki-üç gün aç gelirlerdi. Biz Zekâî ile o kadar zorluk çekmedik.

Zekâî ile bir ara ilkokuldayken Kızılay kumbarası aldık. Bayramlarda Kızılay rozeti alırdık. Rozeti takınca bize bir miktar para verirlerdi. 19 Mayıs, 23 Nisan gibi Milli Bayramlarda Kızılay rozet verirdi. Rozet takınca, kumbaramıza para atarlardı. Kumbarada topladığımız parayı verirdik, bir miktarını bize verirlerdi.

İlkokuldayken hoca konuyu anlatırdı. Sorular sorunca Zekâî ile ben parmak kaldırırdık. Hoca “Aferin” deyince çok sevinirdik.

Zekâî lisedeyken Arif Hoca ile yakındı. Onların bir grubu vardı. Ahmet Özhan falan geldiğinde beraber otururlardı. Benim o taraklarda bezim olmadığı için o toplantılara pek katılmazdım. Ama iki defa falan katıldım. Ahmet Özhan, Mevlâna İhtifallerine geldiği zaman o grup toplanır, fasıl geçerlerdi. Zekâî Hoca’nın müzikte en büyük desteği Arif Hocaydı.

Birbirimizi sever, sayardık. İyi bir arkadaşlığımız vardı. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun.⁷⁷

Süleyman ÖZKAFA

28 Kasım 2015, Konya

8- Hasan NİLÜFER (Edebiyat Öğretmeni, Zekâî Kaplan’ın Yeğeni ve İmam Hatip Lisesi’nden Öğrencisi)

Zekâî Hocam eğitime çok önem verirdi. Zaten eğitime verdiği önem yetiştirdiği öğrencilerinden de anlaşılabilir. Türkiye’de özellikle Konya’da Tasavvuf Mûsikîsinin bu kadar yaygınlaşmasında hocamın çok emeği, önemi vardır.

1970’li yıllarda Mehter Takımı vardı. Mehteri Zekâî Hocam çalıştırırdı. O dönemde biliyorsunuz kayıt vs. şeyler pek yoktu. Rahmetli yaptığı çalışmaları eski makaralı teyplerde muhafaza ederdi. Kendisi askere giderken o teybi bana bırakmıştı. O dönemde bazı talebeleri bana ulaştı. O kayıtlardan faydalandılar.

Zekâî Hocam öğrencilerine karşı gayet müşfik, arkadaşça yaklaşırdı. Şimdi sizler bilmezsiniz. Ben de İmam Hatip Lisesi çıkışlıyım. O zamanlar meslek hocası

⁷⁷ 28 Kasım 2015 tarihinde, saat 15.00’te, Konya’da Süleyman Özkafa ile yaptığımız söyleşi.

sıkıntısı vardı. İmam Hatip Lisesi’nden sonra eğer bunun üniversitesine gitmezlerse meslek hocası bulma sıkıntısı olurdu ve hocam bu negatiflikte bile pozitif olmaya çalışırdı. Yedi senede benim bir sene dersime geldi. Ders anlatırken sınıfa hâkim, gayet anlaşılabilir şekilde konuyu öğrencilere aktarırdı. Alan derslerinden daha çok mûsikî derslerine girerdi.

Dayım duygusal bir insandı. Zaten mûsikîyle uğraşması onun duygu yönünü gösterir. Edebiyatı severdi. Çok kitap okur ve çok kitap alırdı. Ekmeğe, yemeğe para vermez, harçlığıyla kitap alırdı.

Dayım, mûsikînin normlara göre öğretilmesini isterdi. “Notasız mûsikî olmaz” derdi. Hatta bazı öğretmen arkadaşlarına, talebelerine notasız öğretti diye kızgınlığını ifade ederdi.

Bendeki Münir Nurettin Selçuk sevgisi dayımdan dolayıdır. Derslerde eserlerini geçerdik. Derslerde Ezân okuturdu. Bir gün bana Ezân okutmuştu. Bana “Oğlum kürdilihicazkârdan girdin, şehnazdan çıktın” dedi. Makam bilgisi, müzik kulağı çok iyiydi.

Bizim dersimize gelen bir hocamız vardı. Kendisi Kapı Câmîî’nin müezziniydi. Eserleri notasız öğretirdi. Dayım öğretmenken onu çok tenkit etmiştir. Kendisi ve arkadaşı rahmetli olmadan evvel, dayım kitabı yazdığında kitabı alıp onu ziyaret etmişti. Müezzin “Oğlum herkesin bir Molla Kasım’ı olur, ben de senin Molla Kasımınım, senle gel helalleşelim” demiştir. Müezzin hayatı boyunca müziği notasız öğretmiştir. Kendisinin doğrusunu yapmasını söylemiştir.

Mûsikî ortamlarını hiçbir zaman kaçırmak istemezdi. Konya’ya gelen, yerleşik veya misafir, bu işi bilen kişilerden hep istifade etmiştir. Bunlardan bir tanesi de

rahmetli Arif Biçer Hoca'dır. Arif Biçer, Konya'da yaklaşık bir ya da iki yıl öğretmenlik yapmıştır. Kendisi Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük neyzenlerdendir. Kocatepe Câmîi'nde imamlık yapmıştır. 1970'li yıllarda Konya'nın o dönemki atmosferine alışamadığı için böyle bir değerden biz faydalanamadık. Bir, iki sene sonra dönmüştür. Yaptığı hizmetlerden bir tanesi sesi güzel olanları ayırırdı ve çalıştırdı. Bizim dersimize de gelmişti. Sesi güzel olanları ayırdı. Hüzûm makamından başlamıştı. Sonra devamı kismet olmadı. Dayım da Konya'da olduğu sürece Arif Biçer Hoca'dan faydalandı.

Dayım çok talebe yetiştirmiştir. Fakat ben ondan yetişme anlamında pek istifade edemedim. Sadece son sınıfta faydalanmaya çalıştık. Altıncı sınıfta dersimize giriyordu, ney kursuna başlamıştık. Sonra askere gitti, biz İmam Hatip'ten çıktık, devam edemedik. Hayatım boyunca eksikliğini hissetmişimdir. Belki ileri bir safhaya götürebilir ya da başka bir enstrümanda ilerleyebilirdim. Ne yazık ki sadece dinleyici olarak kaldık.

Ailede elinden geldiği kadar dini bilgilerini bizimle paylaşırdı. İslâm Enstitüsü'nün ilk mezunlarından ve bu ilk mezunlar kendi alanlarında değerlerdi. Hem dini açıdan hem de mûsikî açısından çok bilgiliydi. Özellikle mûsikînin piriydi. Arkadaşları ona “Zekâi Dede” derdi.

Dayım çok sosyal bir insandı. Kadınlara karşı medeni, kibar davranırdı. Çocukları da çok severdi. Çocuğu sevmesini de ikaz etmesini de bilirdi. Yani çocuğun oynamasına tolerans gösterdiği gibi, çocuğun başarısızlığına da tepkisi sert olurdu.

İmam Hatip'teyken bir şey yaşadım. Çocuğuz tabi, işi idrak edemiyoruz. Dersimizden zayıf almışız. Düşük aldığımızı da hoca dayıma söylemiş. Taziye evindeyiz, çoluk çocuk oynuyoruz. Ölümün ne olduğunun bilincinde değiliz. O kadar kişinin içerisinde beni azarladı. Biz hani gülüyoruz, oynuyoruz. “Böyle gülüp oynayacağına git, dersine çalış, matematikten bir almışsın” dedi. Tabi benim ağrıma gitti. O hırsıyla geldim, ders çalıştım, üçüncü yazılıya girdim ve on aldım. Böyle teşvik edici, itici çıkışları vardı. Yanlış anında düzeltmeye çalışır, güzele ve doğruya teşvik ederdi. Okulda haddini aşan, insanları küçümseyenlere karşı nüktedan, hiciv edici bir özelliği vardı. Şakacı olduğu kadar “Taşı gedğine koyma” derler ya lafını esirgemezdi. Nerede ne söyleyeceğini bilirdi.

Altıncı sınıftaydık. Rahmetli okula arkadaşlarını görmek için ziyarete gelmişti. Benle de görüşmek istedi, ben de öğrenciyim. Sınıfın kapısının dışında, koridorda konuşuyorduk. Bir insan dayısıyla nasıl konuşur? Hocanın bir tanesi geçti. Benim de sevmediğim hocalardan biri. Bana “Utanmaz adam, terbiyesiz” diye bir iki laf söyledi. Rahmetli baktı şöyle “Beyefendi biz öğrenci-öğretmen münasebetinde değiliz, dayı-yeğen münasebetindeyiz, bu sadece ikimizi ilgilendirir, başka kimseyi ilgilendirmez” dedi. Hoca nakavt olmuş şekilde yanımızdan ayrıldı. Bu olayı hiç unutmam. Zaman zaman arkadaşlarla toplandığımızda anlatırım.

Genelde kendisini öğrenci kitlesi severdi. Kızdığı zaman kızardı. İşin nereye varacağını kestiremezdik. Meslek hocaları bizim zamanımızda genelde dayakçıydı. Rahmetlinin öyle bir özelliği yoktu.

Dördüncü sınıfta dersteyiz. Bir arkadaşım “Dikkat apostrophe geliyor” dedi. Rahmetli de bunu duymuş. Sınıfa girdi, artık öncesinde bir şeye mi sinirlendi

bilmiyorum. Ben hayatımda rahmetlinin o kadar sinirlendiğini, dayak attığını görmedim. Bunu da unutamadım, dayak atan bir insan değildi. Ama bunu o anki ruh haline veriyorum.

Çocukla çocuk, büyükle büyük olurdu. Ben yeğeni olmama rağmen çok ileri yaşlarda değilken, orta sınıflardayken benimle beraber sinemaya giderdi. Çok yakındık, bir de ben ilk torun olduğum için evlerinde kalırdım. Evdeyken Arapça çalıştırırdı. Öncesinde de ilişkimiz iyi bir seviyedeydi. Bu tarafta amca yok, amcamız uzakta. Amca olmayınca insan kimin yanına gider? Dayısının yanına gider.

Dayım hiçbir zaman idarecilik yapmamıştır. Genelde meslek hocaları idareci olurdu. Eskiden okullarda bir takım sosyal faaliyetler olurdu. Bu tür faaliyetlerde bulunmuştur. Tiyatro olurdu. Dışarıda sergilenen tiyatroyu onun sayesinde okulumuzda görürdük. Sahnede canlı olarak izlerdik.

Onun okul içerisindeki en büyük çalışmalarından bir tanesi mehterdi. Tahminim Türkiye’de tek Konya İmam Hatip’te vardı. Ayrıca 1960’lı yılların sonu, 1970’li yılların başında da Düzce İmam Hatip Lisesi’nde vardı.⁷⁸

Bir de devletin Mehter Takımı vardı. Onun dışında başka Mehter Takımı yoktu. Onunla birlikte var oldu, o gittikten sonra da yok oldu. Mehter Takımı’nın büyük çalışmalarını genelde okul içerisinde yapardık. Marşla ilgili çalışmaları sınıfta yapardık. Sınıfta yaptığımız zaman enstrüman kullanılmazdı. Bahçede yapıldığı zaman enstrüman kullanılırdı.

Mehterin omurgası zurnadır. Zurnayı hallettikten sonra diğer enstrümanlar kolaydır. Davul, nakkare, zil, kös vs. Ben İmam Hatip’te dördüncü sınıftaydım.

⁷⁸ 25 Aralık 2015 tarihinde Bayram Akdoğan 1960’lı yılların sonu, 1970’li yılların başında Mehter Takımı’nın Düzce İmam Hatip Lisesi’nde de olduğunu belirtti.

Mehter Takımı'nda yer alan öğrencilerden bir tanesine laf atmış, kızmış. Bana “Gel” dedi. Gittik bizde çalışmaya başladık. Zili elime verdiler. Nasıl çalınacağını bilmiyorum. Bir iki gösterdiler. Parmaklarımın üst tarafı tamamen yüzüldü, derisi tamamen kayboldu. Bu şekilde başladık. Dördüncü sınıf ve beşinci sınıf iki sene rahmetliyle beraber olduk. Altınca sınıftayken askere gitti. O zaman kendi mücadelemizle 29 Ekim gecesinde yer aldık. Valiye gittik, şuraya gittik, buraya gittik. İzin koparttık ve katıldık. Ondan sonra zaten Mehter tamamen kapandı.

Mehter Takımı dışında rahmetliyle herhangi bir etkinlikte bulunmadım. Bizden sonra konserler oldu. 1979'da Mehmet Keçeciler, Belediye Başkanı olduğu dönemde mevcutlarla birlikte bir koro kuruldu. Bundaki amaç, Konya'ya böyle bir koronun kazandırılması, Mevlâna İhtifallerinin rûhuna uygun bir şekilde Konya'da yapılmasıydı. Önceden Ankara, İstanbul, İzmir radyolarından gelirlerdi. Organizasyonu da turizm derneği yapıyordu. Amacına, rûhuna uygun değildi. Bugün Konya'da Kültür Bakanlığı'nın Korosu, Tasavvuf Mûsikîsi varsa o çalışmalar, o mücadeleler sonucunda olmuştur.

Rahmetlinin en çok beraber olduğu kişilerden bir tanesi Kâzım Etikti. Beraber kasetlerde icraları var. Özellikle mûsikî noktasında Arif Etik ve Enver Etik ile rahmetlinin ilişkisi vardı. Bu işler böyle başlar zaten, sonradan devam edersiniz. Dayımın hayatımda yeri çok önemliydi. Her zaman rahmetle anıyorum.⁷⁹

Hasan NİLÜFER

14 Kasım 2015, Konya

⁷⁹ 14 Kasım 2015 tarihinde, saat 17.00'de, Konya'da Hasan Nilüfer ile yaptığımız söyleşi.

9- Mustafa YAVUZ (Konya Başak Koleji Müdürü, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi ve Arkadaşı)

1965-1966 yıllarından itibaren hocam Dînî Mûsikî derslerimize girmeye başladı. Hocam İmam Hatip Lisesi ve Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu olmasına rağmen, rağmen diyorum. Çünkü Yüksek İslâm Enstitüsü öğretmenlerimiz bize biraz sert davranıyorlardı. Ama Zekâî Hocam bize bir ağabey gibi, bir baba gibi, bir arkadaş gibi davranıyordu. Bu nedenle kendisini çok seviyorduk. Ayrıca Dînî Mûsikîye karşı da ilgimiz vardı. O sebeple de hocamı ayrı bir duyguyla sevmeye başladık.

Ben 1969-1970 yıllarında İmam Hatip Lisesi'ni bitirdim. Hocam ile okul sonrasında da görüşmemiz devam etti. Çünkü Zekâî Hocamın her hafta Cumartesi akşamları çalıştırdığı Konya'da bir ekibi vardı, Türk Sanat Mûsikîsi icra ediyorlardı. Memduh Derin, Hasan Çopur, Mustafa Özdemir gibi kişiler vardı. Hocam bu çalışmalarda genellikle ney üflüyordu. Bir yıl boyunca hocamın bu toplantılarına katıldım, meşk ettik. Her hafta bir tane eski sanatkârın eserleri geçiliyordu. En son Meram'da Sadettin Kaynak eserlerini okuduk. Ondan sonra bir daha toplanma şansımız olmadı.

Az önce de bahsettiğim gibi hocamın yaklaşımı bizi kendisine bağladı. Mûsikîyi sevmemize sebep oldu. O gündür bugündür, hem Türk Sanat Mûsikîsini hem de Türk Tasavvuf Mûsikîsini severek icra ediyor ve dinliyoruz. Mesela hocamdan öğrendiğim Sabâ makamındaki İlâhîyi hiç unutmadım.

Hocam bana kocaman “Grundig” marka makaralı bir teyp hediye etti. Tabi o zamanlar bir teyp araba kadar değerliydi. Ben onu bir ay boyunca dinledim. Oradan

bazı eserleri kendi teybime de almıştım. Yani hocamla böylesine yakın bir ilişkimiz vardı. O zaten öğrencilerinden hiçbir şeyi esirgemezdi. Hem çok cömert hem de çok ahlaklıydı.

Ben herhangi bir enstrüman üzerinde çalışmadım ama kendi çapımda dinlerim, okurum. Kur'ân-ı Kerim'i makamlı okurum. Bunların hepsini hocamdan öğrendim. Hocam mûsikî konusunda üstattı. Nota bilgisi fevkaladeydi. En zor eserleri bile okuyabilen birisiydi. Mûsikî alanında biz kendisini bir zirve olarak görüyorduk. Hem dini bilgisi hem de mûsikî bilgisi hayranlık uyandıracak seviyedeydi.

Ben öğretmen olarak atandıktan sonra da hocamla ilişğimizi kesmedim. Konya'ya her gelişimde kendisiyle görüşürdük. Hocamla vefatına kadar görüştük ama kendisi maalesef erken vefat etti. Allah rahmet eylesin.⁸⁰

Mustafa YAVUZ

11 Aralık 2015, Konya

10- Bahattin BALCI (Konya Başak Koleji Müdürü, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)

1968-1969 yıllarından, 1975-1976 yıllarına kadar Zekâi Hocamın öğrencisi oldum. Zekâi Hocam bizim en gözde hocalarımızdan birisiydi. Meslek derslerimize geldiğini hatırlıyorum. Ama özellikle müzik dersinde öğrendiğimiz ve hâlen söylediğim İlâhîler var. Her defasında hocamın sesi kulağımda çınlar gibi söylüyorum. Mesela “İncecikten bir kar yağar” şarkısını hiç unutmadım.

⁸⁰ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Mustafa Yavuz ile yaptığımız söyleşi.

Hocamın nefis bir sesi vardı, nâdide bir duruşu vardı. Allah mekânını cennet etsin. Hâlâ gözümüzün önünde. İmam Hatip Lisesi'nde meslek hocaları arasında hatırladığım hocalardandır.

Hocamla müzik derslerinde Tekbîr, İlâhî, Ezân gibi dînî formları geçiyorduk. Bugün de İlâhîler dinliyorum fakat o lezzeti alamıyorum. Bunlar dışında şarkılar da öğrenirdik. Hocamın öğreticiliği çok harikaydı. O kadar harikaydı ki aklımızda hâlâ.

Sesim güzeldi. Birkaç kez hocamın çalıştırdığı gruplarda yer aldım. Konserlerde İlâhî ve Türk Sanat Müziği'nden eserler seslendirdik.

Hocam işinin uzmanıydı. Her şeyi bilinçli yapardı. Ağzından çıkanları dokuz kere ölçer, öyle söylerdi. Hakikaten çok sevdiğimiz nâdide insanlardan birisiydi. Zaman zaman başımızı okşardı, bize bir ağabey gibi yaklaşırdı.

Ben mezun olduktan sonra hocamla pek fazla görüşemedik. Kendisiyle daha fazla görüşmek isterdim. Hocamın mekânı cennet olsun.⁸¹

Bahattin BALCI

11 Aralık 2015, Konya

11- Mehmet Celalettin ÖZDEMİR (Esnaf, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi ve Mûsikî Toplantılarından Arkadaşı)

Zekâî Hocaların Cumartesi günleri meşk yaptıkları bir topluluğu vardı. Akşamları evlerde oturulurdu. Hatta o tarihlerde Konya'nın muhafazakâr oluşu hesaba katılırsa, bu tür evlerdeki mûsikî meşkləri, bazı semtlerde veya bazı mahallelerde pek hoş karşılanmazdı. "Müzik sesi geliyor, bir eğlence mi var?" diye

⁸¹ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 13.00'te, Konya'da Bahattin Balcı ile yaptığımız söyleşi.

düşünürlerdi. Yine ileriki tarihlerde Cumartesi akşamları meşk ederdik. Meşklerde Necati Çelik, Sadrettin Özçimi, Sami Öksüz, Mehmet Gönülal, Ahmet Çalışır, Enver Etik, Orhan Kurşun gibi kişiler vardı. Zekâi Hocam bu toplantılarda hem söyler hem de kudûm vururdu.

Çalışmalarda bir makamda peşrevle başlanır, o makamda şarkılarla devam edilirdi. Bu çay molasına kadar devam ederdi. Çaydan sonra ya İlâhîler ya da Konya Halk Folklor şarkıları geçilirdi. Ciddi ciddi eserler meşk ederdik. Hatta o aralar Yusuf Nalkesen'in bazı şarkıları dinlediğini hocam duymuştu. "O ağacın altında hatırlıyorum ki" şarkısına Zekâi Hocam "Vay be zevkine hayranım, şaşıyorum, şunları dinleme" demişti. Tabi artık o parçalar şuan klasik oldu.

Mûsiki toplantılarımıza katılanlar hoca değillerdi. Hepimiz meşk ederek öğreniyorduk. Notaya bağlı çalan veya söyleyen çok az kişi vardı. Hepimiz çok ciddi çalışırdık. Ne çalışacağımıza genelde Zekâi Hocam karar verirdi. Enstrüman çalanlar enstrümanlarını çuvala koyarlardı, ucunu bağlarlardı. Ama çekinirlerdi, şimdikiler gayet rahat taşıyorlar. Bir ara "Biz bu işi bırakalım, hepimiz torun sahibi olduk, damatlara ne diyeceğiz" diye söylenenler olmuştu.

Hiç unutmadığım bir olay var. Bir gün çalışmadakiler "Biz bu işi yapıyoruz ama günah mı değil mi?" demişler. Benim babam da "Benim fetvasına güvendiğim bir hoca var, ona sorayım" demiş. Babamın Cemal Tekin Hoca ile çok iyi muhabbeti varmış ve ona sormuş. Cemal Hoca da "Siz nasıl mûsiki yapıyorsunuz, beni bir davet edin göreyim" demiş. Fasıl bitti, çay molası vereceğiz. Memduh ağabey kanunu aldı, duvara dayadı. "Evet hocam biz şimdi günâha mı giriyoruz, ne yapacağız?" dedi. Cemal Hoca da "Siz bu çalışmayı yaptıktan sonra cehenneme mi gitmeyi

bekliyorsunuz?” dedi. Çalışmadakiler sustular. Hoca devam etti ve “Haftaya da bana gelin, ben de sizinle beraber cehenneme gideyim” dedi. Esprili bir insandı. Zekâî Hocam da espriliydi.

Hocam İmam Hatip Lisesi’nde üç sene mûsikî derslerimize geldi. Müfredat takip etmezdi. İlâhîleri onunla geçerdik. Hocam çok efendi, mümtaz bir insandı. Rahmetli çok zayıftı ve bizim dikkatimizi çekerdi. Hatta bizim arkadaşlar hocaya lakap takmışlardı. “İyi beslenmemiş pehlivan” derlerdi. O zamanlar hocalara lakap takılırdı.

Hocam ile okuldan sonra da görüştük ve bazı konserlere çıktık. Sadrettin Özçimi ve Necati Çelik Belediye’nin korosuna girmiştik. Orada da Zekâî Hocam ile beraber konser verdik. Yani hocamın okuldaki kültür etkinliklerinin hepsinde imzası vardı. Gerek Mehterde olsun, gerek müzikle ilgili gösterilerde olsun. O dönem Süleyman Yıldırım vardı, o Mevlîdlere falan giderdi. Hocamın öyle bir âdeti yoktu, gitmezdi. O zaman para konuşmak ayıptı, zaten akla bile gelmezdi. Herkese de gidilmezdi.

Hocamın öğreticiliği çok iyiydi. Kendisini çok severdik. Bir talebe-öğretmen ilişkisi yok gibiydi. Hep bir arkadaş, bir ağabey gibi davranırdı. O yüzden Zekâî Hocam ile okuldan sonra da görüştük. Her Cumartesi meşk yapmaya giderdik. O tarihlerde sigara kullanırdım. Öğrenciyken yanında içemezdim. Okul bitince meşklerde, hocamın yanında içmek istemezdim. Bir şey söyleyince “Hayır hayır iç, bana da ver, burada artık arkadaşız” derdi. Yani hocam çok mükemmeldi. Meşklerde bizi şevke getirdi ve bize danıştırdı. “Hadi arkadaşlar yapabiliriz” derdi.

Hocamın hasta olduğunu daha sonra duyduk. Çok üzüldük. Maalesef cenazesinde bulunamadım. Rabbim mekânını cennet etsin.⁸²

Mehmet Celalettin ÖZDEMİR

11 Aralık 2015, Konya

12- Ahmet DURMUŞ (Öğretmen, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)

1971-1972 yıllarında hocamın öğrencisi oldum. Hocam biraz sinirliydi ve çok kızardı. Kendisi mûsikîşinastı. Mehter Takımı'nda bizi çalıştırmıştı. Mehter Takımı o zamanlar 29 Ekim, 19 Mayıs gibi bayramlarda gösteri yapardı. Mehter Takımı'na büyük bir ilgi vardı. Atın üzerinde kös olurdu. Bazen de gösteri için kamyon tutulurdu. Ben davul vururdum. Dört davulcu vardı. Biz en arkada yer alırdık. Gösterilerde en son Mehter Takımı geçerdi.

Hocam çok kibardı. Müslümanlık anlayışı da objektifti. Yani kıyırmazdı. Hatır için evet veya hayır demezdi. Doğrusu ne ise onu söylerdi. Mûsikî ile meşgul olanları çok severdi. Onlara ayrı bir sempatisi vardı. Hocamın bizde hakkı büyük. Allah rahmet eylesin.⁸³

Ahmet DURMUŞ

11 Aralık 2015, Konya

⁸² 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 14.30'da, Konya'da Mehmet Celalettin Özdemir ile yaptığımız söyleşi.

⁸³ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 15.30'da, Konya'da Ahmet Durmuş ile yaptığımız söyleşi.

13- Hüseyin ÖKSÜZ (Hattat, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı)

1960'lı yıllarda ben İmam Hatip Lisesi'ndeyken Zekâi Hocam benden iki sınıf üstteydi. Ben onu o zamanlar görüyordum, daha tanışmıyorduk. Sonra o İlâhiyat Fakültesi'ni bitirdi. Ben de Eczacılık Fakültesi'ni bitirdim. Üniversiteden sonra mûsikîyle uğraşmaya başladım. Zekâi Hocamın da mûsikîyle uğraştığını biliyordum. Bu şekilde yıllarca mûsikî toplantılarında beraber olduk.

Biz Cumartesi akşamları toplanıyorduk. Grubumuzda Sadrettin Özçimi, Necati Çelik, Memduh Derin, Mustafa Özdemir, Hasan Çopur gibi kişiler vardı. Zaman zaman katılanlar değişiyordu. Çalışmalarda Klasik Türk Müziği ya da Tasavvuf Müziği geçerdik. Ayrıca âyinler de geçerdik. Bazen Arif Biçer başkanlığında âyin geçerdik. Önce notalar yazılırdı. Genelde ben yazardım. Yazdıktan sonra eserleri seçiyorduk. Seçtikten sonra bir yıl boyunca seçtiğimiz eserleri geçiyorduk. Birçok makamda fasıllar geçiyorduk. Ben bazen okuyordum. Bazen de ney üflüyordum.

Hocamla meşkler haricinde de görüşüyorduk. Ben o yıllar eczacılık yapıyordum. Bazen eczaneye gelirdi. Ben de arada okuluna giderdim. Bir gün bana kendi eliyle yazdığı nota defterini vermişti. Ben de kendisine ney verdim.

Hocamın eser okuması klasikti. Eski taş plaklardaki sanatçılar gibi okurdu. Kişiliği ise harikaydı. Çok samimiydi, görüldüğü gibiydi. Tavizi de yoktu.

Meşklerimizde geçeceğimiz eserlere genelde hocam karar verirdi. Çalışmalarda okuyor ve kudûm vuruyordu. Ney pek çalmazdı. Tabi ney üflediğini biliyorduk. Hocamla vefatına kadar görüştük. Maalesef erken göçtü. Allah rahmet eylesin.⁸⁴

Hüseyin ÖKSÜZ

11 Aralık 2015, Konya

14- Ali EROL (Neyzen ve Luthier, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)

1974-1982 yıllarında İmam Hatip Lisesi'nde okudum. Zekâî Kaplan Hoca ile ortaokul ve liseden beri tanışıyorduk. Çünkü ortak bir yönümüz vardı. Zekâî Hoca Türk Mûsikîsi ustalarından birisiydi. İlk neyi onda gördüm. Adeta neyin sesi içimi yaktı, kavurdu. Sonra bir arayış içerisine girdim. Bu vesileyle hocaya ilgim daha da arttı.

O zaman okullarda kollar vardı. Müzik kolu, spor kolu, gezi kolu gibi. Biz hemen müzik kolunu seçtik. O günlerde bize öğrettiği şarkılar hala kulaklarımda. Şuanda bile korolarda icra edilmeyen klasik eserler geçerdik. Bir sürü eser geçtik.

Benim dâhil olduğum Belediye'de Sadrettin Özçimi'nin korusu vardı. O koroya hocam kudûm çalmaya gelirdi. Beraber bir konser verdik. Hocam kudûm çaldı. Ben de o zamanlar lisedeydim, koroda yer aldım. Bu konserin fotoğrafı elime geçti. Şöyle büyükçe bir fotoğraf, o fotoğraf gerçekten güzel bir anı olarak kalmıştır.

Zekâî Hocam bize ilk mûsikîyi aşılayan kişidir. Sonra öğretmen yayınlarından olan bir Dînî Mûsikî kitabı çıkarmıştı. Ondan bize birer tane verdi. İlgili olduğumuzu biliyordu. “Mevlîd nasıl okunur, şu bahirler hangi makamda okunmalı?” gibi

⁸⁴ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 20.00'de, Konya'da Hüseyin Öksüz ile yaptığımız söyleşi.

konularda bize eğitim verirdi. Tasavvuf Müziği'ni biraz çalıştık. Konya'nın Kapı Camisi'nde mübarek gecelerde Mevlîd programları olurdu. Hocamız bu Mevlîd programlarına İlâhî korusu kurup, çalıştırırdı. Koro ile İlâhî okurduk. Bize mûsikî formlarını öğretti. Bu yüzden bize bu kapıyı açtığı için şükran borçluyum.

Liseden itibaren mûsikîyi hiç bırakmadım. Bu konuda çevremiz hep genişledi. Dolayısıyla ben hocamızın atmış olduğu tohumların fidan ve hatta ormana dönüştüğünü gördüm. Bir ben değil, Ahmet Şahin, Ahmet Çalışır, Ömer Faruk Belviranlı, Süleyman Tuna, Mehmet Öztoran gibi arkadaşlarımız hep hocamızdan feyz almışlardır.

Şimdi biz de belirli bir yere geldik. Mûsikî hakkında birikimimiz var. Ben hem neyzen hem de ney yapımcısıyım. Korolar çalıştırıyorum. Bu ilhamı hocamdan aldığımı her defasında dile getiriyorum. Kendisini rahmetle anıyorum. Benim için çok saygı değer bir insandı. Allah rahmet eylesin.

Hocam modern bir Müslümandı. Bizim gözümüzde hem İmam Hatip'te meslek dersi hocası gibiydi hem de diğer ilimleri öğreten hoca gibiydi. Her şeyden evvel gurur, kibir yoktu. Saygıdeğer bir insandı, çok seviyorduk. Diğer öğretmenler soğuk davranıyor, yanlarına yaklaşamıyorduk. Ama Zekâî Hoca öyle değildi. Hocam diğer hocalara çok kızardı.

Hocamın maddî ve mânevî klasik eserlere saygısı büyüktü. Hatta bir gün derse kudûm getirdi. “Çocuklar bu kudûm” dedi. Çocuklardan birisi “Hocam bu dümbelek mi?” dedi. Hoca da “Otur yerine bu kudûm-ü şerif, ismini bilmiyor musun?” dedi.

Bu şekilde arkadaşı ikaz etmişti. O zamandan beri biz kudûme, kudûm-ü şerif diyoruz. Bunu da öğrencilerimize öğretiyoruz.⁸⁵

Ali EROL

11 Aralık 2015, Konya

15- Mustafa VAROL (Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğrencisi)

1971-1972 yıllarında İmam Hatiplerin ortaokul kısmı kapanmıştı. Ben o zamanlar Devrim İlkokulu'ndan İmam Hatip Lisesi'ne geçtim. 1976 yılıydı. O yıllarda Zekâî Hocam bizim Siyer dersimize gelmişti. Ama Zekâî Hocamın mûsikî sevgisi zaman zaman bizi de etkiliyordu. Ara sıra ney getirir, üflerdi.

Ezân okunurken hocam dururdu, dinlerdi. “Makam, ses, perdeler yanlış” derdi. Yüzünü buruştururdu. Ben de biraz mûsikî ile ilgilendiğim için söylüyorum. Hocamın mimiklerinden, seslerden rahatsız olduğunu anlardım. Bunu hatırlıyorum, birkaç kez aynı olay olmuştu.

Zekâî Hocamdan daha sonraki yıllarda ders alma imkânım olmadı. Müzik dersimize Enver Etik gelirdi.

Hocam bazı derslerimizde zaman zaman mûsikîden bahsederdi. Hocamı hayranlıkla dinlerdim. O yıllarda İmam Hatip'in korosu, Mevlâna İhtifalleri olmuştu, ben yer alamadım. O zaman Mevlâna İhtifalleri özel kadrolarla kurulurdu. Türkiye'nin ileri gelen müzisyenleri ihtifallere gelirlerdi. Bu çalışmalarda Zekâî Hocamın ney üflediğini hatırlıyorum. Bizlerde mûsikî âşığı olduğumuz için

⁸⁵ 11 Aralık 2015 tarihinde, saat 21.30'da, Konya'da Ali Erol ile yaptığımız söyleşi.

dinlemeye giderdik. Maalesef Zekâi Hocamla pek fazla yakınlığımız olmadı. Kendisine Allah'tan rahmet diliyorum.⁸⁶

Mustafa VAROL

12 Aralık 2015, Konya

16- Hasan Hüseyin VAROL (Hâfız, Zekâi Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Öğretmeni)

Zekâi Hoca ile İmam Hatip Lisesi'nde tanışmıştık. O benim talebemdi. 1958-1963 yıllarında İmam Hatip Lisesi'nde bulundum. O müddet içerisinde Zekâi Hoca sınıfta arkadaşlarıyla beraber olurdu. Ben Kur'ân-ı Kerim derslerine giriyordum. O zamanlar benim gördüğüm kadarıyla hocanın ses yapısı mûsikîye yatkın gibi görünmezdi. Ama sonradan baktım ki, okulu bitti, Zekâi Hoca mûsikî hocası, üstat oldu. Onun yetiştirdiği birçok talebesi oldu. Biz yaptığı mûsikî toplantılarında bulunduk. Hemen her sohbete ekip olarak gelirlerdi. Bu ekipte Hüseyin Sebilci, Mustafa Özdemir, Hasan Çopur, Arif Etik, Enver Etik, Eşref Yazgan gibi üstatlar vardı. Bunların hepsi mecliste bulunurdu. Zekâi Hoca da onlarla beraber olurdu ve çok güzel İlâhîler okurlardı. Gittikçe geliştirmişlerdi. Orada bulunduğumuz günler çok oldu. Hocam çok takdir edilen bir insandı.

Bir defasında Hasan Çopur bizi Meram'a davet etti ve evine gittik. Güzel bir merasim yapıldı. Arkasından da bize ziyafet çekti. Geniş bir tepside revani tatlısı yaptırmıştı. Üzerine de camız kaymağı döşemişlerdi. O zamanlar camız çoktu.

Hasan Çopurla da çocukluktan beri arkadaşız. Bu toplantılar uzun yıllar bu şekilde devam etti. Yüzlercesini yaşadık. Allah rahmet eylesin, çok sevdiğim bir

⁸⁶ 12 Aralık 2015 tarihinde, saat 12.00'de, Konya'da Mustafa Varol ile yaptığımız söyleşi.

insandı. O meclislerde bunlar çeşitli makamlarda İlâhîler okurlardı. Artık meclis biteceği zaman bana da Kur’ân-ı Kerim okuturlardı. Ben de Kur’ân-ı Kerim okumasını severim. O şekilde yıllarca sohbetimiz, arkadaşlığımız oldu.

Okuldayken okulun bütün sınıflara derse giriyordum. O yüzden öğrenciliğini pek hatırlayamıyorum. Haşarı, tembel bir öğrenci değildi. Benim bildiğim kadarıyla alçakgönüllü, gayet olgun, çalışkan, herkesle iyi geçinen bir insandı. Sövmeyi bilmez, hakaret etmeyi bilmezdi. Allah gani gani rahmet eylesin. Ama genç gitti, ömrü o kadarmış. İnşallah arkasından hayır duaları eden insanlar vardır.⁸⁷

Hasan Hüseyin VAROL

12 Aralık 2015, Konya

17- Ahmed ŞAHİN (TRT İstanbul Radyosunda Ney Sanatkârı, Zekâi Kaplan’ın İmam Hatip Lisesi’nden Öğrencisi)

1975 yılında Konya İmam Hatip Lisesi’nin orta kısmına başladım. Zekâi Hoca bizim müzik hocamızdı. O zaman isim olarak “Dînî Mûsikî” diye bir şey yok. Hem müzik hem de Akaid dersimizin hocasıydı. Aynı zamanda meslek dersleri hocasıydı. Sadece müzik hocası değildi. Tabi orta kısımda hocamızla beraber olduk. Lise kısmında müzik dersleri yok, Akaid dersi de bitti. Fakat eğitsel kollar vardı. Müzik koluna devam ettik. Müzik kolunu yine Zekâi Hocam çalıştırıyordu. Bu vesileyle devam etmiş olduk. Sadece bilinen kolay, kısa eserler, İlâhîler geçmedik. Yürük Semai, Beste, Kârçe, Şarkı, Tevşîh gibi bazı eserleri de geçme imkânımız oldu. Tabi bunlar bizde temel oluşturmuş oldu.

⁸⁷ 12 Aralık 2015 tarihinde, saat 12.30’da, Konya’da Hasan Hüseyin Varol ile yaptığımız söyleşi.

Hocamın aynı zamanda ney üflüyor olması, bizim için çok önemliydi. Bizde bu ney aşkını başlatmış oldu. Neye başladık. Derslerde eserleri bize geçerken önce neyle üflerdi. Ondan sonra bölüm bölüm, kelime kelime, cümle cümle, tekrar suretiyle geçerdik. Nota çalışmazdık, meşk usûlü tekrar ederek geçerdik. Neyle geçtikten sonra da kudûm vururdu. Eser oturmaya başlayınca kudûmle eşlik ederdi. Dolayısıyla böyle bir temel atmış oldu.

Biz daha sonra İmam Hatip'in beşinci sınıfında Konya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Sadrettin Özçimi'nin çalıştırdığı Klasik Türk Mûsikîsi Topluluğu'na devam etmeye başladık. Zekâi Hocamız da oraya kudûmzen olarak devam ederdi. Orada da klasik eserler geçme imkânı bulduk ve mûsikî ateşimiz iyice alevlenmiş oldu. Ondan sonra da İmam Hatip'i bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü'ne girmiş olduk, orada devam ettik. Tabi hocamızı da hiçbir zaman unutmadık. Çok fazla görüşemiyorduk.

Hastalandığında evine ziyarete gitmiştim. İlk kaset çalışmamızı yaptığımız zamandı. Hocam "Dînî Mûsikî" diye bir kitap hazırlıyordu. Son şekline getirmek için bizde okulunda okuyoruz diye tevazu yaptı. Bize eksiği olup olmadığını sorup, kontrol etmemizi istedi. Ne haddimize tabi. Orada basılmadan görmüştük. "Estağfurullah hocam, elinize sağlık" dedik. En küçük kızı çay getiriyordu. Getirirken sallıyordu, döküyordu. "Kızım karşıya bak, karşıya bakarsan dökülmez" dedi. İkaz etmişti. En son öyle bir anımız olmuştu. Tabi bunlar bizi yönlendirdiler. Bir şeyler öğrenebildiysek, mûsikîmize hizmet edebiliyorsak, bunun en öncelikli vesilelerinden birisi Zekâi Hocamızdır.

Biz her zaman mûsikîye karşı hevesliydik. Hevesimiz belliydi. Okuduğumuzda hevesli olduğumuz ortadaydı. Bu mûsikî zor bir şeydir. Heveslisi çoktur. Ama hevesli olmakla birlikte istikrar yoktur. “Almasam ayıp olacak, kırılacak” dersin. “Alsam gayretli olanları yavaşlatmış olurum” dersin. Sıkıntılı yani bu işler.

Korodakilerin hepsi bizim sınıftandı. Sınıfımızdan Ali Erol, Ömer Faruk Belviranlı, Süleyman Tuna, Mehmet Demirel ve ben olmak üzere beş tane sanatkâr çıktı.

Hocam prensipli, cana yakın, yaramazlığı affetmeyen, gerektiğinde kulağımızı çeken, ikazını yerinde yapan birisiydi. Talebeyi kıldığını hiç görmedim. Bir eseri geçerken defalarca tekrardan sakınmadan, iyice öğrenmeden bırakmayan bir yapısı vardı. Herhâlde bize de ondan geçti. Ben de bir eseri geçmek için didik didik ederim. Tekrar ettirerek eser bitene kadar bırakmam. Hocam da öyleydi. Hocam ilim konusunda da kendisini yetiştirmiş birisiydi. Hocama Allah’tan rahmet diliyorum.⁸⁸

Ahmed ŞAHİN

12 Aralık 2015, Konya

18- Mustafa KARTAL (Emekli, Zekâî Kaplan’ın Meşk Arkadaşı)

Hocamla 1961-1962 yıllarında Konya İmam Hatip Lisesi’nde tanıştık. Mûsikî ilgimiz ve okuldaki sosyal faaliyetler tanışmamıza vesile oldu. Müteveffa hocamız Arif Etik hem Fars Dili ve Edebiyatı hem de Mûsikî derslerimize gelirdi. Merhum Zekâî Kaplan ile aynı sınıfta olmamamıza rağmen hocamızın öğrettiği İlâhîleri zaman zaman farklı mekânlarda meşk ederdik.

⁸⁸ 12 Aralık 2015 tarihinde, saat 16.00’da, Konya’da Ahmed Şahin ile yaptığımız söyleşi.

Ben sportif çalışmalarda da bulunurdum. Okulumuzun basketbol ve futbol takımlarında yer aldım. Zekâi Hoca'nın ise çalışma ve ilgi zemini mûsikî idi.

Mehter Takımı'nı Konya'da kuran ve çalıştıran kişi Zekâi Bey'dir. O vakitlerde ben de 1972 yılında Kütahya İmam Hatip Lisesi Mehter Takımı'nı kurmuş ve alıştırmıştım. Arkadaşım Zekâi Bey ile gerek öğrencilik yıllarımızda ve gerekse hocalık dönemlerimizde özel ve değişik mekânlarda birlikte meşk ettik.

Zekâi Bey esas mesleği İmam Hatip Lisesi meslek dersleri olmasına rağmen okulun müzik hocalığını da yıllarca yürüttüğü için hizmet içi kurslarına birkaç kez katıldı. Ben katılmadım.

Zekâi Hoca hem derslerine vâkıf hem de nüktedan hoşlanan, neşeli bir dosttu. Okulda onu sevmeyen yoktu. Kendisi ile yıllarca yaptığım arkadaşlıktan ve özel mekânlardaki çalışmalarımızdan çok istifade ettim. Arkadaş olmamıza rağmen çalışmalarımızda hem hocamız hem de can dostumuzdu.

Mevlâna İhtifallerinde Mutrip Heyeti'nde Âyin-i şerif okuduk. Mevlâna İhtifallerinde akşamları çoğu zaman tören bitiminde İstanbul'dan törenlere katılan Saz Heyeti ve Mutrip Heyeti'nde görev yapan Ahmet Özhan ve arkadaşları ile Meram'da bir dost evinde hem Klasik Mûsikî hem de Tasavvuf Mûsikîsi meşkleri yapardık. Karşılıklı ev ziyaretlerimizin ana teması mûsikî idi.

Makaralı teyplerimize radyodan ve özel mekânlarda kaydettiğimiz eserleri dinleyip ve daha sonraları da onları kasetlere aktarırdık. Her on beş günde bir bizler gibi öğretmen veya din görevlisi olan okul ve sınıf arkadaşlarımızla yeni Tasavvuf Mûsikîsi eserlerini Zekâi Hoca'nın hazırladığı repertuar çerçevesinde ve onun öğretisiyle evlerimizde özel çalışmalar yapardık.

Zekâî Hocam kişilik olarak munis, çelebi sıfatlı, müşfik, mütevazi birisiydi. Dürüsttü, yalan konuşmaz, yalanı sevmez, disiplinli olduğu kadar nükteli konuşmalar yapardı. Muhatabını dinler, gerektiği yerde bir Karadeniz fıkrası ile cevap verirdi. Hocanın sevmeyeni yoktu.

Bizim zamanımızda İmam Hatip Lisesi'nde müfredat çok ağırdı. Meslek derslerinin yanında Farsça, Arapça, Fransızca dersleri vardı. Okulu iyi derecede bitirmek her öğrenciye göre değildi. Hoca hem öğrenciliğinde hem de öğretmenliğinde okuyan, araştıran, çalışkan biriydi. Bu durumda iyi derecede mesleki bilgiye ve pekiyi derecede mûsikî bilgisine vâkıftı.

Mûsikî tutkusu olmazsa olmaz olunca, insan konservatuvara gitmeden de o dersleri araştırır, okur, hazmeder. Zekâî Bey de öyle yaptı. Bizim bilmediklerimizi bilirdi. Konservatuvar mezunu bir öğretmen olsaydı, İmam Hatip Lisesi'nde Zekâî Hoca kadar muvaffak olamazdı. O, bilgisi sayesinde İlâhiyat Fakültesi'ndeki gençleri de çok güzel yetiştirdi. Onun öğrencileri arasında bugün, mûsikî alanında çok üst seviyelerde olanlar varsa bunu hocanın temel eğitime borçludurlar. Mûsikî kitabı neşretti. Talim Terbiye Kurulu'ndan İmam Hatip Lisesi'nde yardımcı ders kitabı tavsiyesi aldı.

Zekâî Hoca bir virtüöz olmasa bile ney üflemesiyle de maruftu. Onun başka bir meziyeti daha vardı ki, o da mûsikînin temeli usûl derslerini çok iyi bilmesi ve bu alanda kudûm çalmasıydı. Ayrıca kendisi döğme bakır yaptırır, kuzu derisi getirtir ve evinde çok enfes kudûm yapardı. En büyük yardımcısı da eşi ve büyük kızı Fatma idi.

Vefatından sonra onun arşivleri hem nota olarak hem de teyp kayıtları olarak çok insana ışık tutmuştur. Ton bant ve kaset kayıtlarını Fatma hocam mp3 olarak CD'lere aktarmıştır. Bu konuda âcizane bendenizin de emeği zevkle geçmiştir.

Öğreticiliğin temel şartlarından birisi sınıfta veya ilgili mekânlarda çok tekrar etmekten sıkılmayan bir öğretmenlik rûhu ile olur. Evde çalışmak hoca ile beraber çalışmanın sadece onda ikisi kadardır diyebilirim. Yani dersi derste öğretme metodu ve çok tekrar. Bu bakımdan öğrencileri çok şanslı idi.

Ben Ankara'da görevliydim. Her Konya'ya gelişimde mutlaka görüşürdük. Kalp rahatsızlığı müzmin olmasına rağmen Zekâî Hocam metanetli ve hayata tutunan bir dosttu. Bir ara ameliyatla bu dertten kurtulacağına kesin inanıyordu. Yanlış hatırlamıyorsam hastane tetkikleri sırasında fenalaştı, yoğun bakıma alındı ve ben Ankara'dan telefonla sürekli bacanağı Fevzi Bey vasıtasıyla haber aldım.

Vefat haberini aldığımda dairemde izin alıp, Konya'ya vasil oldum, toprağa verilinceye kadar beraber olduk. Ona karşı insani, İslâm-i görevimizi yapmanın huzuru içinde oldum. Allah mekânını cennet eylesin. Rabbim rahmetiyle mukabele eylesin.⁸⁹

Mustafa KARTAL

21 Aralık 2015, Ankara

19- Seyit EMİROĞLU (Öğretim Üyesi, Zekâî Kaplan'ın Öğrencisi)

Zekâî Hocam İslâm Enstitüsü'nü bitirdikten sonra, İmam Hatip Okulu'na atanmıştı. Ben de o okulda öğrenciydim. Ancak babam İmam Hatip Okulu'nun koruma derneğinde yer aldığı için, oradaki hocaları tanıyordu. Dolayısıyla ben de

⁸⁹ 21 Aralık 2015 tarihinde, saat 20.00'de, Ankara'dan Mustafa Kartal'ın göndermiş olduğu yazı.

önceden hocayı tanıyordum. Zaten hocamın bir grubu vardı. Onlarla da tanışıklığımız söz konusu idi. Sonra Mehter Takımı çalıştırması aşamasında sınıflardan takıma girmek isteyenler seçilirken, hocam bana ben bir şey söylemeden “Seni takıma aldım” dedi. Hocayla yakın dostluğumuz o zaman başladı.

Hocamız çok sempatik bir insandı, hoşgörülüydü. Ama bir gün davulcu başına kızdı. Çalışmalara vaktinde gelmiyor, aksatıyordu. Hocam bana “Davul çalmasını biliyor musun?” diye sordu. Ben de “Biliyorum” dedim. Oysaki ömrümde davul görmemiştim. Davulu bana verip “Hadi çal bakalım” dedi. Bir iki vurdum. “Hiç ömründe eline davul almış mıydın?” dedi. “Yok hocam” dedim. Çocukluk işte. Ondan sonra beni özel olarak çalıştırdı. Çünkü o davulun ritmi ile Mehter yürüyordu. Davulcu hata yaparsa, takım yürüyemez. Takımla birlikte çalışmanın dışında, rahmetli hocam bana davulun nasıl çalınacağını, ritimlerin nasıl vurulacağını öğretmişti. Ondan sonra da dört yıl boyunca hocayla birlikte bütün açılışlara katıldık. Ayrıca müzik hocamızdı. Ama kaç yıl müzik hocalığına geldi tam hatırlayamıyorum. Onun dışında başka dersimize gelmedi. Kısmet olmadı. İmam Hatip’i bitirdikten sonra üniversite okumak için Ankara’ya gittim. İki yıl okuyup bıraktım. Konya’ya dönünce zaman zaman görüştük. Tabi eskiden araba yoktu. Bisikletle her yere giderdik. Evden okula giderken de karşılaşırdık. Ama daha sonraki yıllarda hocamızla görüşme imkânımız pek olmadı. Daha sonra da vefat ettiğini duydum. Allah gani gani rahmet eylesin.

Hocamlar meşk toplantıları yaparlardı, biz de duyardık. Tabi o zamanlar çok küçüktüm. Çalışmalara katılmıyordum. Meşklere bizim dönemimizden, bizim yaşımızda katılan pek yoktu.

Mehter Takımı'nda davul çalmadan önce çevgen çaldım. Fakat o zamanlar çok zayıf, güçsüzdüm. Çevgen çalmak çok yorucu bir şeydi. Hocam beni nakkareye aldı. Davulcunun gelmemesi veya geç gelmesi çalışmayı etkiliyordu. Şimdi Kule olan yerden gidip gidip geliyorduk. Yürüyüş yapıyorduk. 29 Ekim, 19 Mayıs gibi özel günlere hazırlık yapıyorduk. Davulcu gelmeyince iş bozuldu. İşte o zaman bana sormuştu. Hocam beni çalıştırdı. Böylece Mehter Takımı'nın değişmez elemanlarından olmuştum.

Mehter Takımı yolda yürüyüş yapınca halk çok memnun olur, arkamızdan gelirdi. Mevlâna'nın oraya doğru beraber yürürdük. Biz şimdiki İş Bankası, Mevlâna ve Şems Câmî olmak üzere üç yerde konser verirdik. Takım kurulur, biz de marşlar çalardık. Biz o zamanlar yatılı kalırdık. Yemeğimizi yer, hazırlanıp, çalışmaya giderdik. Mehter Takımı ile Iğın, Kadınhanı ve Akşehir'e gittik. Genellikle İmam Hatip'in açılışına giderdik. Biz giyinirdik, otobüs gelirdi, malzemelerimizi arabaya koyardık. Giyinebileceğimiz yer olmaz diye giyinirdik. Malzemeleri alıp, vatandaş görsün diye uzakça bir yerde inip, Mehter Marşlarını çalarak tören yerine giderdik.

Mehter Takımı'nda enstrüman icra edenlerin hepsi öğrenciydi. Hiç hoca yoktu. Hocam kenardan bizi yönlendirdi. Ahengi bozan kişileri tek tek çalıştırdı. Nota falan yoktu. Zaten İmam Hatip'teki derslerde ya İlâhi ya da marş görüyorduk. Bir aşinalık vardı. Hata olunca hocamız müdahale ederdi. Takımda elli, altmış kişiydik.

“Asilere muştuladın” diye bir İlâhînin bölümü vardı. Ama biz muştuyu bilmediğimiz için “Muştaladın” diyorduk. Rahmetli hocamız “Epey bir muştaladınız, o muşta değil muştı muştı” dedi. Tabi İmam Hatip'e gelenlerin çoğu hâfızdı. Benim

gibi olanlar bir haber öylesine gitmiştir. Her Arapça kelimeyi bilmiyorduk. Muştı ile muşta arasındaki farkı bilmiyorduk.

Okulda her talebenin veya talebelerin sevdiği hocalar vardı. Hocamı okulda herkes severdi. Kendisi öğrenci psikolojisini biliyordu. Bize şeker mi veriyordu, niye seviyorduk? Bizi adam yerine koyuyordu. Öyle hocalar vardı. Tokadı attı mı feleğimizi şaşırırdık. Böyle hocayı gördük mü kaçırdık.

Bizim hocayla yakınlaşmamızın sebebi onun sevecenliği idi. Aynı dönemde mezun olarak okulumuza belki de yirmi tane hoca gelmişti. Bunlar içerisinde Zekâî Hocam öğrenciye karşı farklı davranış içerisindeydi. O sevecenliğiyle kendisine bizleri bağlamıştı. Bugün bile diğer hocaları hatırlamıyorum. Ama Zekâî Kaplan Hoca çok ciddi manada bende yer etmişti. Sadece hocalıktan dolayı değil. İşte bu insani yönünden dolayı hoca ile böyle sıcak ilişkimiz olmuştu. Not konusunda bedavadan not verdiğini zannetmiyorum. Öğrencilerin değerlerinden biri de nottur biliyorsunuz. Ne kadar severse sevsin, not kıt olursa öğrenci ondan da kaçır. Hocamız her bakımdan mükemmel bir insandı.

Biz ilkokulda müzik dersi görmüştük ama o zamanki gördüğümüz müzik dersi ile İmam Hatip Lisesi'nde gördüğümüz müzik dersi arasında dağlar kadar fark vardı. Bizim öğrenci arkadaşların büyük bir kısmı köylerden gelmişti. Şehir hayatına birden adapte olmak oldukça güçtü. Bir kısmı da yatılıydı. Dolayısıyla bu müzik çok farklı bir dersti. Herkesin birden adapte olup, kavrayabileceği ders değildi. Hocamız sınıfı adeta bir hamur gibi işledi. Belki bir ay belki de iki ay sonra sınıfımızın tamamı o derse karşı hem ilgili olmaya başladı hem de sevmeye başladı. Müzik dersini ipe

çekerdik. Öğreticiliği de mükemmeldi. Müzik derslerinde İlâhî ve Marş geçerdik. Bunun yanında diğer dînî mûsikî formlarını da geçiyorduk.

Hocamla daha sonraki zamanlarda görüşme fırsatımız pek olmadı. Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.⁹⁰

Seyit EMİROĞLU

26 Aralık 2015, Konya

20- Mehmet BİLDİK (Neyzen, Zekâî Kaplan'ın İmam Hatip Lisesi'nden Arkadaşı)

Zekâî'nin İmam Hatip'ten sınıf arkadaşım. Beraber başladık. Ben ortaokulu bitirdikten sonra ayrıldım. Sonra tahsilimi devam ettirdim. Tahsilimi bitirdikten sonra birçok yerde çalıştım.

1980 yılında Konya'ya tahin oldum, emekli olduktan sonra açmış olduğum dükkâna Zekâî Kaplan sık sık gelirdi. Dükkânıma hem meslekten arkadaşlarım hem de mûsikîden anlayan arkadaşlar geliyordu. Hoş sohbetler yapıyorduk. Zaten haftada bir gün Cuma veya cumartesi akşamları mûsikî toplantılarımız olurdu.

Biz Zekâî ile beraber kendi aramızda derlediğimiz fasılları toplardık. Sonra onları meşk ederdik. İki hafta, üç hafta, canımız sıkılıncaya kadar o eserleri güzelce, gönlümüze göre çalıncaya kadar meşk ederdik. Bu arada fasıl diyoruz. Fakat hem fasıl eserleri hem de dini eserler de geçiliyordu. Muhammer Tolasa okuyucu olarak katılıyordu. Pek okuyucumuz yoktu.

⁹⁰ 26 Aralık 2015 tarihinde, saat 11.30'da, Konya'da Seyit Emiroğlu ile yaptığımız söyleşi.

Biz evlerde otururken bizim misafirlerimiz de oluyordu. Bu gelenler mûsikî haricinde gelenlerdi. Dinliyorlardı ve “Ne güzel, ne olur devam ettirin” diyorlardı. Mustafa Özdemir bir gün “Bunu haftaya sizin evde devam ettirelim inşallah” dedi. Adamı zoraki yemek masrafına sokardı. Biz o hafta ve ertesi hafta ona yemeğe giderdik. Böyle samimi arkadaşlar gelirdi. Şakaları kaldıracak insanlar gelirdi.

Çalışmalarda hem yemeği yerdik hem de orada faslımıza devam ederdik. Tabi dernek olunca dışarıdan misafirlerimiz çok gelirdi. Hüseyin Sebilci, Ahmet Özhan, Bekir Sıtkı Sezgin, Kâni Karaca gibi birçok sanatçı gelirdi. Hem meşk yapardık hem de onları dinlerdik.

1991 yılıydı. Zekâî kalp hastası olduğunu söyledi. İstanbul’a gitti geldi. Sürekli benim dükkânıma geliyordu, konuşuyorduk. Böyle kafa arkadaş olunca konuşacak çok şeyimiz olurdu. Bana “Ya ben kitap yazmıştım, senin ondan haberin var mı?” dedi. “Yok” dedim. “Getireyim” dedi. Ertesi hafta da getirdi. Üstüne tabi bir şey yazacak. “Ne yazayım?” dedi. “Öbür tarafta görüşmek üzere” yazdı.

Daha sonra İstanbul’a gitti geldi. Ameliyat olacaktı. Ben bekliyordum ki bir ya da iki ay sonra gelecek. Kısa zaman sonra geldi. “Hayrola Zekâî hemen geldin” dedim. “Ameliyat olmadım” dedi. “Niye?” dedim. “Altı ay bekle dediler, ondan sonra bakalım dediler” dedi. Meğerse ameliyatı kaldıramayacak, masada kalacak diye korkmuşlar. Ne yazık ki o yazıyı yazdıktan sonra vefat etti.

Zekâi ile şöyle sözleşmiştik. Biz okuldan itibaren yıllardır beraberiz. “Kim önce giderse her şeyini, âletini alsın, öbür arkadaşını beklesin” diye sözleşmiştik. Şimdi bizi bekliyor. Biz de neyimizi alıp gideceğiz, orada meşk edeceğiz.⁹¹

Mehmet BİLDİK

26 Aralık 2015, Konya

21- Hüseyin TORUN (İmam, Zekâi Kaplan’ın Meşk Arkadaşı)

1977-1978 yıllarında Zekâi Hoca ile tanıştık. Onlar Sadrettin Özçimi, Hasan Çopur, Hasan Çopur’un damadı Adnan Bey beraber meşk yapıyorlardı. Bize “Siz de gelin” dedi, biz de gittik. Cami görevlisiydik. Haftada bazen iki gün, bazen bir gün devamlı İlâhîler meşk ederdik. Sadece İlâhîler geçerdik.

Zekâi Hoca İlâhî hususunda titiz bir adamdı. Bize hiç taviz vermezdi. “Geleceksiniz” derdi. Biz de giderdik. Olmazsa telefon ederdi, okula giderdik. Hocanın meşhur bir şeyi vardı. Ceketinin altına yelek giyerdi. Bu çok önemli herkes bunu bilmez. Onu giyer, 2,5 kuruş delikli para olurdu. Mâneviyatı büyük, geçerliliği küçük bir şeydi. Onu cebine koyardı. “Hadi okuyun parası neyse vereceğim” derdi.

Her grubun bitiminde o makamda Kasîde okumamızı söylerdi. Şimdi o ona bakar, o ona bakar. Birkaç tane de Kasîde okuyabilecek arkadaşlar var. Bakardı ki kimse okumuyor. Elini cebine sokup “Para ile mi okuyacaksınız?” derdi. Hoca istiyor diye hemen birimiz başlardık. O makamda Kasîde okurduk. Sonunda biraz sohbet eder, biraz çay içer, yemek yerdik. Böyle günlerimiz geçerdi. Sekiz-on sene böyle devam ettik. Ahmet Çalışır, Hasan İhsan Çopur gibi kişiler olurdu. Çok zor eserler geçerdik. Bazen konservatuvarda okuyanlara “Oğlum şunları bir okuyun”

⁹¹ 26 Aralık 2015 tarihinde, saat 12.30’da, Konya’da Mehmet Bildik ile yaptığımız söyleşi.

derdi. Çocuklar da “Hocam biz bunları okuyamayız” derlerdi. Seçer gelirdi. Nerede eski, klâsik eser varsa alır gelirdi. Sağ olsun bizde emeği büyüktü.

Zekâî Hoca temiz, dürüst, ahlaklı, saygılı, işine bağlı bir insandı. Müziği sanat edinmişti ve ona bağlıydı. Mesela; Ankara’da İlâhiyat Fakültesi’nden gelenler olurdu. Zaman zaman onlarla da otururduk. Bir yanda İlâhî okuruz, bir yanda sazendeler çalar, bir yanda da Dervişler zikrederdi. O zamanlar iyi günler oluyordu.

Zekâî Hocam çalışmalarda kudûm çalardı. Sadrettin Özçimi, Hasan Çopur ve damadı ney üflerdi. Hocam “Olmadı tekrar, olmadı tekrar” diyerek çalıştırırdı. Bilemediğimiz, yapamadığımız yerleri tekrar tekrar çalar, okurduk. Biz alaylıydık.

Hocayla meşkler dışında da görüşürdük. Benim imam olduğum Şems Câmîî’ne gelirdi. Evleri çok yakındı ve sık sık gelirdi. Hocamı çok severdik, çok iyi bir insandı. Allah rahmet eylesin.

Hüseyin TORUN

26 Aralık 2015, Konya

22- Enver ETİK (Öğretim Üyesi, Zekâî Kaplan’ın Arkadaşı)

Rahmetli Zekâî Kaplan ile çocukluğumuzdan beri tanışırdık. Dostluğumuz sadece müzik vesilesiyle değildi, ailelerimiz de görüşürlerdi. Türk Sanat ve Türk Tasavvuf Müziği’ni ikimiz de çok sevdiğimiz için Konya Mûsikî Derneği’nde 1960’lı yıllarda bir araya gelmeye başladık. Konya’da Zafer Meydanı’nda bulunan Müzik Derneği’nde büyüklerimiz; Memduh Derin, Kemal Telliler, Eşref Yazgan, Kâzım Etik gibi kişiler vardı. Bizler de rahmetli babam Arif Etik, Mustafa Yatağanlı, Tahir Oktaç okuyucu olarak Türk Sanat Müziği korosuna katılıyorduk.

1966 yılında Konya Erkek Lisesi'nde Edebiyat hocalığına başladım. Bu tarihten sonra artık çok daha fazla görüşmeye başladık. 1966 yılı Nisan ayında Paris'te düzenlenen Mevlevî Âyinlerine Konya grubu olarak biz katıldık. Bu grupta Zekâî Kaplan, babam Arif Etik, amcam Kâzım Etik ve pek çok Konyalı arkadaşımız görev almıştı. Bir ay kadar program devam etti ve hatırladığım kadarıyla Beyâtî ve Acemaşiran Âyinlerini icra etmiştik.

Daha sonraki yıllarda Konya İmam Hatip Okulu'nda Zekâî Kaplan ile öğretmen olarak da dostluğumuz devam etti. Ben Edebiyat ve Mûsikî derslerine giriyordum. Zekâî de hem meslek hem de müzik derslerine giriyordu. Beraber İlâhî ve Mehter Takımı çalışmaları yapıyorduk. Ayrıca ailecek birbirimizin evlerinde de gece sohbetleri ve meşklerimiz devam etti. Bilhassa büyük bestekâr Sadettin Kaynak'a olan aşkımız, hayranlığımızla onun Şarkı, Beste ve İlâhîlerini geçiyorduk. Zekâî gerçekten mesleğini çok seven, samimi, fedakâr bir arkadaşımızdı. Kudûm vurur, orta seviyede ney üflerdi. Allah'tan rahmet diliyorum.⁹²

Enver ETİK

28 Aralık 2015. Amerika

23- Mehmet DEMİRAYAK (Bağımsız Denetçi ve Mali Müşavir, Zekâî Kaplan'ın İmam Lisesi'nden Öğrencisi)

Zekâî Kaplan Hocam ile 1984 yılında Konya İmam Hatip Lisesi'nde mûsikî derslerimize girmesi münasebetiyle tanıştık. Zekâî Hocam mûsikîyi sevdirecek öğretirdi ve o zamanın öğrencileri şimdilerde mûsikî ile hâlâ içli dışlıdır.

⁹² 28 Aralık 2015 tarihinde, saat 12.00'de, Amerika'dan Enver Etik'in göndermiş olduğu yazı.

Mazlum biriydi. Diğer mesleki ders hocalarında görünen sert, kavgacı bir tavır yoktu. Derslerine tevazu ile gelir, tevazu ile giderdi. Babacan bir tavrı vardı.

İki sene boyunca haftada bir olan mûsikî dersimize gelirdi. Derslerimiz neşeli geçerdi. Ney sazı ile ilk tanışmama Zekâi Hocam vesile oldu. O yıllarda ney alacak param olmadığından önceki yıllarda aldığım flütü ney gibi üflemeye çalışırdım.

Okul haricinde maalesef hocam ile meşk etme şansım olmadı. Hafta sonları çalışmak zorundaydım.

Rahmetli hocamın sınıfımızdaki Kültür Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Mûsikîsi Korosu'nda hanende olarak görev yapan Ahmet Çalışır ağabeyimiz ve ben İmam Hatip ikinci sınıftayken o zaman yedinci sınıfta okuyan Neyzen, Mûsikîşinas Ahmed Şahin, aynı zamanda bende de emeği olan Neyzen Ali Erol gibi kişilerde çok emeği var. Beraberce uzun yıllar meşk ettiklerine şahit olmuşumdur.

Sadece ben çalışmaları hayranlıkla seyrederdim. Sağ elini sol eline vurarak “Demedim mi? Demedim mi? Gönül sana söylemedim mi?” İlâhîsini ritim tutarak söylemesi hafızamda hâlâ taptaze. Şuanda da Neyzen Mehmet Bildik Hocamın nezaretinde kurulan meşk grubunda ney üflüyorum.

Hocam ile ilişkim gayet iyi olmuştur. Hocam karakter olarak barışçıl ve merhametli birisiydi. İlişkimiz bu özelliklerinden dolayı iyiydi.

Okuldan mezun olduktan sonra, okuldur, iştir kısacası hayat meşakkati dolayısıyla görüşme fırsatım olmadı. Vefat haberini dahi duymadığımdan cenazesine de gidemedim. Mekânı cennet olsun.⁹³

Mehmet DEMİRAYAK

30 Aralık 2015, Konya

24- Fatma KAPLAN APAN (Arapça Öğretmeni, Zekâi Kaplan'ın Büyük Kızı)

Babamın evlâdı olmakla çok gururluyum, mutluyum. İlk çocuğuyum. Dört kız kardeşiz, en büyükleri benim. 18 Mayıs 1967 doğumluyum. 18 Mayısı özellikle vurguladım. Ben doğdum. Fakat o gün Mehter Takımı provası olduğu için babam hastaneye beni görmeye gelmemiş. Ertesi gün 19 Mayıs tören var, Konya'da yer yerinden yıkılıyor. Annemle hastanede kalıyoruz, halam bir taksi tutmuş ve bizi hastaneden çıkartmış. O şekilde eve gitmişiz.

Babaannemle beraber oturduğumuz yıllarda yaşım üç veya dört idi. Tam hatırlayamıyorum. Çok küçüktüm. Babama dair hatırladığım ilk şeyler saz eserleriydi. O zaman bir radyomuz vardı. Modelini hatırlayamıyorum. Ama radyoda saat 13.00'te haber verilirdi. Öğlen haberinin bitiminde on, on beş dakikalık saz eseri çalınırdı. İlk olarak onu hatırlıyorum. Sonra babamın makaralı teybini hatırlıyorum. O teypte eserler daha genişti. Mehter Marşları, Türk Sanat Müziği, İlâhîler, Kasîdeler bunları hatırlıyorum. Babamın ölünceye kadar dinlediği ve bize de dinlettiği eserlerdi.

Babam çok âyin çalışırdı. Annemin de anlattığı gibi bizim evde on-on beş saat müzik olurdu. Sadece Ezân okunurken kapatılırdı. Babam çalışmadığı zaman ya

⁹³ 30 Aralık 2015 tarihinde, saat 15.00'te, Konya'dan Mehmet Demirayak'ın göndermiş olduğu yazı.

radio ya da makaralı teybimiz açık olurdu. Güne müzik, ney sesi ile uyanırdık. Babam neyi bırakır, kudûm çalardı. Solfejle eser çok geçirdi. Bir eseri defalarca, saatlerce dinlerdik. Zannediyordum ki herkesin evinde babası böyle müzikle uğraşır, eserler geçer. Evlenince bir baktım, kimsenin evinde böyle bir ortam yokmuş. Hani “Ol mahiler, derya içtedirler, deryayı bilmezler” derler ya. Balık sudan başka bir şey bilmiyor. Balık için hayat sudur. Bizim için de evdeki hayat müzikti. Tabi evlendikten sonra çevre değişti, akrabalar değişti. “A kimsenin evinde müzik yapılmıyormuş” dedim. İnsan içinde olunca değerini bilmiyormuş.

Babam eski babalardandı. Kucağına alıp sevmezdi. Küçük kardeşim Şeyma’ya daha yakın davranırdı, o küçüktü ve kendini sevdirdi. Babam bizi çok sıkımadı, hoşgörülüydü. Sevgisini çok belli etmezdi. Babam yemeğe çok düşkündü. Yemek vakti her şey dört dörtlük olsun isterdi. Onları da annem yapardı, biz anneme yardım ederdik.

Ben bir sene Kur’ân-ı Kerim kursuna gittim. Babam pek okutma taraftarı değildi. Kızlarını okutmayan gelenek vardı, babam da o geleneğe gelen birisiydi. Ben kursu bitirince “A yeni okul açılmış, yazdıralım mı?” dediler. Okumamaya razıyım. Bu şekilde babam okula götürdü, beni okula yazdırdı. Okula ilk gün beraber gittik. Hatta biraz da geç kalmışız. Müdüre ne diyeyim diye düşündüm, müdürün tipine baktım. Ne diyeceğime karar veremedim, “Amca” dedim. Müdür “Burada amca olmaz hocam diyeceksin” dedi. Babamın derslerimize yardım ettiğini hatırlamıyorum. Bizim derslerimizle daha çok annem ilgilenirdi.

Eşim Hikmet ile tanışarak evlendik. Tanıştıktan sonra beni istemeye geldiklerinde, babamın bana Hikmet ile ilgili tek sorusu oldu. “Kızım bu çocuk

namaz kılıyor mu?” dedi ve ben de “Baba namaz kılıyor” dedim. “Tamam o zaman” dedi ve beni verdi. Ayrıca babaannemle kayınvalidem çok yakın akrabalarmış. Bunu sonradan öğrendik, babam buna da çok mutlu oldu. Babam üçümüzün de evlenmesine çok kolaylık gösterdi. Biz 1991 Nisanda evlendik. Evlilik yıldönümümüzden birkaç gün önce de babam vefat etti.

Tam bir senelik evliydim, benim çocuklarım dedelerini hiç göremediler. Babamdan sonra ben uzun süre babamın dinlediği eserleri dinleyemedim. Televizyonda, radyoda duyduysam kapattım. Beş-altı sene dinleyemedim. Yedi yıllık evliyken, üçüncü çocuğuma hamileydim. Hamileyken annemden Hüseyin Sebilci’nin kasetlerini getirdim. Dokuz ay boyunca bu kasetleri dinledim. O sırada da televizyonda haberlerde şöyle bir şey duymuştum. “Anne karnında bebek ne dinlerse onu öğrenirmiş” ve ben de “Hüseyin Sebilci’yi dinleteyim” dedim. Zaten çok severdim. Bizim evde de çok çalınırdı. Sonra bir müddet yine dinleyemedim. Benim kızım büyüdü. Bu kasetleri dinlerken “Anne ben bunları biliyorum” dedi. Ben de “Kızım bu eserler radyoda falan çalınmaz, sen nereden duymuş olabilirsin?” dedim. “Anne ben bu adamın sesini çok iyi biliyorum” dedi.

Kızım beşinci sınıfa giderken bir ney aşkı doğdu, ney diye tutturdu. Evimizde ney yok, dedesinden de dinlemedi. Babamın neylerini aldım. Yine babamın tanıdığı olan Sedat Odabaşı’na gittim, neyleri tamir etti. Ali Erol da neylere baş pare yaptı. Çünkü neyler elli yıllık. Çatlamış, akordu bozulmuştu. Neyler tamir edildi, yağlandı. Kızım iki yıl ney kursuna gitti. Hüseyin Sebilci’nin bayağı bir eserini öğrendi. Neyi icra etme, beni atlayıp direk kızıma geçti. Kesinlikle genlere inanıyorum.

Babamla biz evde devamlı kudûm yapardık. Babam bakırları getirirdi. Ben dualar okurdum. “İnşallah olur” derdim. Derileri ıslatır, gererdik. Babam sicimleri takardı. Kurumaya bırakırdık. Ertesi gün babam eline zâhmeleri alırdı. “Bunun akordu tutmamış” derdi. “Eyvah, akşam yine yapacağız” derdim. Her şey çözülür, kuruyan deri tekrar ıslatılırdı. Islatmadan önce babam bakırları tekrar bakırcıya götürür, dövdürüp getirirdi. Ellerim tam bir hafta deri kokardı. Bir tek ben yardım ederdim. Ben böyle işleri severdim, sokulurdum. Kudûmü elime alırdım, bir iki vururdum. Beş yıl önce babamın kasetlerini CD’ye aktarttım. Bazılarını Mustafa Kartal⁹⁴ götürdü, o yaptı.

Babam beş vakit namazını kılar, orucunu tutar, Ramazan’da devamlı hatim indirdi. Ramazan’da “ Donandı her yer kandiller, Merhaba ey şehri Ramazan, Elveda ya şehri Ramazan” İlâhîlerini çok söylerdi. Evde onları kendi kendine çok geçerd. İftara yakın susamlı pide getirirdi. Bütün evlerin klasiğidir. Beraber sahura kalkardık. Bizde erişte, sütlaç ve hoşaf yapılırdı. İftarda da klasik yemekler yapılırdı. Dâvetlere gidilirdi.

Babam her Salı ve her Cumartesi meşklere giderdi. Bunu kendine görev edinmişti. Sıra bizde olunca da çok hoşumuza giderdi. Saatlerce aynı eserleri geçerlerdi. Küçük odada bütün sazlar, sazları çalanlar toplanırlardı. Eskiden evler küçük, gönüller büyüktü. İnanılmaz sesler olurdu.

Bir kere de bizim evimizde toplanmışlardı. Babamların konserleri varmış, bütün sazları bize bırakmışlardı. İnsanların arabaları yok, sazları götürmek zor oluyor. Sazlar bizim evdeydi. Babam sazları koltukların arkasına saklamıştı. Ben de

⁹⁴ Mustafa Kartal Zekâî Kaplan’ın mûsikî toplantılarından arkadaşıdır. Vefatından sonra Zekâî Bey’in ses kayıtlarını CD’ye aktarmada kızı Fatma Hanım’a yardım etmiştir.

küçüğüm. Açtım bütün sazları çaldım. Ney ve kudûmden başka saz görmek beni heyecanlandırdı. Ud, keman, kanun ne varsa oynadım. Oynarken akordunu bozmuşum. Babam anladı, çok kızmıştı. “Bunlarla kim oynadı?” dedi. Biz de tembihlenmemiştik. Bana daha sonra babamın arkadaşlarından bir tanesi “Sazlarla oynayan kız sen miydin?” demişti.

Küçükken kasetten önce makaralı teyp vardı. Şeritleri vardı, ben çok oynardım. Onlar dağıldığı zaman felaket, tekrar toplamak çok zordu. Babam birkaç kere elime vurmuştu. Gelen çocuklara dolabı gösterip, “Bak burada bir şeyler var, sakın onlarla oynamayın, babam sizin elinize vurur” dermişim. Anlatacak o kadar çok şey var ki. Babamı çok özlüyorum. Allah mekânın cennet etsin. Öbür dünyada beraber olmayı nasip etsin.⁹⁵

Fatma KAPLAN APAN

26 Aralık 2015, Konya

Aslında yaptığımız sohbetlerin hepsi benim için çok zordu. Duygularıma hâkim olmakta çok zorlandım. Ama en zoru sevgili Fatma Hanım ile yaptığımız sohbetti ve onu dinlerken gözyaşlarımı tutamadım. Bir çocuk ya da bir kişi için babasız büyümek ya da erken yaşta babasını kaybetmek çok acı bir şey. Tabi bunu en çok yaşayan bilir. Neyse ki bu Dünya’dan göçmek bir son değil, Allah’a kavuşmak isteyenler için çok daha güzel bir başlangıç.

⁹⁵ 26 Aralık 2015 tarihinde, saat 17.30’da, Konya’da Fatma Kaplan ile yaptığımız söyleşi.

25- Bayram AKDOĞAN (Öğretim Üyesi, Zekâî Kaplan'ın Hizmet İçi Kurslardan Arkadaşı)

1985'te ben Tekirdağ İmam Hatip Lisesi'nde öğretmen ve müdür yardımcısıydım. O zaman Milli Eğitim Bakanlığı Samsun'da Dînî Mûsikî Hizmet İçi Eğitim Kursu açmıştı. O kursta Zekâî ağabey ile biz aynı sınıfta, ayrı sırada kursiyerdik. Şuanda müzik alanında ünlü olan birçok isim vardı. Nuri Özcan, Ruhi Kalender, Mustafa Kılıç gibi kişiler vardı. Bu kişiler mûsikî öğretiyordu. Zekâî Hoca ile aynı sınıfta, aynı sıradaydık fakat Zekâî ağabey o zaman hocalık yapacak durumdaydı. Kursa çok katılım vardı. Epeyce bir nota verilmişti. Rahmetli Zekâî Hoca orada bir kırtasiyeyle anlaşmış, İlâhî notalarını teybe okumuş ve onları da kırtasiyede çoğaltarak bizlere vermişti.

Kurslarda mûsikî nazari dersleri veriliyordu ve bolca değişik makamlardan eserler geçtik. Hocalar derse enstrümanla gelirlerdi. Benim hocam Ruhi Kalender kanun ile geliyordu. Kanunla İlâhîleri söylüyordu, öğretiyordu. O arada da rahmetli Zekâî Hoca gibi kudûm çalanlar vardı.

Zekâî Hoca sınıftaki çalışmalarda kudûm çalardı. Biz de hep birlikte bu İlâhîleri tekrar ediyorduk. Yanlış olan yerleri hoca tekrar söylettiriyordu. İcra esnasında Nuri Uygun ney üflerdi. Kurs sonlarında Tasavvuf Müziği programı yapmak için her gün kurs sonunda, öğleden sonra çalışmamız olurdu. Yirmi bir gün sonra konser vermiştik. Konserde Ruhi Hocam kanun çalmıştı, Nuri Uygun Hoca ney üflemişti, ben de ney üflemiştim. Bu arada Zekâî Hoca da kudûm icra etmişti. Birisi daha vardı o da bendir çalmıştı. Bayağı renkli bir çalışma olmuştu.

Bu kurslarda sadece İlâhî geçmedik. Örnek Ezânlar, Şarkı, Türkü gibi birçok türde eserler geçmiştik. 1985 konseri epey şamatalı geçmişti. Aramızda Türkiye'nin dört bir yanından gelen, müziğe ilgi duyan insanlar vardı.

Bir gün Ruhi Hoca derste “Aranızda ağızla enstrüman çalan var mı?” dedi. Kimi “Darbuka çalarım”, kimisi “Kanun çalarım”, kimisi “Keman çalarım” dedi. Ruhi Hocamın da rahmetli babası çok güzel klarnet çalarmış. Çocukluğundan kalma çok güzel klarnet taklidi yapardı. “O zaman hepimizin ortak çalabileceği, müşterek bir parça olsun” dedi. “Kadifeden kesesi” olsun dedik. Hoca ses verdi. “Herkes ağızla enstrüman çalsın” dedi. Bir başladılar, sanki dersin bir orkestra. Bir taraftan keman sesi, kanun sesi, darbuka sesi...

Kursta bayağı yetenekli ağabeylerimiz vardı. Bunlardan bir tanesi de Zekâi Bey idi. Zekâi Bey nota ve solfejde çok iyiydi. Hatta ben onun ney üflediğini falan bilmiyordum. Bir gün elindeki eseri geçmek için neyimi istedi. “Ağabey üflüyor musun?” dedim. “Yok ya” dedi. Meğer mükemmel ney üflüyordu. Ama bırakmış. Baktım söylemek istemiyor. “Ağabey niye bıraktın?” dedim. “Ya bıraktım işte” dedi. Bu kursta iken hafta sonları geziler yapıyorduk. Mesela; Hasan Uğurlu Barajı'na gitmiştik. Orada piknik yapmıştık.

Aramızda ağabey kardeş bağı vardı. Aynı sınıfta, aynı sıradaydık. Fakat muhterem bir kişiliği vardı ve ben de ona karşı çok saygılı davranıyordum.

Daha sonraki yıllarda da 1988 yılında Giresun İmam Hatip Lisesi'nde, 1989 yılında Tirebolu'da hoca ile beraber olduk. O kurslarda hoca idik. Kurslar İmam Hatip Liseleri'nde yapılıyordu. Orada yatılı okullarda kalıyorduk. Hocalar için özel

yataklar hazırlanırdı. Her hocanın kendine ait odası vardı. Hatta ben bu kurslara eşim ve çocuklarımla gidiyordum.

Bu kurslarda güzel vakitlerimiz geçti ve güzel de hizmetler verdik diyebilirim. Kurslara katılım çoktu. Üç sınıf oluyordu. Her sınıfta yaklaşık yirmi kişi olurdu. Hocalar sürekli değişiyordu. Herkesin de öğrettiği dersler farklı oluyordu.

Rahmetli Zekâi Hoca kudûmde bir numaraydı bence. O zamana kadar itiraf edeyim. Onunla tanıştığımız zamandan itibaren, çalışmalarda usûlü Zekâi Hoca çalardı. Kudûmde en büyük usûlleri kendine göre kolaylaştırmıştı. Vuruşları hafif ve narin bir şekilde yapardı. İyi ritim sahibi bir insandı.

Zekâi Hoca yaşça benden büyüktü. Ama ben yaşça benden büyük olduğunu zannetmiyordum. Yaşça da öyle göstermiyordu. Onun şen şakrak oluşu, insanlara yakın oluşundan dolayı, bana yaşlı gibi gelmiyordu. Bizim sıra arkadaşlığı ile başlayan bu ilgimiz, sonraki yıllarda da bu muhabbetimiz kurs hocası olarak devam etmiştir.

Zekâi Hoca Ankara'ya geldiğinde bana mutlaka uğrardı. Hatta “Dînî Mûsikî” adlı kitabını çıkaracağı zaman Ankara'ya çok gidip geldi. Bu iş onu çok yormuştu. Zaman zaman sıkıntılı olduğunu görmüştüm. Ağabey kardeş muhabbetiyle bizim ilişkimiz devam etmiştir. Sonuna kadar da böyle devam etmiştir. Buradan en son gittiğinde rahatsızlığı yoktu. Zekâi Hoca kendini pek açmazdı. Hastalık gibi şeyleri ondan duymazdık. Duymadığınız fıkraları anlatırdı. Şen şakrak bir insandı. Onunla vakitler çok şamatalı geçerdi. Ama namaz konusunda, dini konularda hiç şakası yoktu.

Dini konulara önem vermeyenleri sevmezdi. Bu konuda katı davranırdı. Çok iyi hatırlıyorum. Kurs zamanında Ayhan Altıkuşlar vardı. Kurs sonunda konser verdiğimiz için Ayhan Hoca özene bezene notaları yazardı. Birisinin peşrevini yazmıştı. Zekâi Hocam da “Dini bestekârların eserleri varken neden onları yazmıyorsun da bunu yazdın?” dedi. Sanırım rahmetli Ayhan Hoca başka şeylere kızmış. Elindeki notaları yırttı. Ruhi Hoca ile ben elinden zorla aldık. Bantla yapıştırdık ve konserde kullanmıştık.

Zekâi Hoca kendini İlâhiyat alanında yetiştirmiş, derin bilgisi olan birisiydi. Gerekirse müziği fıkıh yönüyle, hadis yönüyle değerlendirecek kapasiteye sahipti. Meslek dersi hocasıydı. Tabi çok bilgiliydi. Ondaki bilgi hemen fark edilirdi. Onun derslerinde ses çıkmaz, kursiyerler mutlaka hocadan çok şey öğrenirlerdi. Ayrıca hocanın geniş bir repertuarı vardı. Sorunca notası ile okurdu. Sadece İlâhi değil, her türde eser bilirdi.

Zekâi Hoca çok sessiz gitti. Maalesef Ankara’da Zekâi Hoca’nın öldüğünü bile duymadık. O yüzden cenâzede bulunamadım. Zekâi Hoca hayatı ve çalışmalarıyla bu alanda önemli bir büyüğümüzdü. Her zaman kendisini şükranla yâd ediyorum. İyi bir iletişimimiz vardı. Düşünce olarak da kendimi Zekâi Hoca’dan farklı görmezdim. Tabi görev nedeniyle onun Konya’da, benim Ankara’da oluşum sebebiyle fazla görüşemedik. Mekânı cennet olsun. Ona karşı olan sevgi ve muhabbetim, bir öğrencime onun hayatı, kişiliği, tasavvuf anlayışı ve mûsikîşinaslığı adlı böyle bir çalışmayı Yüksek Lisans Tezi olarak yaptırmayı bana hatırlatmıştır. “ Aşk imiş her ne ise âlemde, Bâki kalan şu kubbede bir hoş sadâ imiş”, Zekâi Hoca şu fânî kubbede

bir hoş sadâ bıraktı ve ölümsüzlük diyârına, bir daha geri dönmek üzere göç etti.
Allah ondan razı olsun.⁹⁶

Bayram AKDOĞAN

25 Aralık 2015, Ankara

26- Talip ARIŞAHİN (Zekâi Kaplan'ın Dayısı ve Arkadaşı)

Rahmetli Zekâi Kaplan ile Konya İmam Hatip Okulu'nun birinci sınıfında tanıştık, arkadaş olduk, samimi olduk ve bu arkadaşlığımız bir ömür boyu devam etti.

Zekâi Kaplan ikinci sınıfta, okul açıldığı zaman yaz tatilinde babasının vefat ettiğini söyledi. Onun öksüz bir çocuk olarak aramızda olması bizi çok etkiledi. Sonradan evlerine gidip gelmeye başladım. Annesi çocuklarını beslemek, büyütmek için inek beslerdi. O ineğin sütünü sağıp, komşulara satardı. Annesi çok fedakâr bir kadındı.

Biz Zekâi ile kitap okumaya çok meraklıydık. Kim daha çok kitap okuyacak diye de birbirimizle yarış yapardık. O okuduğu kitapları ve kitapların kaç sayfa olduklarını defterine yazardı. Okuduğumuz kitap sayısını bir gün karşılaştırdık. Diyelim ben yüz kitap okumuşum, o da doksan kitap okumuş. “Ama benim okuduğum kitapların sayfaları daha fazla” dedi. Topladık ve onun okuduğu sayfa sayısı gerçekten daha fazlaydı. Her türlü kitabı okurduk. O zamanlar kitap da pek yoktu. Ama bulabildiğimiz kitapları okurduk. Hatta ucuz olsun diye Osmanlıca kitaplar alırdık. O zamanlar Osmanlıca kitaplar ucuz olurdu. Ucuz kitap satan bir sahaf vardı, oradan kitaplar alırdık. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Reşat Nuri Güntekin

⁹⁶ 25 Aralık 2015 tarihinde, saat 15.00'te, Ankara'da Bayram Akdoğan ile yaptığımız söyleşi.

vb. kitapların Osmanlıca olanlarını alır ve okurduk. Böylece Osmanlıcamız da gelişmiş olurdu. Okuduğumuz kitapları takas yapardık.

Biz daha ortaokuldayken Zekâî müzikle ilgilenirdi. Bir defteri vardı, cebinde taşırdı. O deftere şarkıların makamlarını not etmişti. Ara sıra bize “Şu şarkının makamı şu makam” derdi. Ben anlamazdım, ilgilenmezdim. Çünkü bizim evimizde radyo yoktu. Dolayısıyla şarkı dinleme imkânım da yoktu. Zekâî’nin evinde radyo vardı, radyodan şarkıları dinler ve not ederdi.

Bir gün okula elinde bir kaval ile geldi. “Sen çoban mı olacaksın, ne bu kaval” dedim. O da bize kızdı ve “Bu kaval değil ney, buna kız ney derler” dedi. Biz de dalga geçince bozuldu.

Zekâî lisedeyken bir tane mûsikî derneğine giderdi. Dernekte meşk ederlerdi. Derneğe neyi ile giderdi. Oraya gide gele neyinin boyu da büyüdü. Normal ney çalmaya başladı. Müzikle daha çok iç içe olmaya başlayınca, o camiadan çeşitli enstrüman çalanlarla yakınlaşmaya ve meşk yapmaya başladı. Daha sonraki zamanlarda mûsikîyle ilgili araştırmalar da yapmaya başladı.

Bir gün Konya’da Mevlâna İhtifaline gelen, İstanbul Radyosu’nda çalışan bir sanatçıyla tanışmış ve o sanatçı ona “Sen benimle İstanbul’a gel, ben sana nota vereyim” demiş. Zekâî de hemen kabul edip, İstanbul’a gelmiş. Ben o zamanlar İstanbul’da İslâm Enstitüsü’nde okuyordum. TRT’deki sanatçı ile buluşup, kendisinden notaları aldı. Artık her sene İstanbul’a gelip, notaları alıp Konya’ya dönerdi. Yüzlerce, binlerce notası olmuştu. Her yeni nota alışında hazine bulmuş gibi sevinirdi. Konya’ya gidince o notaları meşk ederdi.

Zekâi Konya İslâm Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Dini Mûsikî Bölümü'nde olan Neyzen Halil Can kendisine asistan arıyordu ve bir sınav açtı. Zekâi de bu haberi duyunca hemen başvurdu ve sınav için İstanbul'a geldi. Halil Can ona "Evladım eğer sen kazanırsan benimle İstanbul'da beraber çalışabilecek misin?" demiş ve Zekâi de "Hocam ben İstanbul'da kalamam. Çünkü benim bir annem var, kimsesi yok ve yaşlı bir kadın. Konya'dan dışarı da çıkamaz. Kusura bakmayın hocam" demiş. Halil Hoca da "Oğlum Allah sana selamet versin" demiş ve Zekâi imtihana girmedi, Konya'ya geri döndü. Eğer İstanbul'a gelip Halil Can'a asistan olabilseydi, önü açılacaktı.

Zekâi'nin mûsikî bilgisi çok iyiydi. Beraber meşk ettiği bütün arkadaşları ona saygı gösterirlerdi ve onun sözünü dinlerlerdi. İlerleyen zamanlarda meşhur neyzen Sadrettin Özçimi ile tanıştılar ve onunla beraber meşk etme fırsatı buldular. Sadrettin Bey o aralar meşhur olmuş birisi idi. Buna rağmen Zekâi Kaplan'a hürmet ederdi. Zekâi grubun kudûmzeniydi. Yani koro şefiydi. Zekâi'nin elde ettiği kitapları vardı. Grupta bu kitapları elden ele dolaştırırlardı ve okurlardı.

Zekâi arkadaş canlısıydı, sevecen, araştırmacı, okumayı, çalışmayı seven birisiydi. İnsanlarla ilişkileri çok iyiydi. Kendisi insanları çok severdi.

Zekâi ile çok samimi arkadaştık. En sonunda kız kardeşim Zehra ile evlenip eniştem oldu. Bu samimiyetimiz daha da ilerledi. Ölünceye kadar dostluğumuz devam etti. Birbirimizi hiç kırmadık.

1960'lı yıllardı. Zekâi Konya İmam Hatip Okulu'nda Mehter Takımı kurdu ve çalışmalarını kendi üstlendi. 1970 yılında Konya İmam Okulu'ndan giden ağabeyimiz Bayram Başpınar Malatya İmam Hatip Okulu'nda müdür oldu. O da

Mehter Takımı kurmak istiyordu. Zekâî Kaplan’a “Ben Mehter Takımı kuracağım, gel bana yardım et” diye mektup yazmıştı. Nisan ayıydı ve tatil olmuştu. Zekâî bana “Beraber gidelim” dedi. Beraber Malatya’ya gittik. Yaklaşık bir hafta kaldık. Zekâî Malatya İmam Hatip Okulu’nda Mehter Takımı’nı kurdu ve çalıştırdı. Bayram Başpınar bu konuya vâkîf olduğundan biz gittikten sonra çalışmalara devam etti. Zekâî ile çok hatıralarımız var.

Zekâî’nin cenâzesi çok kalabalıktı. Bütün Konya arkasından ağladı. Konya’nın belli başlı büyük camilerinde Salâ verildi. Konya İmam Hatip Okulu böyle değerli bir hocasını kaybettiği için çok ağladı, çok üzüldü. Çünkü yeri doldurulamayacak bir insandı. Onu her zaman hayırla yâd ediyorum. Mekânı cennet olsun.⁹⁷

Talip ARIŞAHİN

14 Şubat 2016, Konya

27- Ahmet Saim ARITAN (Öğretim Üyesi, Zekâî Kaplan’ın Öğrencisi ve Meşk Arkadaşı)

Zekâî Hocam ile ilk tanışmam Mehter Takımı vesilesiyle oldu. 1967-1968 yıllarıydı. O zaman okul müdür yardımcısı Bayram Başpınar idi. Onunla beraber çok çabalayıp, Mehter Takımı’nı kurmuşlardı. Tabi Mehter Takımı Konya’da ilk defa kurulmuştu. Ben de Mehter Takımı’nda bayrak taşıyordum. Takımda yaklaşık iki-üç yıl bulundum. O zamanlar Mehter Takımı’na karşı halk büyük ilgi gösteriyordu.

1980 yıllarıydı. Çocukları 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’na götürdüm. Gösterinin sonunda Mehter Takımı çıktı. Mehter Takımı ile beraber halkın büyük bir

⁹⁷ 14 Şubat 2016 tarihinde, saat 10.00’da, Konya’da Talip Arışahin ile yaptığımız söyleşi.

kısmı da yürüdü. Tabi kendi kültürlerinden bir mûsikî olduğundan ilginin olması da doğaldı.

Hocamla bu çalışmaların haricinde mûsikî çalışmalarımız da oldu. Okulda Dini Mûsikî dersimize geliyordu. Fakülte korusu için çalışmalar yapıyorduk. Daha sonra 1982 yılıydı, evlerde mûsikî çalışmaları yapmaya başladık. Akşamları çalışıyorduk. Harun Tolasa, Mehmet Bildik, Mustafa Telci, Sezai Arısoy, Memduh Derin, Hasan Çopur gibi çok değerli kişilerle meşk yapardık. Hocam Konya'da Dini Mûsikînin sevilmesinde rehber olmuştur.

Hocam İmam Hatipliler için Dini Mûsikî kitabı yazdı. O kitabın emsali olduğunu düşünmüyorum. Bu kitap bilgi yeterliliğinden ziyade, öğrenciye öğretilmesi açısından çok faydalı bir kaynaktır. Ayrıca unutmadığım bir şey daha var. Hocam notaları inci gibi eliyle yazardı ve notada Zekâî Kaplan mührünü de görürdük.

Zekâî Hocam kişilik olarak çok hassas bir yapıya sahipti. İnsancıl, yardımsever, araştırmacı idi. Çok farklı karaktere sahipti.

Hocamla vefatına kadar görüştük. Çok hatıralarımız var. Her zaman hayırla yâd ediyoruz. Cenâzesinde de yer aldım. Çok kalabalıktı. Rabbim mekânını cennet etsin.

Ahmet Saim ARITAN

6 Ocak 2016, Konya

28- Mehmet KEÇECİLER (Emekli Kaymakam, Belediye Başkanı ve Milletvekili, Zekâî Kaplan'ın Arkadaşı)

Zekâî ile hem akrabaydık hem de komşuyduk. Aynı zamanda İmam Hatip Okulu'nda da beraber okuduk. O benden bir sınıf üstteydi. Ben okula giderken her gün Zekâîlerin evlerinin önünden geçerdim. Beraber okula giderdik. Üniversitede de bu böyle devam etti.

Zekâî ile çok güzel tavla oynardık. Cumartesi akşamları mûsikî çalışmaları olurdu. Çalışmalara ben de katılırdım. Benim dışında Naci Bolay, Mustafa Kartal gibi değerli kişiler gelirdi. Biz Zekâî'ye "Dede" lakabını takmıştık.

Zekâî kendi kendine çalışarak, araştırarak mûsikî bilgisini geliştirdi. Kimsede olamayan bir nota arşivi vardı. Sınıfımızda çok güzel sesli arkadaşlarımız vardı ama aramızda sadece Zekâî mûsikîye yöneldi. Her buluşmamızda ondan mûsikî hakkında yeni bir şeyler öğreniyorduk.

Mezun olduktan sonra İmam Hatip'te mûsikî derslerine girdi. Derslere ney ve kudûmle eşlik ettiğini duyduk. Çok öğrenci yetiştirdi. Ayrıca Mehter Takımı'nı kurdu. Bayram Başpınar ile beraber kurdular. Mehter Takımı'nı kurup çalıştırdılar. Özel günlerde yürüyüş yaptılar, marşlar söylediler. Zekâî de takıma talimatlar verirdi. Mehter Takımı halk tarafından çok beğenilirdi. Biz protokolde otururduk, en önde seyrederdik.

Konya'da Mûsikî Derneği vardı. Bu derneğe Zekâî ile beraber gidiyor, meşk yapıyorduk. Sekiz-on kişilik bir grubumuz vardı. Çeşitli makamda eserler geçiyorduk. Tabi Zekâî bu işi bayağı ilerletti.

Zekâî kişilik olarak muhteşemdi. Elinde olanı öğrencilerine verirdi. Çok yardımseverdi. Öğrenmek isteyen her şeyini verirdi. Kendisiyle vefatına kadar görüştük. Onunla çok hatıralarımız var. Kendisine Allah'tan rahmet diliyorum. Mekânı cennet olsun.

Mehmet KEÇECİLER

26 Aralık 2015, Konya

29- Ahmet KEÇECİLER (Emekli Muhasebeci, Zekâî Kaplan'ın Bacanağı)

Zekâî kardeşim Mehmet Keçeciler'in okul arkadaşıydı. 1950'li yıllardan itibaren kendisini tanırım. Kardeşimle çok samimilerdi. Bunların sekiz-on kişilik bir grubu vardı. Mehmet bu gruba matematik anlatırdı. Zekâî de müzik dersi anlatırdı.

Meşk arkadaşı Hasan Çopur Konya'ya her geldiğinde Meram'daki evine arkadaşlarını davet ederdi ve meşkler yapılırdı. Genelde Ahmet Özhan ve Ahmet Özhan'ın hocası Muzaffer Ozak geldiğinde toplanırlardı.

Mehmet Keçeciler ile ara sıra yemek yerlerdi. Yine bir gün yemeğe gittiklerinde Mehmet “Etli ekmekler ve kebaplar benden olsun, tatlılar da senden olsun” demiş. Zekâî de “Peki” demiş. Sipariş verirken Zekâî “Ben etli ekmeği duble alayım” demiş. Yemeklerini yiyip pastaneye geçmişler. Zekâî de “Ben yarım kilo alayım” demiş ve Mehmet de şaşırmış “Sen ne yapıyorsun ya” demiş. Mehmet sonradan bana anlattı. “Eğer ısmarlasaydım, bir yarım kilo daha yiyecekti” demişti. Meğer tatlıyı çok seviyormuş.

Zekâî mûsikî konusunda çok bilgiliydi. Araştırmayı çok severdi ve işini çok seviyordu. Bir gün evde oturuyorduk. “Hadi bize flüt çal” dedik. O da çaldı. Evde mandolin vardı. “Hadi bunu da çal” dedik. Ben bilmem dedi. Israr edince onu da

çaldı. Biz çok şaşırmıştık. Onu kudûm ve ney dışında başka bir enstrüman çalarken görmemiştik.

Zekâî ile aramız çok iyiydi. Zannediyorum ki çevresinde onu sevmeyen yoktu. Kimseyi kırmazdı, sevecendi. Bütün arkadaşları ona hürmet ederdi. Çünkü mûsikî alanında çok bilgiliydi.

Zekâî ile vefatına kadar sık sık görüştük. Cenâzesinde de bulundum. Çok kalabalıktı. Kendisini her zaman hayırla yâd ediyoruz. Allah rahmet eylesin.

Ahmet KEÇECİLER

26 Aralık 2015, Konya

30- Fevzi SAKALLI (Emekli Öğretmen, Zekâî Kaplan'ın Bacanağı)

Zekâî Hocam ile 1969 yılında İslâm Enstitüsü ikinci sınıftayken tanıştık. Kendisi Dini Mûsikî hocamız idi. Dersimize sadece bir yıl geldi. Daha sonra bacanak olduk, akraba olmuş olduk.

Zekâî Hocam mesleğini severek yapardı. Bir konuyu anlatmak için elinden geleni yapardı. Hemen sinirlenmezdi. Çok sabırlı bir insandı. Tabi mûsiki konusunda kendisini ölçecek durumumuz olamaz. Eksik olduğu konularda da kendisinden bilgili kişilerden faydalanmaya çalışırdı. Bir ara Arif Biçer ile ney çalışmışlardı. İki saat boyunca sadece do sesi üflemişler. Bana bunu daha sonra anlatmıştı. “İki saat sadece do üfledik, çok zoruma gitti” demişti.

Salı akşamları mûsikî toplantılarımız olurdu. Bu çalışmalara Mustafa Yatağanlı, Hasan Çopur gibi büyüklerimiz katılırdı. Benim katıldığım bu çalışmalar özellikle

imamların eğitilmesi içindi. Hüseyin Torun, Cafer Büyükkeleş gibi imamlar, Ahmet Çalışır, Mehmet Emin Karataş gibi mûsikî aşığı kişiler de katılırdı.

Bir gün Zekâî bana “Gel beraber İstanbul’a gidelim, dolaşıp geliriz” dedi. Ben de o zaman idareciydim. Yıllık izine ayrılmıştım. “Tamam gidelim” dedim. Bacanak “Biliyorsun iki kişi de olsak birisi reis olmalı, diğeri ona uymalı” dedi. Ben de “Tamam” dedim. Gittiğimizde gezeceğiz. “Nereye gidelim?” diye sordu. Ben de “Reis sensin, sen ne dersen o olur” dedim. Her “Nereye gidelim?” sorusunda ben “Sen bilirsin” dedim. Sonunda kızarak “Ya yeter artık bir kere de sen söyle ya” dedi.

Çok hatıralarımız var. Anlatmakla bitmez. Kendisini hiçbir zaman dualarımdan eksik etmem. Allah rahmet eylesin.

Fevzi SAKALLI

26 Aralık 2015, Konya

SONUÇ

Tezimizin konusundan yukarıda da bahsettik. Konumuz Zekâî Kaplan'ın Hayatı, Kişiliği, Tasavvuf Anlayışı ve Mûsikîşinaslığıdır. Bu tezimizde kullandığımız yöntem genellikle araştırma yöntemidir. Bunlar haricinde röportajlardan, çeşitli fotoğraflardan, ses kayıtlarından yararlanmaya çalıştık.

Edindiğimiz bilgilerden yola çıkarak rahmetli Zekâî Bey hakkında hemen hemen çoğu bilgiyi öğrenmiş, yazıya dökmüş bulunuyoruz. Hayatı kısa olmasına rağmen birçok şey sığdırmıştır. Elli yıl yaşamış ve unutulmayacak izler bırakmıştır.

Tezimizde bahsetmiştik. Küçük yaşlarda yetim kalmış, hayat mücadelesi vermiştir. Hem okumuş hem de çalışmıştır. Annesine yük olmak istememiştir.

Öğrenciliği başarılarla doludur. Hayatı küçüklüğünden itibaren ilim ve mûsikî olmuştur. Bu alanlarda kendini geliştirmiş ve adını Türkiye'ye duyurmuştur. Kişilik olarak ise araştırmalarımızdan ve konuştuğumuz büyüklerimizden öğrendiğim kadarıyla örnek alınacak bir kişiliğe sahiptir. Kimseyle geçimsizliği olmamıştır.

Ailesinin ilmi kapasitesi çok yüksektir. Bu yönden çok şanslıdır. Ailede öğrendiklerini daha da ilerletip İmam Hatip Lisesi'ni ve Yüksek İslâm Enstitüsü'nü bitirmiş ve vefatına kadar mesleğini yapıp, bu alanda birçok öğrenci yetiştirmiştir. Sonuç olarak bu konuda başarılı olduğu kesindir. Kendisi ilmi olarak çok bilgiye sahiptir ve bununla yetinmeyip her geçen gün bu bilgisini artırmaya çalışmıştır.

Mûsikî bilgisinden ve bu alana olan ilgisinden tezimiz boyunca bahsetmeye çalıştık. Gerçekten mûsikîye bu kadar âşık olan birisine az rastlanır. Mûsikî onun

mesleğinin, hatta yeri geldiğinde ailesinin bile önüne geçmiştir. Bu alanda da yetiştirmiş olduğu birçok öğrencisi vardır.

Sonuç olarak Zekâî Bey'in ailesi, dostları, arkadaşları, akrabaları ve öğrencileriyle görüştük ve elde ettiğimiz bilgiler ışığında onun hakkında birçok şey öğrenmiş bulunuyoruz. Edindiğimiz bilgilerin faydalı olmasını umuyoruz.

EKLER

A- FOTOĞRAFLAR

B- ZEKÂÎ KAPLAN'IN BAŞKASINDAN ALDIĞI EL YAZISI ESERLERİ

C- ZEKÂÎ KAPLAN'IN GÜFTE DEFTERİNDEN BAZI ESERLER

D- ZEKÂÎ KAPLAN'IN KİTABI

E- HİZMETİÇİ KURS BELGESİ

6 Nisan 1966 Zekâi Kaplan Mutrip Heyeti'nden arkadaşları ile birlikte Paris'te.

Zekâi Kaplan'ın 1966 Mevlâna İhtifali sonrasında çektiymiş olduğu fotoğraf.

19 Mayıs 1967 Zekâi Hoca'nın çalıştığı Mehter Takımı.

Zekâi Kaplan 1974-1975 yıllarında askerdayken.

Zekâi Kaplan ve arkadaşları 1982 yılında İlâhiyat Fakültesi konferans salonunda.

Zekâi Kaplan 1984 yılında öğrencileri ile bir dinletide.

Zekâi Kaplan 30 Temmuz 1985'te Samsun hizmet içi kursunda.

13 Temmuz 1987'de Zekâi Kaplan öğretim üyesi arkadaşları ile Trabzon'da.

5 Ağustos 1990 Zekâi Kaplan Malgülü Alaçam'da arkadaşları ile birlikte.

Makam: Segâh
 Rikâz: Sâfyan
 5/4
 Müy
 Zekâi Kaplan

Der vi gi lik bay da... dir... tas da de gil.
 dir... Kır dı rı mak ed da dir...
 sas da de gil dir...
 E ger i bir mü mi... nin... kal bin - yı kat
 sa... sa... Hak ka ey le
 di... gi... ni sea de de gil dir...

Habbi aradım kalbini de ara
 Buldüm Mevke'de Hakk'ın dâim
 Kabul ed yâmusun rahmeti senâ
 Tâatı gelin bân, başladığ'ıdır

Zekâi 1975
 Kırklareli

259

1975 yılında Kırklareli'de, Zekâi Kaplan'ın eliyle yazdığı Segâh İlâhî.

Beste = Hafız Kemal ef.

Şiir = Abdülkadir Gıylanî Sami

Makam = Rast

Usul = Düyek

Handwritten musical score for a song in Rast Makam, 8/8 time signature. The lyrics are in Turkish and Arabic. The score includes a date stamp: 28 Ağustos 1968.

Şa'ra tibi tev hi -- dil -- -- -- da -- hi -- --
mî kes mi len Se ah ti nu biz cî ki nî ha bi -- bi --
te kes mi len ta ne se be on has-mî nî a ku lî
mî cen mi len ve ef ha dâ en -- -- -- na
la -- he la -- be -- ru -- hu -- --

28 Ağustos 1968

1 شریعت بتوحید اللہ محمد ﷺ - قرآن شریف ان اللہ لارپ غیرہ
2) بالذکر الجبسی مجید - لکنزہ عن حسر العقول قہار
Dr. İsmail Ezzet Altın Mürşid

Handwritten musical score for a song in Uşşak Makam, 4/4 time signature. The lyrics are in Turkish. The score includes a date stamp: 19-9-1968.

Makam = Uşşak
Usul = Düyek

Makam = Uşşak
Beste = İsmail Zeki Kaya
Müvakkit ef.

bur ma z ya nâr vü cü lam Ah it me yâp
ni de yim sön dâ ri me zemo du -- --
ah it me yâp ni de yim

19-9-1968

28 Ağustos 1968'de eliyle yazdığı Rast ve Uşşak İlâhîler.

Bestek Tahir Karagöz
2. after Necati Bursalı

Ly männisten digelin
Lärlähe allallh
Gelin teskid edelin
Lärlähe allallh

Asklar bakke den
Geyseri kollektör
Ta erelden bilider
Lärskrivning

9-Agosto 1968

155

30. Kasım 1968 Zekâî Kaplan
Enver Etik

Birde Saadetlis Kaynak

Sarkı

Armağın

Göz mekeli'm da de gıl pân lû na sen
den ka din den ka din be min sa ne
bağ la nan sen be ri bağ la ma din dâ se dâ se
di na den bağ ri ma da sen a din
ma sa na bağ la nan sen sa ne be bağ
ma din ma din

17-Kasım 1968
Saad, O. O. Es

Enver Etik'ten alınmıştır

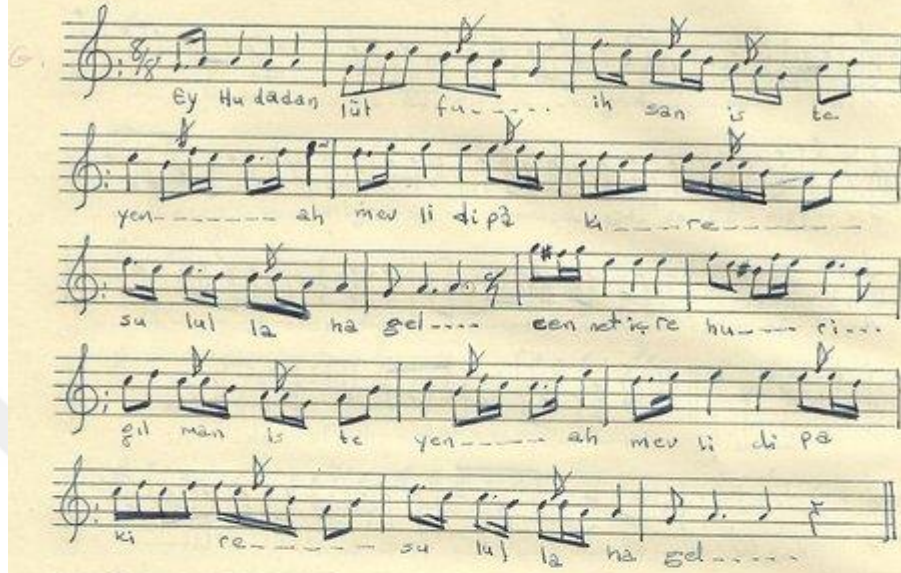
-26-

17 Kasım 1968 yılında Zekâî Kaplan'ın Enver Etik'ten alıp eliyle yazdığı Hicazkâr
Şarkı.

Makam = Uşşak
Usul = Dümek
(♩ = 120)

İlahî

Beste = Eyvâhî Zekâî Dede
Gâfte = Nefîsîzâde Abdülkârim Efendi

G.

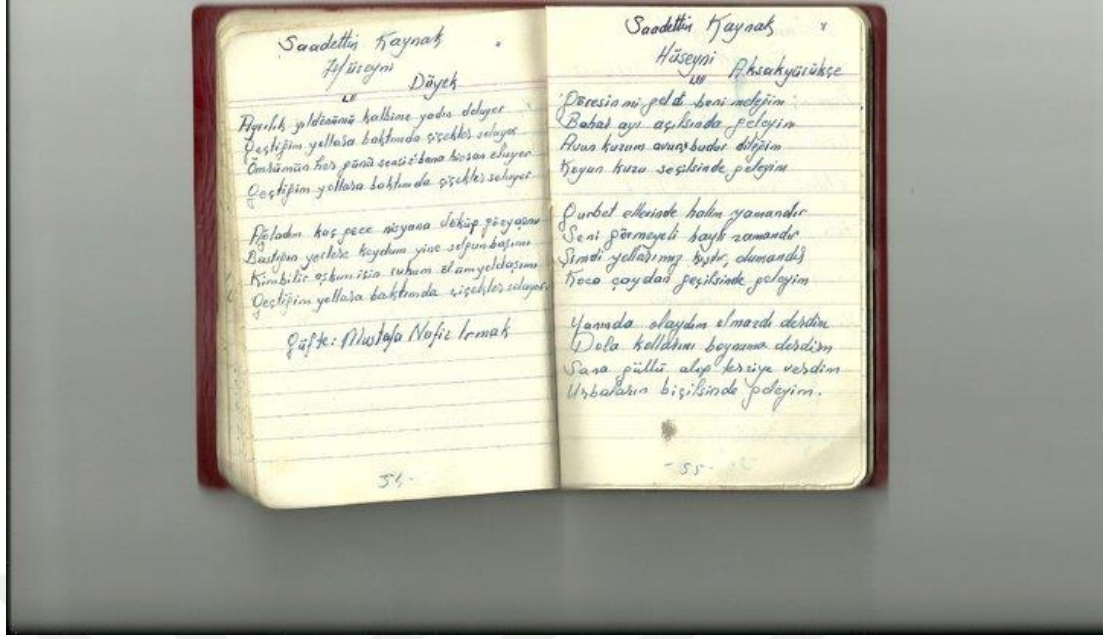
Ey Hudadan lüt fu... ih san is te
yen... ah mev li di pā ki... re...
su lul la ha gel... een neti re hu... ri...
gil man is te yen... ah mev li di pā
ki re... su lul la ha gel...

Ey Hudadan lütfa ihsan isteyen
Mevlâdî pâkî resulullahâ gel
Cennet içre huri gılman isteyen
Mevlâdî pâkî resulullahâ gel
Ol resulün doğdugu zebî güman
Leyle-i kadre müsâbetler heman
Bulmak istersen cehenâmlerden emân
Mevlâdî-i pâkî resulullahâ gel

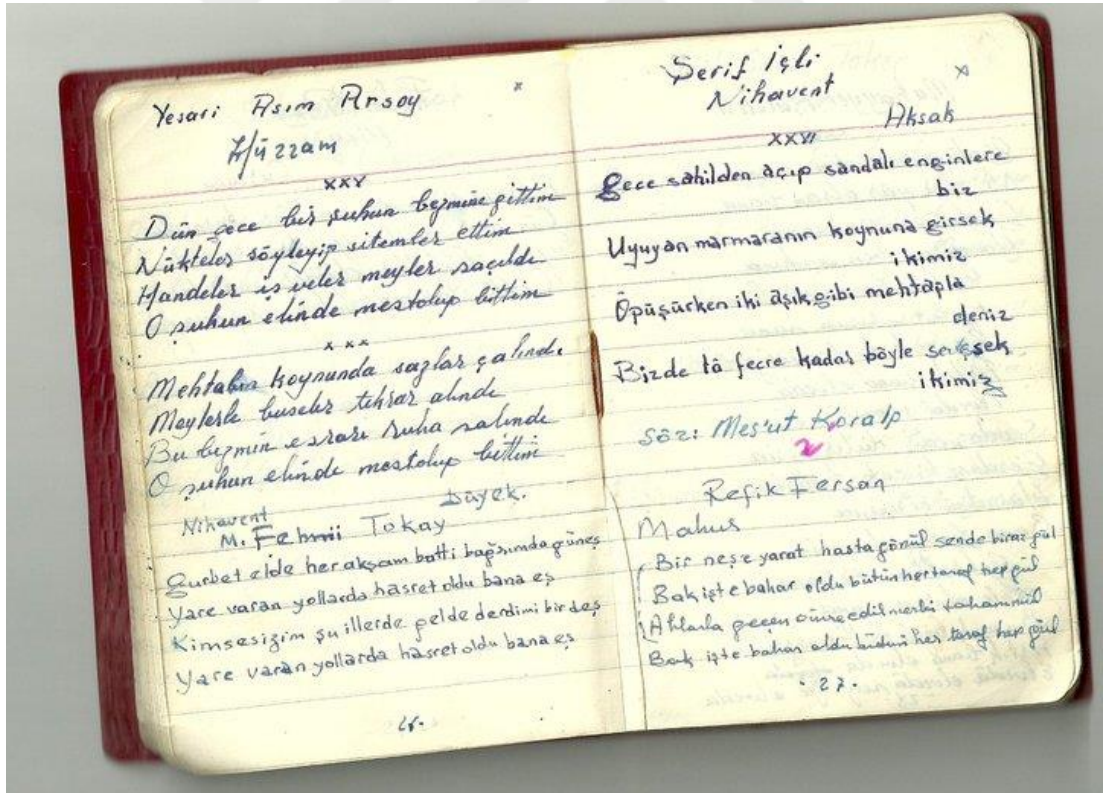
Mest-i mevlâdde ey (Vâlî) müdâim
Ol resulâ ney salâtile selâm
Cennet-i âlâda ister isen mekân
Mevlâdî pâkî resulullahâ gel

ربیع الاول
٦٦

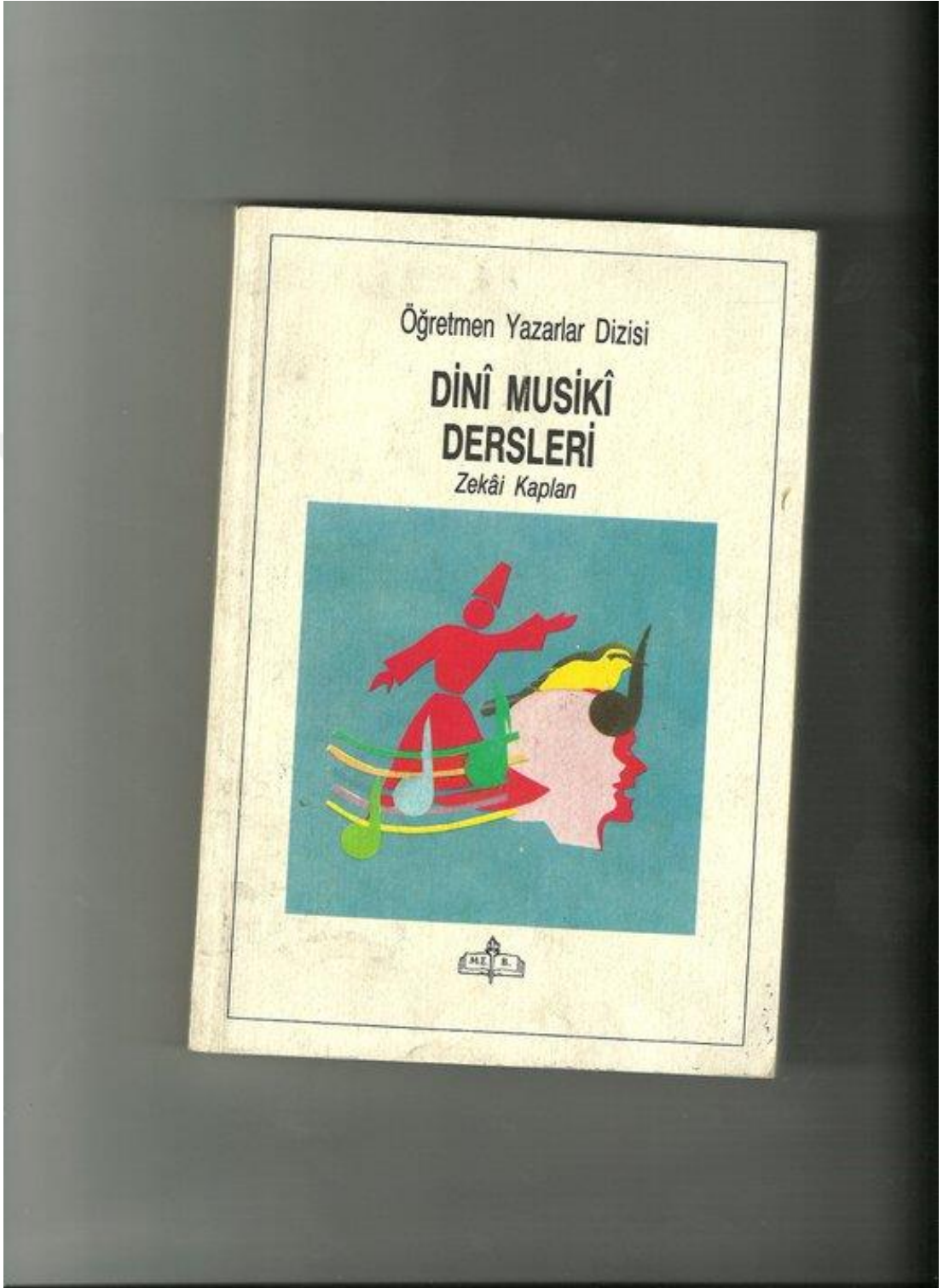
Zekâî Kaplan'ın yazdığı Uşşak İlâhî.

1961, lise son sınıfta yazdığı güfte defterinden bir bölüm.

1961 yılında yazdığı güfte defterinden başka bir bölüm.

1991 yılında çıkarmış olduğu “Dînî Mûsikî” adlı kitabı.

Zekâi Hoca'nın 1985 yılında Samsun'da katıldığı Dînî Mûsikî Hizmet İçi kurs belgesi.

KAYNAKLAR

- AKDOĞAN, Bayram; Söyleşi kaydı, Ankara, 25 Aralık 2015
- ARIŞAHİN, Talip; Söyleşi kaydı, Konya, 14 Şubat 2016.
- ARITAN, Ahmet Saim; Söyleşi kaydı, Konya, 6 Ocak 2016.
- BALCI, Bahattin; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.
- BİLDİK, Mehmet; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.
- ÇALIŞIR, Ahmet; Söyleşi kaydı, Konya, 27 Kasım 2015.
- ÇOPUR, Hasan İhsan; Söyleşi kaydı, Konya, 28 Kasım 2015.
- DURMUŞ, Ahmet; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.
- EMİROĞLU, Seyit; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.
- EROL, Ali; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.
- ETİK, Enver; Yurtdışından gönderdiği mail, Amerika, 28 Aralık 2015.
- HOLAT, Mustafa; Söyleşi kaydı, Konya, 27 Kasım 2015.
- KAPLAN, Fatma; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.
- KAPLAN, Zehra; Söyleşi kaydı, Konya, 14 Kasım 2015.
- KAPLAN, Zehra; Söyleşi kaydı, Konya, 20 Aralık 2015.
- KAPLAN, Zehra; Söyleşi kaydı, Konya, 7 Mart 2015.
- KARATAŞ, Mehmet Emin; Söyleşi kaydı, Konya, 27 Kasım 2015.
- KARTAL, Mustafa; Göndermiş olduğu mail, Ankara, 21 Aralık 2015.
- KEÇECİLER, Ahmet; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.
- KEÇECİLER, Mehmet; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.
- NİLÜFER, Hasan; Söyleşi kaydı, Konya, 14 Kasım 2015.
- NİLÜFER, Melahat; Söyleşi kaydı, Konya, 14 Kasım 2015.
- NURAS, Mustafa; Söyleşi kaydı, Konya, 27 Kasım 2015.

ÖKSÜZ, Hüseyin; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.

ÖZDEMİR, Mehmet Celalettin; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.

ÖZKAFA, Süleyman; Söyleşi kaydı, Konya, 28 Kasım 2015.

SAKALLI, Fevzi; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.

ŞAHİN, Ahmed; Söyleşi kaydı, Konya, 12 Aralık 2015.

TORUN, Hüseyin; Söyleşi kaydı, Konya, 26 Aralık 2015.

VAROL, Hasan Hüseyin; Söyleşi kaydı, Konya, 12 Aralık 2015.

VAROL, Mustafa; Söyleşi kaydı, Konya, 12 Aralık 2015.

YAVUZ, Mustafa; Söyleşi kaydı, Konya, 11 Aralık 2015.

YİĞİT, Bekir; Söyleşi kaydı, Konya, 28 Kasım 2015.

TEZ ÖZETİ

Zekâî Kaplan 1 Ocak 1942, Konya doğumludur. Zekâî Bey, Akif Paşa İlkokulu'nda, İmam Hatip Okulu'nda ve Konya İslâm Enstitüsü'nde okumuştur. 24 yaşında Zehra Hanım ile evlenmişlerdir. 4 kız çocukları olmuştur.

Zekâî Bey ilk olarak Devran Okulu'nda Din Kültürü öğretmeni olarak göreve başlamıştır. Daha sonra İmam Hatip Lisesi'ne geçmiştir. Orada meslek derslerine girmiştir. İmam Hatip Lisesi müdürü Zekâî Bey'in müziğe olan ilgisini ve bilgisini takdir etmiş ve müzik derslerine de girmeye başlamıştır.

Zekâî Bey, ney ve kudûm çalmıştır. O müziğe âşıktır. Okuldan sonraki zamanlarda arkadaşlarıyla müzik toplantıları yapmışlardır. Büyük ustalarla çalışmıştır. Kendisi müzik alanında birçok öğrenci yetiştirmiştir. Bu alanda çok çalışmalar yapmıştır. 1966 yılında Mehter Takımı'nı kurmuştur. Okuldan öğrenciler seçip, çalışmışlar ve özel günlerde gösteriler yapmışlardır. Mehter Takımı çalışmaları 1974-1975 yıllarına kadar devam etmiştir. Daha sonra çeşitli korolarda, derneklerde ve belediyelerde kudûm icra etmiş ve koroları yönetmiştir. 1985 yılında Samsun'da açılan Dînî Mûsikî hizmet içi kursuna katılmış ve sertifika almıştır. Daha sonra açılan kurslara öğretmen olarak katılmıştır. Samsun'dan sonra Giresun, İzmir gibi birçok ildeki kurslara katılmıştır. 1991 yılında “Dînî Mûsikî” adlı kitabını çıkarmıştır.

Zekâî Bey'in küçük yaşlarda kalp rahatsızlığı olmuştur fakat bu rahatsızlığı hiç önemsememiştir. Dördüncü felcini geçirince hastaneye kaldırılmış, birkaç gün komada kalmış ve sonra vefat etmiştir.

THESIS SUMMARY

Zekâi Kaplan was born in 1942, January the 1st in Konya. Mr. Kaplan studied at Akif Paşa Primary School, at İmam Hatip School and at Konya İslâm Institute. Mr. Kaplan got married with Zehra at 24 age. They had 4 children.

He worked as religious culture teacher at Devran School. He switched to İmam Hatip School afterwards. He gave profession lesson there. İmam Hatip School administrator appreciated Mr. Kaplan's interest and information and he gave music lessons.

Mr. Kaplan played reed flute and a small double drum. He loved music. He made meetings with music with his friends after school. He worked with great authors. He educated many students in music field. He done many workings at this field. He established Mehter team in 1966. He picked students from school. They studied and they demonstrated at special days. Mehter team's works lasted up to 1974-1975. He played the small double drum at various choirs, association and municipality afterwards and he directed choirs. He attended religious music in service training at Samsun in 1985 and he receive a certificate. He attended as teacher to courses afterwards. He attended courses at Giresun, İzmir whereafter Samsun. He published book called religious music in 1991.

He had cardiac disease at a young age but he did not care about that disease. When he was struck with paralysis for the fourth time he got in a coma and he passed away.